

Українське Нозацтво

Рік XII

ЖОВТЕНЬ — ГРУДЕНЬ 1975

Ч. 4 (34)

ОТАМАН БОГУСЛАВ ШАШКЕВИЧ
1888 — 1935

Учасник повстання персів проти Москви і Англії в 1915-16 роках
Учасник листопадового повстання проти поляків в Любліні в 1918 р.

Командир XI-ої, XXI-ої та IV-ої Бригад УГА

Помер наглою смертю в Едмонтоні
(Патрон Куреня УВК ч. 22 в Едмонтоні)

«УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО»
квартильний
Українського Вільного Козацтва

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
Veterans' Brochure
Ukrainian Cossack Brotherhood

Редагує колегія:

Головний редактор і адміністратор — Антін Кушинський,
Співредактори: Петро Федоренко, Павло Бабяк, Євген Курилюк і
Володимир Засадний

Address:

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
2100 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — USA

З М І С Т чис. 4 (34)

Уляна Кравченко — Під Покровом Пресвятої Діви	Ст. 3
О. Ілля Нагірняк — Світогляд Українського Народу	4
Ілля Лобур — Тільки власні сили	8
Валентин Мороз — Про «реалістів» українські витривалість і опір	10
З записок Отамана Богуслава Шашкевича	12
Про УВК на Україні 1918-19 рр	20
Барон Енгельгардт-Шнелленштейн — Козак і його кінь	21
Михайло Ковальський — 55-ліття Зимового Походу	23
Степан Клочурак — До волі	26
Ніна Косенко — А бандура з Києва розповідала	30
Йван Сарвадій — Божа Мати мені допомогла	36
Ірина Ясінська — Перетоплений казан	38
Тетяна Княгиницька-Душенко — Сини України	39
Інж. Євген В. Курилюк — Новочасні бойові винаходи	42
Г. Торський — Кооперація і Козацтво	45
Антін Кушинський — На герць до праці в 1976 році	53
Олена Апанович — Прочитайте тую славу	62

ПОСПІШИТЬ ПЕРЕДПЛАТИТИ "У. К." НА 1976 РІК

Хто з ВШановних Передплатників пришле передплату на 1976 рік в
часі **ВІД 1 ЖОВТНЯ 1975 ДО 31 БЕРЕЗНЯ 1976 Р.**, той може заплатити
річну передплату на 1976 рік для ЗСА Канади і Європи в сумі **6.00 до-**
лярів американських, а для Австралії 4.00 доларів австралійських.

Ціна окремого числа 1.50 дол.

Не дивлячись на постійно зростаючі ціни за друк, папер і поштові
видатки, ми два роки змагались не збільшувати передплати. Одначе
обставини примусили нас це зробити. Тому ВШановні Передплатники,
які висилатимуть передплату на 1976 рік **ПІСЛЯ 31 БЕРЕЗНЯ 1976 РОКУ,**
МАЮТЬ ВЖЕ ПЛАТИТИ для ЗСА, КАНАДИ і ЄВРОПИ **7.00 доларів**
американських, а для АВСТРАЛІЇ 5.00 доларів австралійських.

На 1-й стор. обкладинки портрет Отамана Богуслава Шашкевича —
рисунок вуглем м-гра Мирослава Котиса на підставі невиразної знимки
з 1919 року в ч. 1-му «Літопису Червоної Калини» 1936 року.

Передрук дозволено з поданням джерела

Українське Козацтво

Рік XII

ЖОВТЕНЬ — ГРУДЕНЬ 1975

Ч. 4 (34)

НА СВЯТО ПОКРОВИ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

ДО ВЕЛЬМИШАНОВНОГО ПАНА КОМАНДИРА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ І ПОЧЕСНОГО ОТАМАНА УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА ГЕН-ШТАБУ ГЕНЕРАЛ КОШОВОГО ДАВЛА ШАНДРУКА ГЕНЕРАЛЬНИХ І КУРІННИХ ПАНОТЦІВ КОЗАЦЬКИХ КАПЕЛЯНІВ, ВСІХ ПОЧЕСНИХ КОЗАКІВ, ГЕНЕРАЛЬНИХ СУДІЮ І КОНТРОЛЄРА, ПАЛАНКОВИХ І КУРІННИХ ОТАМАНІВ, ВСІХ ЧЛЕНІВ У В.К. І ВСІХ ВЕТЕРАНІВ-УЧАСНИКІВ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОГЬБИ УКРАЇНИ, ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ НАШОГО ЖУРНАЛУ, ТА ВСІХ УКРАЇНЦІВ ДОБРОЇ ВОЛІ.

ДОРОГІ ПОСЕСТРИ Й ПОБРАТИМИ !

В день старовинного і традиційного нашого козацького і всього війська українського та всенароднього свята Покрови Пресвятої Богородиці засилаємо Вам усім з Вашими Благородними Родинами сердечне й палке привітання !

Ще Великий Князь-Король України Ярослав Мудрий віддав в 1037-му році Україну, свій нарід і своїх славних дружинників під опіку Пресвятої Богородиці. За лицарської Козацько-Гетьманської доби Гетьман Пилип Орлик уклав в Конституції Козацької Держави в 1710-му році, що свято Покрови має вважатись третім державним святом після Різдва й Воскресіння Христового і того закону ніхто з правителів землі Української не відмінив і він є для нас в силі і по цей час.

Невидима сугестія наших предків, їхній досвід і мудрість з їх загробного вічного життя пригадав ту повинність святкувати Покрову вже в останній добі Визвольної Боротьби України і Командир Української Повстанської Армії Генерал Тарас Чупринка видав наказ 1947-го року та після 900 років повторив волю Ярослава Мудрого і свято Покрови встановив святочним урочистим днем добровільної Української Повстанської Армії

Це був найшляхетніший зворот до історичної традиції Княжо-Королівської доби і доби славної Козаччини. Це був зворот до історичної традиції нашого християнського тисячеліття.

Святкування Покрови Пресвятої Богородиці є наче віднайдення пречілюючого джерела козацьких духовних і фізичних сил, потрібних нам тепер так само, як були вони потрібні для наших далеких предків в боротьбі проти загарбників наших: землі, волі й культури і всіх наших святощів. Цих сил нам потрібно, щоб ми і все українське суспільство не згубили в собі козацького серця і не розпоршились в мирській суєті або не пішли служити чужим ідеям, чужим інтересам, чужим богам.

Віriamo, що коли Цариця Небесна, Мадонна Козацька допомогла княжим дружинникам і козакам-січовим перемогти різних азійських найзників, що щезли "як роса на сонці", то Вона наша Владичиця, вимолить у Господа Бога прощення провин народу нашого та випросить кінець його випробування чужих нехристиянських форм державного життя.

Віriamo, що прийде збройна розправа з супостатом-загарбником України, український нарід повстане і відродиться в ньому козацька слава і підніметься меч, як заступник правди й права, і під всесильним Покровом Богородиці наш нарід переможе.

Бо ж жадна імперія, насильством збудована, не встоялась а розпалась: остання з них — Московщина чекає вже свого упадку !

ТОМУ, ЗАСИЛАЮЧИ ВСІМ ВАМ, ДОРОГІ, З НАГОДИ СВЯТА ПОКРОВИ НАЙЩИРІШІ ТА НАЙЩЕДРІШІ ПОБАЖАННЯ ЗДОРОВЛЯ, СИЛИ ЩАСТЯ, ЗАКЛИКАЄМО ЗМІЦНЕННЯ ВІРИ В БОЖУ ПОМІЧ ТА ДО ДАЛЬШОГО ГАРТУ В ІДЕЙНІЙ БОРОТБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ ПРИ ПОБРАТИМСЬКІЙ ЄДНОСТІ ВАМ НА ЧЕСТЬ, А УКРАЇНІ НА СЛАВУ !

ВОЛЯ УКРАЇНІ ! СЛАВА КОЗАЦТВУ !

Антін Кушинський

Генеральний Значковий

Кошовий Отаман УВК

з Генеральною Булавою і Редакцією "У. К."

Чікаго, дня 14 жовтня, року Божого 1975-го

Запорізька

ікона Покрови Пресвятої Богородиці,
із відображенням церков, збудованих
Гетьманом Іваном Мазепою

Уляна Кравченко

ПІД ПОКРОВОМ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ

О, ні ! То не блакитний міт,
ні казка опалена, —

то справді Дія,
то так було !

Тоді — давно Вона, Марія
Та Мати Божа й неба королева,
взяла і Київ наш і нарід наш
під свій покров.
І нині — хоч ворогів насила
весь край руїною покрила,
Вона вітає там —
в Акрополі — зруйнованій твердині
на сторожі стоїть . . .

Її любов

і досі зберігає нас . . .

Вона — У тьмі стоїть
показує нам шлях . . .
І ми — хоч у брязкотях заков —
йдемо до сонця правди —
до мети.

Ні, то не сон, не мрія —
то справжня Дія,
то так було !

Вона на поміч скоро,
Владаркою і Матір'ю нам стала —
давно . . .

Тоді сам князь наш, Мудрий Ярослав,
і город свій, і нарід свій

йй, Марії Діві, під покров віддав . . .

Тоді наш князь верх Золотих Воріт
здвигнув для Неї храм

Святого Благовіщення.

І залунав архангельський привіт,

І стався і для Києва привітом:

— О, радуйся, Обрадованная,
з Тобою Бог !

Возрадуйся й ти, великий граде,
благословенний ти—

підеш до перемог . . .

Минуло дев'ятсот Господніх літ,
і нам — та приснопам'ятна подія
життя і сили вічним джерелом . . .
Не сміє спогад в безвістях

пропасти . . .

Ніхто не сміє відібрати влади
Її —

Вона, Марія світосаяна.

і нині, як давно,

Володаринею сердець
і наших душ . . .

У вірі радісній

живучости народу — тайна.

Не поглитив нас Татарин,

Не поглитить і нащадок його . . .

Душа народу в глибинах своїх
сховує сулу-міць на творчий чин . . .
Тремтить над Києвом ще блиск

заграви . . .

Настануть знов дні розквіту Держави,
вільний відкриється нам шлях—

Як в днях —

коли то Ігор йшов на Дін —

коли то хвилями Босфорських вод

Олег плив здобувати Царгород,

Як в днях могутності і слави . . .

Ні ! — то не сон — не мрія . . .

І тільки ворогам крізь згар і дим

лице її незримо —

Вона ж, Марія Мати Божа,

на Україні присносуша

держить над нами омофор . . .

Її любов

нас береже — спасає . . .

Народу хор

хвалу її співає . . .

† о. Ілля Нагірняк
Митрофорний Протоєрей

СВІТОГЛЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Вшановуючи в другу річницю смерти кол. співробітника нашого журналу св. пам'яті о. Іллі Нагірняка, містимо його доповідь на повищу тему..

Вельмишановній Панімадці Олександрі Нагірняковій складаємо найщирішу подяку за ласкаве позичення цього матеріалу з багатого архіву рукописних праць Покійного Панотця. Редакція "У. К."

Світогляд — це набуті засади духового характеру, виразно зафіксовані в свідомості людини, згідно з якими вона живе і поступає так супроти себе самої, у своїм приватнім житті, як і супроти свого оточення у своїм родиннім, чи суспільнім житті. Отже світогляд — це упорядкована система духових вартостей і засад, що дають думаючій людині відповідь на питання хто вона і то так під оглядом релігійним, як і національним, чи суспільним чи культурним. Від вартості тих засад, цього духового наставлення залежить потенціальна вартість даної людини, її становище в житті приватнім і публічним. А від цього залежить теж і питома вартість тієї спільноти, до якої дана людина належить.

Повновартісна інтелігентна людина мусить мати якийсь світогляд, бо без нього вона буде пуста, як то в нас кажуть "безхребетна". Також і суспільність, що складається з інтелігентних людей без світогляду, буде пуста і безхребетна, з малою питомою вартістю. Тому, якщо українська спільнота бажає знайти належне їй місце

в новій констеляції сил Європи та цілого світу, вона мусить органічно видати з себе такі глибокі вартості, які дадуть їй силу створити інше, краще майбутнє.

Розрізняємо два головні світогляди:

1) СВІТОГЛЯД ІДЕАЛІСТИЧНО-ХРИСТИЯНСЬКИЙ, побудований на вірі в Бога, на вірі, що Бог створив всесвіт і людину з її безсмертною душею, та що Бог являється батьківським Опікуном так окремої людини, як і цілих народів.

2) СВІТОГЛЯД МАТЕРІЯЛІСТИЧНО-БЕЗБОЖНИЦЬКИЙ, побудований на науці матеріялістів, що Бога нема, що наш світ не є створений Богом, а постав з вічної матерії, що перше органічне життя розвилось з анергетичної матерії, що людина не є створена Богом, а походить від мавпоподібної звірини і являється в ряді еволюції останнім і найвищим її членом.

Кожний народ як окрема група людства, має свою власну вдачу, в якій на перший план висувається певна домінуюча прикмета. Кожний народ в'яже і держить спільна ідея, що народжується зі структури характеру окремої людини того народу, як ества розумно-духового і соціального. Ідеал людини, властивий певному народові, відбивається передусім в його побуті, творах письменства і народній творчості.

Характеристична особливість світогляду нашого народу виражена в народній творчості — це високий ідеалізм на релігійній основі. В основі світогляду української людини стоїть дух, а матерію вона вважає тільки як засіб для потреб духа. Українська людина ставить як свій найвищий ідеал найвищу духову істоту — Бога, що є не тільки Творцем всесвіту і всього життя в ньому, але Своїм Провидінням являється Керманичем і батьківсь-

ким Опікуном так окремої людини як і цілих народів. Бог в української людини — це найвища Правда: хто спирається на Бога, той сильний, бо живе в правді, яка мусить перемогти кривду як в особистому, так і в громадському житті.

Відношення до Бога поглиблює і всі інші відношення: поглиблює відношення до рідної землі, до рідного народу, до родини, до рідної хати. Всі матеріяльні речі українська людина пов'язує зі своєю духовістю. Земля для української людини не є тільки варстатом праці, але й місцем осідку енергії цілих поколінь; ліс не тільки джерелом зарібку, але й частиною краси природи; "садок вишневий коло хати" не тільки джерелом здобуття овочів, але й засобом для відпочинку душі; хата не тільки засобом, щоб краще забезпечити своє життя, але й духовим огнищем родинного хиття.

Українськи народ, вірний своїм традиціям, завжди відзначався високою релігійністю. Це, здається, самотній народ, що сприйняв Христову науку до самої глибини народної душі, що прийняв цю науку не поверхово, тобто тільки через зовнішнє виконання церковно-релігійних обрядів, але вона зістала тісно пов'язана з його духовістю. Християнська віра глибоко увійшла в побут і психіку українського народу, зокрема українського селянства. Українське селянство виконувало дуже докладно всі приписи своєї Віри і Церкви, завжди регулярно відвідувало Служби Божі і додержувалось постів, а церковні свята, передусім Різдво і Великдень, обходило з такою урочистістю, що жоден із християнських народів так урочисто їх не святкував. Всяку важливу працю українська людина починала молитвою і молитвою закінчувала її.

У кожній українській хаті був один куток виповнений святими іконами, і це було "Святая Святих" для цілої родини: там кожний член родини склонивши голову возсилав свої щирі молитви до Отця Небесного.

Український народ звертав завжди

велику увагу на традиції в галузі моралі, передусім на такі риси вдачі, що стають за основу здорового родинного життя, бо родина завжди була найважливішою основою життя суспільного а тим самим і державного. Тому він зберігав всі моральні властивості, як пошана до батьків, родинні відносини, гостинність і т. п.

Крім глибокої релігійності української людини, характеризує її також щирий патріотизм. Український народ завжди намагався поєднати найвищу правду Божу з Правдою Національною. Тому в душі української людини органічно пов'язані глибока віра в Бога і безмірна любов до Батьківщини. Для української людини Бог і Батьківщина — це найвищі блага. Український лицар живе для Бога і Батьківщини і завжди готовий віддати за них своє життя. Ця велика мужність українського лицаря підтримується й вірою в безсмертя людської душі та в Царство Небесне, що приготоване для тих, хто виконає волю Божу. На цьому ґрунтується християнський ідеалізм, а саме перевага благ духовних над благами матеріяльними.

Глибока релігійна риса українського народу, що впливає із християнського ідеалізму, часто знаходить своє виявлення і в бойових формаціях України. Український народ повстає в Козацькій Державі за "Віру і Батьківщину", а над козацькими полками гордо маяли малинові прапори з знаменами св. Покрови-Матері Божої Опікунки України. Запорозькі козаки дуже підтримували традицію культу Богоматері, а про долю січової Пресвятої Покрови після бою під Полтавою Тарас Шевченко у своїй поемі "Іржавець" так оповідає:

“ЯК мандрували день і ніч,
Як покидали запорожці
Великий Луг і Матір-Січ,
Взяли з собою Матір Божу,
А більш нічого не взяли,
І в Крим до Хана понесли...”

Релігійно-моральний елемент так далеко просяк національну українську психіку так глибоко запустив своє

**Образ Св. Покрови
в церкві УАПЦ в Буенос-Айресі
роботи мистця Віктора Цимбала**

коріння в нашу національну свідомість, що підпорядкував собі весь процес національного життя нашого народу.

Також високо розцінювали український народ взагалі, а українське селянство зокрема, чужинці, що відвідували Україну, або стрічалися з українськими людьми поза кордонами України. Наприклад, Павло Алепський, син сирійського Патріарха Макарія, що був на Україні в 17 столітті за часів Богдана Хмельницького, з великим за-

хопленням пише широко про українців, про їх побут і вдачу, дивується тому, яку велику цікавість виявляють вони до освіти, а особливо відзначає їх побожність. Ось як він між іншим описує життя українців.

"В усіх українських церквах, аж до границі московських земель зовсім не має сиджень, навіть для Архиєреїв. Уяви собі, читачу, вони стоять від початку Богослужби аж до кінця непорушно, безперестанку б'ють поклони і всі разом, наче з одних уст, співають молитви і, що найдивніше, в тому всьому беруть участь навіть маленькі діти. Щирість їх молитви не могла нас надивувати. О, Боже, Боже! Як довго в них тягнуться молитви, співи і літургія! Але нічого нас не дивувало більше, як краса маленьких дітей і їхній спів, що плив із глибини серця, в гармонії зі старшими. По всій українській землі ми заважали одну подиву гінду прегарну рису: всі вони за малими винятками, в тому більша частина їхніх жінок і дочок, уміють читати і знають порядок Богослужень та церковний спів. Крім цього священники навчають сиріт і не дозволяють їм тинятися невігласами на вулицях... О, який це благословенний народ! І яка благословенна земля!"

Так само дуже високо ставить українців відомий французький учений Елізе Реклю. Він з захопленням відзначає загальну культурність, інтелігентність і релігійність українського народу, відмічає миловидність і моральність українських дівчат, як риси, в яких відбивається впоряд із зовнішньою красою психіка української жінки.

А католицький священник з Німеччини Б. Бауер у своїй книжці написаній ще перед першою світовою війною, "Подорож до святих місць" на ст. 397-мій так пише про українців: "На нашій кораблі були різні народи. Мене цікавили богомольці-русини, про яких я дуже мало чув і читав. Однак по тому, що я бачив, то вони багато кращі, як те, що про них говориться. Як часто я подивляв їхне по-

ведення і їхню дитячу побожність. Якби мої парафіяне так поводитись і молились тільки п'яту частину того, то я був би цілковито задоволений". . .

Навіть у наші часи після окупації нашої Батьківщини безбожниками більшовиками, чужинці, що подорожували по Україні, часто високо відзначають її красу і моральну духовість її людей. Наприклад, англійський полковник Лоренс ван дер Пост, що подорожував по С.С.С.Р. у своїй книжці, виданій 1964 року в Нью Йорку так описує спостереження з своєї подорожі по Україні:

"Київ після війни розбудували й поширили . . . Вулиці широкі, обсаджені деревами. Будинки не припирають до самих хідників, як в інших містах, а побудовані так, щоб дати людям трохи простору і свіжого повітря. З поміж житлових будинків підносяться бані церков, додаючи місту краси. Росіяни люблять Москву, але там немає нічого надзвичайного. За те Київ, поки ще орда його спалила, причинився багато до розвитку культури, і ця давня слава ще й досі присвічує йому, позначаючись на характері людей і їх мистецтві. 42 мільйони українців говорять і пишуть своєю гарною мовою; їм прикметна самопошана. Виступи Київського Державного Балету, які я бачив, були дуже добрі, і мій російський приятель запевняв мене, що вони кращі, ніж у Ленінграді."

Полковник Пост відвідав у Києві також церкви. У Софійському Соборі застав Пост повно людей . . .

Полковник Пост любив виїздити з гамірливих міст на безмежні чорноземні простори, і оглядаючи українські села, дивувався, як густо вони заселені після страхітливої минувшини. "Селяни та їхні жінки, — пише Пост — здавалося мені більше замисленими, як звичайно селяни бувають" . . .

Згадуючи про його знайомство з одним українським письменником по-

лковник Пост відвідав цього письменника на "дачі", де проживали його старенькі родичі. Перебуваючи на "дачі", батько письменника між іншим спитав полковника: "Гадаю, що ви платите багато у вашому готелі, там, у Києві?" Коли Пост сказав скільки він там платить, старий жажнувся: "Це ж грабіжники?" А старенька мати письменника, споглядаючи на Поста, наче на покривджену дитину, що потребує помочі сказала йому: "Ви переходьте жити до нас. Тут можете жити задармо!"

Отже, як бачимо, наш народ на рідних землях навіть в обставинах довголітнього страшного комуністично-безбожницького терору зберіг благородність душі і всі риси релігійно-національної духовості.

Тому беручи під увагу, що тільки моральна вартість робить людину повновартісним громадянином свого народу, кожна українська людина повинна зі всіх своїх сил боротися проти затрачування тих моральних вартостей, що віками серед страшних бур нашої історії зберегла нас як націю. Кожна українська людина повинна боротися проти затрачування релігійно-ідеалістичного світогляду, на якому мусить опертися кожний, передусім поневолений народ, коли хоче бути вільним, коли хоче жити своїм повновартісним життям.

Тому ми мусимо зрозуміти, що якщо українська еміграція хоче покласти на вітар Батьківщини будьякий дорібок для сучасних і майбутніх поколінь, то вона не сміє через запозичення чужих світоглядів засмічувати нашу національну духовість, а рости від свого кореня, бо тільки цей корень релігійно-морального елементу може дати нам силу для збереження нашої Віри, Церкви й нашої Традиції та для відбудови Соборної Суверенної Української Держави.

Ілля Лобур

ТІЛЬКИ ВЛАСНІ СИЛИ

Змагаючись реально за ідею політичного визволення поневоленого нашого народу, нам треба в основному опертися на власні рушійні сили, бо як твердить ідеолог української державности Вячеслав Липинський, то: «Ніхто нам не збудує держави, коли ми самі її собі не збудуємо і ніхто з нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо бути». («Листи» стор. 67). І справді, в даний момент ніхто в світі української держави собі не бажає. Навпаки, є багато сил, що власне заінтересовані в тому щоби ніякої України не було, або щоб була якнайслабша.

Те саме підтверджує і другий наш ідеолог Дмитро Донцов, який називає ці сили поіменно, а саме: це комунізм на Сході та тайна мафія на Заході. «Ці дві сили», каже Донцов — «уважають Україну за головну і першу перешкоду на дорозі до їх вимріяної мети. Тому лжепророки і вчителі тих сил засудили її на національну смерть» («Незримі Скрижалі Кобзаря», Торонто, 1961, стор. 10).

Отже, як бачимо, то так тяжкого політичного завдання, як здобуття Української Держави, нема на цілм світі. Тому без власних фізичних, себто, революційних змагань нашого народу, нема й що думати про відродження української державности. Якби навіть знайшовся якийсь союзник, що захотів би своєю силою встановити на Україні українську владу, складену очевидно із зорієнтованих на нього українців, то він зробив би це в інтересі власнім, а не в інтересі України. Отже, прийшла би зміна одного поневолення на друге, як це нераз в нашій історії бувало, коли ми будували свою державу не на власній перемозі, а на перемозі одного то другого сусіда, в цьому випадку Москви, Польщі чи ще когось іншого, як наприклад Туреччини чи Кримських татар.

Так само треба розцінювати якісь евентуальні сприятливі для нас міжнародні ситуації, бо сприятливі обставини мають цінність тільки для того, хто відповідно підготований, щоб скористати з них. Отже, міжнародні події евентуально можуть значною мірою причинитись до нового розгону й успіху нашої визвольної боротьби, але це тільки тоді можливо, коли ми самі розбудуємо свої власні духові й військові сили.

Таке розуміння потрібне нам українцям, особливо в тих часах, які ми переживаєм під сучасну пору. Бо політичні приклади, які бачимо тепер в світі, у великій мірі витворюють повний хаос і ставлять в незavidне положення тих народів, що надіються та орієнтуються на чужосторонню поміч.

Практичний висновок з вищесказаного для нас такий, що коли хочемо мати державу, то мусимо собі усвідомити, що реалізація державницьких хотінь робиться не тільки силою духовою, але й силою матеріальною, себто, силою меча. Бо без сили меча, без сили фізичного примусу, що від початку і до кінця світу була, є і буде прерогативою, монополем, ознакою і суттю держави, ніяка сила громадська не може ані забезпечити себе, ані зреалізувати своїх остаточних бажань.

Тому в боротьбі за свою державу не повинно бути серед українців боягузів та неутральних політичних спекулянтів, бо тільки силою меча можна зреалізувати або забезпечити ті чи інші національні тенденції. Навіть анархісти, як твердить Липинський, які засадничо поборюють державу, для своєї остаточної перемоги мусіли б зорганізувати свою державу хоч би на те, щоб не допустити до відновлення тієї держави, яку вони перед тим повалили.

Отож, коли з вищесказаного вирінає питання конечности опертя на си-

лу меча, то тоді логічним висновком є гльорифікація наших збройних сил у всіх їх видах і формах, починаючи ще з часів княжо - королівської доби, відтак почерез Козаччину, Гетьманщину, Визвольні Змагання 1917-20 років аж до найновіших часів, коли то підчас Другої світової війни було створено дві армії, а саме: одну легальну за згодою окупанта в його уніформах під назвою «Дивізія Галичина», а друга знова проти волі окупанта, себто, підпільну, повну посвяти і героїзму — Українську Повстанську Армію.

Та в імя історичної правди не можна промовчати не тільки недоцінювання збройних сил в першому особливо періоді наших Визвольних Змагань, себто, за Центральної Ради, але й недоцільне, а то й з державницького боку злочинне скасування законом від 16 січня 1918 року Української Армії взагалі, а на її місце творення народньої міліції. І це робилось в тому часі, коли важилась доля України, брак захисту якої використали вороги.

Щойно з приходом німецького війська на Україну Центральна Рада зрозуміла значення і вагу власної армії. Але вже було запізно, бо австро-угорське і німецьке командування заборонило формувати українську армію взагалі.

Аж щойно за Гетьмана Павла Скоропадського таке негативне ставлення німецько - австрійського командування вдалось злагіднити в справі організації української армії. В організації Української армії Гетьман Павло заслужився найбільше з усіх тодішніх наших військовиків. Він бо розумів, що збройні сили — це єдина опора і єдиний засіб для зреалізування самостійної Української Держави. Тому він зразу став гуртувати біля себе найкращих військових фахівців, які лишились на службі Україні і за дальшої її боротьби.

З днем 5 липня 1918 року почався набір охотників для гвардійської Сер-

дюцької дивізії в числі п'ять тисяч чоловік і за короткий час дивізію було сформовано. В першій мірі покликано молодих охотників із хліборобських родин, головню з Полтавщини, віком 18-25 років. Набір цей дав гарний контингент і вже по трьох місяцях вишколу дивізія ця уявляла собою дуже гарну військову частину.

В дальшому ході творення збройних сил урочисту присягу на вірність Українській Державі і Гетьманові зложила в дні 27 серпня дивізія, що стала званою, як дивізія «Сіро-Жупанників».

А за чотири дні після того, бо вже 31 серпня, Гетьман прийняв на авдиєнції делегацію в складі: полк. Євгена Коновальця, Андрія Мельника, Кучабського і Матчака від військової формації під назвою «Січові Стрільці», зорганізовану в часі між кінцем 1917 та початком 1918 рр. із полонених українців але підданих Австро-Угорщини. Австро-Угорське командування намагалось потягнути їх до відповідальности за порушення присяги, зложеної ними, як вояками, що входили перед полоном в склад Австро-Угорської армії. Вступ тих полонених до «Січових Стрільців» ще за Центральної Ради кваліфікувалось як дезертирів і проти них велось слідство не тільки австро-угорським військовим командуванням в Україні, але й самим міністерством Оборони у Відні. (Гляди Архівний Документ, поміщений в III томі, виданому Інститутом ім. Липинського в Філядельфії, стор. 112 і дальші).

Але Гетьман Павло не зважаючи на того рода складні обставини, погодився не тільки прийняти «Січових Стрільців» до військових сил України, але й повідомив Австро-Угорську військову команду в Україні, що він перебрав головне командування над формацією «Січових Стрільців» і таким чином відхилив обтяження дезерції, закидуване нашим новітнім лицарям. Місцем постою для «Січових Стрільців» Гетьман призначив Білу

Церкву, в якій знаходилися великі склади амуніції, що в скорому часі були вжиті в поваленні того самого Гетьмана Павла Скоропадського, що взяв їх під свою опіку.

Але повертаючи до військової ділянки за тих часів ще доповнимо історичну правду, що Гетьман універсалом 16 жовтня 1918 року проголосив ще віднову Козацьких Військ — цю напіввійськову організацію, що мала складатися головним чином з замож-

нього селянства тих земель, в яких історично існувало козацтво, отже, перш за все на Чернігівщині, Полтавщині й Харківщині. Козаки однієї губернії мали творити Кіш з Кошовим Отаманом, підлеглим Гетьманові. Вже було призначено вісім кошових отаманів і розпочато організацію 112 козацьких полків. Але на широку скалю закроєну цю парамілітарну традиційну українську силу перешкодило в її повній реалізації протигетьманське повстання.

Валентин Мороз

ПРО «РЕАЛІСТІВ», УКРАЇНСЬКУ ВИТРИВАЛІСТЬ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ОПІР

(короткі виписки з праць автора: "Серед снігів" та "Хроніка Опору")

"Протистояти зовнішньому тискові легше, Боротися з тим, хто розкладає зсередини — далеко важче".

("Серед снігів")

„Реалісти на Україні ніколи не були українцями — вони неминуче ставали малоросами. Біймося, як вогню, "реалістів", коли хочемо бути українцями! З точки зору „реалістів" українська справа завжди була безнадійною. Тому й робили її завжди ті, що сказали собі: "без надії сподіватись", ті що не злякались "безнадійної" реальності і вперто йшли за своєю мрією "так Ізраїль йшов за стовпом огняним,,.

Для нас вже стало традиційним нарікати на свою слабкість. Насправді ж Україна показала унікальний приклад сили. Інші народи **в наших умовах** давно зникли стали Провансом. (Прованс перестав існувати як нація, опустився до рівня французької провінції. Прим. автора.) А ми — витримали! Яка ще **заборонена** мова дала таку багату літературу? Твердість українського характеру мусить бути справді не абияким, коли і росіяни, і поляки сказали незалежно одні від одних те саме: "Упрям как хахол" і "Упарти як русін". Це й є основою дивовижної україн-

ської твердості знаходити силу і надію **в собі**, бути незалежним від **зовнішніх** джерел сили і надії. Заповідь Григорія Сковороди — "шукай все в собі!" — знову й знову оживає в українцеві.

("Серед снігів" ст. 78-79)

І от стоїть перед нами зрусіфікований, зруйнований українець, людина без власного "Я,,. Чим пробудити в ньому приспану українську душу? Аргументами? Не було ще випадку, щоб апостол навернув будь-кого в свою віру аргументами. І риторика, і красномовство тут безсилні. Християнські апостоли не мали ні того ні другого . . . І ці темні люди без досвіду за короткий час зробили Римську Імперію християнською. Апостоли! Апостоли потрібні сучасній Україні, а не ситі пристосуванці — "реалісти" з їх аргументами! Ні один духовий переворот не відбувся без апостолів. Сучасне українське відродження також не можливе без них.

Сенс таких постатей як — Дзюба в апостольському горіню. Без цього вони щезають перетворюючись в ніщо. Для таких охолонути — значить умерти. Біймося втратити святе полум'я одержимості! . . . Холодний скептик з

його реторикою нікого не запалив і не запалить . . .

(“Серед снігів” ст. 81.)

І тут на допомогу приходить інстинкт самозбереження. Він — головна підвалина **ОПОРУ**. Того **ОПОРУ**, яким тримається нація, і духовість взагалі. Людину вже “заговорили”, вже переконали, що це „забобони”, але чомусь вона не здається — як ті трударі з роману Гончара. Вони з “колиски” знають, що собор “непотрібний”, вони його не помічають, — але щось їм не дозволяє віддати собор на поталу. Під час масових норманських наїздів, коли вся Ірляндія палала пожежами, Ірляндці перш за все ховали саги. Під час боїв в Ірляндії співця — барда ніхто не мав права зачепити мечем, хоч він вогняними співами часом вирішував успіх битви. . . Тими ж правами користувався співець (гегуако) у черкесів. Інстинкт підказував, що носія **духу** треба берегти.

Нігде на Україні цей інстинкт не розвинутий так, як у гуцулів. Може, саме ним зумовлюється гуцульський характер: гордий, недовірливий до чужого, а найперше незалежний. Гуцульські хати не люблять тулитися до купи. Радше височать темними вежами на кичерах. Треба завше **сокотитися** (стерегтися). Диявол може одягти буд-яку личину. Диявол хитрий. Треба жити власним розумом і триматися за своє. Гуцул завжди брав нове з великою осторогою і тільки те, що добре припасовувалось до старого. Так поступив і з християнством. День **святого Уласія** добре припасувався до дня ласиці, день **Божого Фоки** — до дня вогню. В цьому й полягає мистецтво самозбереження народу: взяти нове, не зруйнувавши старих надбань. Приписувати нове до віками витворених структур. Інакше духовість буде знову будуватися на уломках — практично від нуля. Дуже майстерно уміють це робити грузини . . . Секрет успіху тут у фанатичній прив’язаності до спадщини. Грузини мають пісні із старовинними незрозумілими словами. І

все одно їх співають — не розуміючи слів . . .

Гуцульщину знають всі. На схід від Збруча гуцулом називали кожного західного українця. Чому саме гуцулом? Адже Гуцульщина — невеличкий шматочок на карті України. Чому не бойком, подоляком, полішуком? — Гуцульщина має **найвиразніше** на Україні обличчя. Довговікові політичні кордони розбили бойківський і лемківський масиви. Закарпатські бойки втратили почуття своєрідності з галицькими. Те саме лемки Пряшівщини: вони не звуть себе лемками. Тільки Гуцульщину кордони не розбили. Живучи віками у трьох державах — Румунії, Польщі, Угорщині — гуцули міцно усвідомлювали свою гуцульську спільноту.

Вміння зберігати — у цьому секрет гуцульської самобутності. У Довбушівській церкві є розп’яття, де біля рук Христа зображений місяць і сонце. (Так, як на козацьких прапорах організації Укр. В. Козацтва, де проти зображення “грецького” хреста поміщено місяць і сонце. Примітка Редакції “У. К.”) Те ж саме на гуцульських свічниках: з одного боку християнський Бог, з другого сонце. Гуцул не викинув старого Бога заради нового . . . Опускання хреста у воду на Водохристі гуцули вітають потужним ревом трембіт і рогів, так само, як вітали колись Ярила або Хорса. Це виняткове у своїй первісній красі видовище тепер побачити неможливо. Святить воду на річці заборонено. Нове досягнення культуркампу !

Високі культурні досягнення можливі тільки при непереривності традицій. Нічого не втратити, усе складати — шар за шаром. Тільки так виростає власна органічна духовність . . .

Ті космачани, що з ризиком для життя будували церкву і возили дзвони, добре відчували, що церква — то не проста церква. За церквою стояла нація, духовність — усе те, без чого людина стає робочою худобою. Тоді ж не бракувало хитрих демагогів, які

переконували, що «істинна віра» віджила свій вік.

Але неписьменний гуцул осягнув, що за демагогічними, малозрозумілими дискусіями між унією і православ'ям стоять інші постаті: з одного боку —

хижі зуби польонізації, що вже захопила міста, а з другого — захисний ОПІР українців . . .

(Хроніка Опору)

(Всі підкреслення В. Мороза. Примітка редакції "У. К.")

**„НЕ ТОЙ МІЦНИЙ, ЩО Б'Є, А ТОЙ ЩО ВИТРИМАЄ”
(Гуцульська приповідка)**

**З ЗАПИСОК БЛ. П. ОТАМАНА БОГУСЛАВА ШАШКЕВИЧА
(Частина автобіографії, написана в Берліні, 3 липня 1922 року.)**

Я родився 1 липня, 1888 р. в Лолині, повіт Долина, син Антона, власника більшої реальності, внук поета Маркіяна. Я покінчив чотири класи середньої школи. Опісля за намовою свого стрийка Теодора Шашкевича, бувшого австр. полковника 9-го полку драгонів, котрий тепер перебуває в Перегішську в добрах Митрополита Шептицького — я пішов до піхотинської кадецької школи у Львові. Покінчив її в 1908 р. з дуже добрим успіхом (Аріє Ранг Но. 216). Ще в 1907 р. по скінченню 3 року кадецької школи, підчас вакацій я здав цивільну реальну матуру.

В 1908 р. був приділений до 58 п.п. в Станиславові, де тодішній кмдт. полку Мечислав Залескі (поляк) дуже затроював мені життя як українцеві, що належав до різних українських товариств.

Почуваючися при тому не дуже то здоровим, я рішився виступити з війська. Взяв відпустку з причини слабости на один рік і почав студіювати в лісовій академії у Відні. Та не довелося мені покінчити студії. В 1914 році, з вибухом світової війни, покликали мене до полку і негайно приділили до фронтової частини. В вересні 1914 року я дістав медалю хоробрости 1-ої класи за бої коло Перемишля на горі Магері. Рівночасно піднесено мене до ступня четаря. В тому часі вдалося мені перенестись до запасного стану (Резервештанд), думаючи по війні безуслівно зайняти цивільне становище.

Тимчасом світова війна затягнулась. В лютні 1915 р. я попав коло Дуклі в Карпатах в московський полон. Як полонений я дістався у Туркестан. Наперед у Ташкент, а відтак в Асхабад. Ще того самого року, (6 листопада) я втік з полону в Персію. В місяці грудні, 1915 року повстали перси — за поміччю німців під проводом графа Канітца та Голц Паші й з поміччю турків — почали визвольну боротьбу проти москалів та англійців. Я особисто був підчинений майорові Кляйнові і провадив більший відділ перських повстанців до бою. Перебувши в Персії пів року, я захворів на малярію й повернувся у червні 1916 р. через Багдад-Константинопіль в Австрію. Уже того самого місяця я брав участь в боях знову на північному фронті (офензива ген. Брусілова), але вже при оперативному штабі групи ген. Марвітца. В цвітні 1917 р. я перейшов до оперативного штабу 9 корпусу ген. Ліповщак, де перебував до серпня 1918 року.

Мої військові відзначення: 1) Ордер залізної корони III класи з військовою декорацією й мечами; 2) хрест заслуги III кл. з військовою декорацією й мечами; 3) срібна медала хоробрости I кл.; 4) німецький залізний хрест I кл.; 5) турецький залізний півмісяць I і II кл.; 6) хрест Карла.

В серпні я вернувся у запасний кіш 58 полку піхоти в Любліні. 1 листопада 1918 р. Австрія розпалась і почалась визвольна боротьба галицьких

ОТАМАН БОГУСЛАВ ШАШКЕВИЧ
Знімка з липня 1919 р. на тлі руїн істо ричного замку в Збаражі

українців. 58 п. п. зо Станиславова, чисто український пірвався в Любліні до боротьби. Та з малими силами не міг довго встоятись в серці Польщі і вже в першій половині листопада перейшов здецимований під Львів.

Сильно підупавши на здоров'ю я обняв вже не фронтову а запільну частину, а це повітову військову команду в Камінці Струмилівій. Зараз після упадку Львова, бачучи що сил фахових на фронті не стає, я обняв 12 грудня 1918 р. команду Групи ХІ Гал. Бригади і облягав Белз-Раву Руську. В травні 1919 р. я обняв команду 1-ої Дивізії Гал. Армії. В червні й липні 1919 р. зорганізував ХХІ Бригаду і заслонював відворот Гал. Армії через Збруч. За Збручем я перейшов з ХХІ Бригадою вишкіл придніпрянців. Та побачивши що на фронті брак старшин, залишив вишкіл і переняв команду ІV Золочівської Бригади. Комендантом цієї Бригади я оставсь до кінця. При переході Української Галицької Армії до большевиків, 6 лютого, 1920 р., я передчуваючи, що наша на-

ціональна армія не зможе довго вдержатись при большевиках, виступив зі своєю Бригадою проти большевиків і — перейшовши з району Берштаді над Дністром — бився з ними безперервно як самостійна бойова одиниця — до кінця лютого 1920 р. З початком березня злучився я в Могилеві з полк. Удовиченком, котрий організував частини, а я охоронював його перед большевицькими наступами. При кінці березня поляки довідавшись, що я у полк. Удовиченка, дали наказ мене, за повстання в Любліні — арештувати. Примушений втікати, я перейшов Галичину, а звідтіля в Чехословаччину. Там мене разом з іншими старшинами, що і при кінці квітня 1920 р. виступили проти большевиків — інтернували і тут я перебув повних два роки. Удержався я в таборі з почуття обов'язку, тепер же, коли З.У.Н.Р. зістала в Генуї признана — опустив табір і опинивсь у Німеччині . . .

(“Літопис Червоної Калини”

ч. 1 — 1936 р.)

Пам'ятник на могилі
Отамана Богуслава Шашкевича
на цвинтарі Бечмон в Едмонтоні

Іван Вислоцький

Четар У. Г. А.

ОТАМАН ШАШКЕВИЧ

Бригада отамана Шашкевича вже четвертий день була в бою з денікінськими частинами.

Тиф косив бригаду, як і цілу УГА, в 1919-ім році в Україні, та виривав зі стрілецьких рядів куди більше жертв, як ворожі кулі й гранати.

Бій став бригаді не під силу. Стрільці знеможені голодом і холодом, чотири дні без теплої страви, чотири ночі без сну, падали з ніг.

Ворог ввів нові, свіжі й відпочивші частини, з багатими запасами набоїв, що їх бригаді давно вже не доставало.

Отаман Шашкевич знав добре, що резерви УГА не має та що надіятися на допомогу чи зміну він не може.

Довгими кроками ходив він по напіврозваленій квартирі. Був свідомий того, що коли не станеться чудо, то буде примушений вночі видати наказ до відвороту. Тільки що видав він наказ комендантові бригадного табору відійти з цілим табором на кільканадцять кілометрів назад. Думка що незабаром тою смюю дорогою піде і ціла бригада, мучила отамана, його бліде від неспаних ночей обличчя почорніло, очі запалися.

На дворі почувся скрип возів табору.

— Ні ! Цього не буде !

голосно скрикнув отаман Шашкевич сам до себе.

Вибіг на двір і крикнув до фірмана отаманської повозки:

— Стати! Нікуди не їдеш !

Фірман зупинився.

З фронту чути було стрілянину. Ці густі вистріли — це ворог, а ці поодинокі і рідкі — це стрілецькі кріси нашої бригади.

Отаман всміхнувся. Вернувся до хати, вдягнув свій плащ, за хвилину вийшов з хати, підійшов до повозки та звідси видав ще накази своєму шефові штабу, а потім коротко відізвався:

— Я їду на фронт! Може не верну, тоді перебираєте команду бригади !

На правому крилі бригади отамана Шашкевича висунена сотня втратила свого сотенного коменданта — молоденького хорунжого, тяжко раненого. Поманду сотні перебрав десятник, але й він упав незабаром ранений.

Сотня стояла безрадна, стрільці почули брак коменданта, зневіра почала закрадатися в стрілецькі душі.

Нараз хтось із стрільців крикнув: Наш отаман іде !

— Де? Де він є? — питалися стрільці.

— А он, там, він їде на повозці! — відповів котрийсь зі стрільців.

— На повозці? Що ти таке дурне кажеш? — буркнув інший.

— Що ви, хлопці, москалів злякалися? — почувся голос отамана.

— Наш хорунжий ранений, десятник також, нема в нас коменданта.

— Я буду вашим сотенним комендантом! — відповів отаман. — Вертайте на свої місця.

Ворог завважив повозку та ще дужче почав стріляти.

— До побачення, хлопці ! Слава Україні ! —

Повозка покотилася перед фронтом даліше, до другої сотні, а там до третьої й четвертої.

Стрільці остовпіли. Хоч це були старі боевики, бачили продовж кількох літ кілька фронтів, чули про чуда відваги, та чогось подібного не бачили.

Рушили стрілецькі лави проти ворога; мов буревій, влетіли стрілецькі сотні на московські ряди. Чого не встигли знищити скоростріли, те докінчили стрілецькі багнети.

Бригада не відступила — відступив ворог, що був уже певний перемоги. Бравура й сміливість, отамана зробили своє.

Г. Забіяка

ЗАПОРІЗЬКИЙ ДУБ

(Скорочено за „фоторозповіддю” видавництва „Мистецтво” Київ 1971)

Майже сім століть, ніби на почесній варті, незборимо стоїть зелений

велетень у Верхній Хортиці (околиця міста Запоріжжя). Як билинний богатир, глибоко вріс він корінням у землю, підніс могутні руки-віти до синього неба. Оспіваний у піснях та легендах, свідок глибокої минувшини багато звідав на своєму віку. До нього доносилися ревіння й стогін розбурханих Дніпрових порогів, брязкіт шабелъ козацької вольниці.

* * *

На території України дерев-довгожителів залишилося небагато: дуб Григорія Савича Сковороди на Харківщині, «козацький» під Корсунем, його побратим на Чернігівщині, дуби Тараса Шевченка на Черкащині, старезні велетні Чорного лісу на Кіровоградщині. З покоління в покоління передаються розповіді про два дуби, які росли поблизу селищ Кошугум і Мала Катиринівка (на Запоріжжі). У народі вони відомі під назвою «баштових», або «вежових», дубів. З їхніх верхівок козацькі дозори спостерігали за таврійськими степами, подавали сигнали про наближення ворога.

Попереднику Запорізького дуба, що ріс на острові Хортиці, було дві тисячі років. Про нього згадував візантійський імператор Константин Багрянородний (905-959) в унікальній історичній праці «Про управління імперією» (9-й розділ «Про русів, як вони плывуть човнами з Русі до Константинополя»).

Слов'яни, скандинавські купці, прямуючи водним торговим шляхом «з варяг у греки», зупинялися тут на перепочинок, лагодили човни, вітрила... На честь благополучної переправи через Дніпровські пороги приносили жертви богам. Під цим дубом, за народними переказами, стояли табори військових дружин давньо - руських князів Олега і Святослава. До наших днів велетень не зберігся. Та виріс його нащадок у Верхній Хортиці. Овіяний козацьким порохом димом, він збирав під своє шатро запорожців, які йшли у далекі походи, виступали на герць з ворогами. Гілля ду-

ба ввібрало гучний сміх, що вилився у славнозвісного листа запорізьких козаків турецькому султану. Під його короною, за переказами, Богдан Хмельницький, ідучи під Жовті Води на бій з поляками, закликав козаків бути такими сильними й стійкими в бою, як дуб-велет, не забувати про батьківщину, триматися її, як коріння дуба тримається землі...

Біля розкішного козацького дуба вів переговори, шукаючи союзу із запорожцями, керівник повстання на півдні Росії Кіндрат Булавін.

1775 року, після зруйнування Січі, запорожці в останній раз віддали шану знаменитому дубові.

Кремезний та незборимий, дуб вражає пишною короною й вічною молодістю. Висота його 36 метрів. Стовбур можуть охопити шість чоловік, взявшись за руки. Розлоге гілля створює шатро проміром майже 45 метрів. Увижається, ніби шумить, хвилюється справжній гай. Дерево плодоносить, з його жолудів виростають молоді, гінкі сини, які, розправивши крила, тягнуться до сонця на легендарній Хортиці...

За переказами, пам'ятні місця віддали свого часу великий Кобзар України Тарас Шевченко, відомий мистець Ілля Ріпин, основоположник української класичної музики Микола Лисенко...

Запорізький дуб оголошено заповідником і взято під охорону...

□

Дописка редакції „УК”

До повищої статті Київського видавництва, в якій при описах велетнів дубів в Україні можна знайти символічні пригадки про славу й силу колишньої Козаччини, хочемо ще подати деякі відомості про Запорізького дуба, що їх одержано в листі з підсвітської України. «Крім славних подій, дуб пережив і лихоліття України. З недавнього такого лихоліття залишилася на дубі щербина (праворуч на гілляці), як пам'ятка есесовців-вандалів: очманілі від перепоя, хотіли со-

кирам ивідтяти гілляку, але більше нащербили сокир, ніж дуба. Дуб росте, а їх нестало. Він ростиме доти, доки не почує, як моляться на воді не-

вольничі діти».

(«За «Вісником» Св. Володимирської УАПЦ, Лос Анджелес ч. 4 — 1974 р.).

"ДОЗОР" НА ХОРТИЦІ

При участі кількох сотень молоді на славетному в українській історії з часів Гетьманщини острові Хортиці над Дніпром насипано на початку цього року велику могилу-курган, у північній частині острова. Розміри цього пропам'ятного кургану: височина 15 метрів, над рівнем Дніпра він підноситься на 45 метрів. На верхівці гори-кургану на славу запорізням буде встановлено скульптурну групу під офіційною назвою "Дозор", що її можна назвати "Козацька розвідка". Скульптура зображає двох козаків-вершників на чудових конях — вони пи-

льно вдивляються на північ, оберігаючи кордони своєї України.

Скульптура буде частиною великого комплексу історико-культурного Заповідника на честь українського козацтва, що споруджується на острові Хортиці задля туризму.

Примітка редакції "У. К.":

Московські вислужники в Україні змушені під тиском невмирущої козацької ідеї перетворити Хортицю в пропам'ятний заповідник.

Підкреслення в тексті є нашої редакції.

Ант. К.

Олександр Данченко

ВЕЛИЧЕЗНА СПАДЩИНА УКРАЇНСЬКИХ ЗАПОРОЗЬКИХ ПОЛКОВНИКІВ

Коли гетьман України Богдан Хмельницький заключив союз (федерацію) з Москвою, підписавши відповідну угоду, московські царі угоди не дотримали, а навпаки, зломивши її, окупували Україну.

Українські старшини не всі скорилися московській царській владі, багато з них емігрували за кордон. П'ять українських запорозьких полковників, емігрували до Англії, вложили в тамошній національний банк свої дорожочинності і великі суми грошей в золоті, забезпечивши право відібрати їх безтерміновий депозит, тільки майбутнім поколінням - нащадкам, з умовою, що нащадки (спадкоємці) заявляться одночасно. Нащадки величезної спадщини із щасливих сімей старих козацьких родів це ЗАБЕЛЛИ і ДАНЧЕНКИ.

Для ствердження документальних

даних про наслідство, є два томи Родословних книг Чернігівського Дворянства, що є в свою чергу, продовженням чотирьох томів повного Родословника Малоросійського Дворянства В. Л. Модзелевського тт. I — IV Київ 1908-1914. Є ще т. зв. Малоросійський Гербовник — Лукомського та Модзелевського (Видання Чернігівського Дворянства 1914), в якому крім опису самих гербів, є також і самі необхідні справки за потомство всіх старих українських родів. В цих Родословниках та Гербовнику мають повні відомості про родовід Забеллів і Данченків.

Інформаційні повідомлення про цей безтерміновий депозит, якого цінність дійшла на протязі довгих років до неймовірно високих сум, про що подавали не раз уже англійська, російська та польська преса, як також «Об-

шеказачий Журнал» ч. 14, що виходить в Нью-Джерсей США, ст. 74, «Наш Стяг» ч. 6 — 6 лютого 1937 з США та «Український Робітник» з Канади ч. 52 від 31. 12. 1948 і 7. 1. 1949, ст. 22-23.

В 1900-их роках, цю спадщину мали отримати нащадки цих п'яти родів запорозьких полковників. З'їхавшись в м. Полтаву, представники всіх сімей спадкоємців, обговорили питання, як отримати спадщину і вирішили обрати делегацію з п'яти осіб. Обрана на цьому з'їзді делегація поїхала до Лондону та довідалась в національній банку, що все в порядку, наслідство мається, але отримати можливо буде лише при умові, що нащадків підтримає російський імператорський уряд. Міністерство англійське це ствердило і делегація повернулася в Полтаву.

Депозит з'ясовано, якого в той час було в національній банку чотириста мільйонів фунтів штерлінгів золотом

(400.000.000). Делегація після повороту в м. Полтаву зразу ж поїхала до російського імператорського уряду в С. Петербург просити підтримки для отримання спадщини. Російський уряд заявив делегатам, що він підтримує лише при умові, коли нащадки уділять для казни Росії 75% зі всієї суми спадщини. Делегати отримавши від царського уряду таку «підтримку», на яку не могли погодитися, заявили там же, що, мабуть, покищо цих грошей не мати ні вам, ні нам, і з цим повернулися в Полтаву. Делегати доповіли всім нащадкам, які в той час були, про наслідки, які мали в Лондоні та С. Петербурзі. Вирішено там же, в Полтаві, де один з нащадків (Забелло) вніс пропозицію, на яку всі погодились, що на таких умовах отримувати спадщину не можна, погодились на те, щоб «наслідство отримали, але тільки сини наші або внуки». Ця справа безтермінової спадщини тягнеться донині.

Федір Штовхань, Верховний Отаман Козакії про бандуру

(Переклад з обіжника "По КНОД-", "Казак" ч. 140, Франція 1975)

Бандура це рідкісний музичний струмент-приналежність Запорозького Війська. Вона була з козака і вдома і на походах. Звуки її струни впливають дуже патріотично. В 1917-1918 роках, коли червоні орди заливали козацькі станиці то наші бандуристи А. Чорний та Н. Теліга своєю грою на бандурі так оживили КОЗАКІВ, що Кубанщина в 1918 р. очи-

стила себе від червоної нечисти, помогла Терцям і захопили Царицин.

Хай же бандура нікому не мозолить очі !

(Примітка Редакції «У. К.»:

Побратим Ф. Штовхань є кубанський козак. Інженер агроном абсолювент Української Господарської Академії в ЧСР в Подєбрадах.)

ПРО У. В. К. НА УКРАЇНІ 1918-19 р.р.

(Короткі уривки зі спогадів на інші теми, поміщених в «За Державність» збірник ч. 11)

Олександр Вишнівський

Генерал-Поручник

ПРИТОМНІСТЬ ДУХУ

... Григорій Хрустальов-Носар, колишній Голова Совета Робочих Депутатов у Петербурзі за революції 1905 року. Бувши вже свідомим українцем, Хрустальов-Носар зорганізував на Переяславщині Українське Вільне Козацтво й спираючись на нього, як на військову силу, був тим, кому фактично належала вся влада в Переяславському повіті. Йому підлягали Повітовий Комісар, міліція й різні установи...

Якраз тоді в Переяславі відбувався З'їзд Повітової Селянської Спілки. Під впливом большевицької агітації й різних солодких обіцянок червоних щодо поділу між селянами землі, більшість делегатів спілки були настроєні пробольшевицьки. "За радянську платформу!" було гасло, з яким селяни прибули на З'їзд озброєні рушницями-"одрізанами". Хутко дійшовши до порозуміння з також пробольшевицькою 105-ою командою, що становила залогу в Переяславі, селянські делегати мали намір захопити владу в повіті....

Коли впродовж кількох днів З'їзду виявилось, що загроза збройного виступу прихильників советської платформи має здійснитися, Хрустальов-Носар оточив своїми збройними відділами міський театр, де відбувався З'їзд спілки і бурсу, де була розташована 105-та команда, та обеззброїв, як селян, так і Команду...

Довідавшись про це, большевики вислали з Полтави до Переяслава великий кінний відділ... Одного дня цей відділ увірвався в Переяслав. Українське Вільне Козацтво було тоді розкидане по цілому повіті, і це уможливило большевикам опанувати місто...

Самого Г. Хрустальова-Носаря тим-

часово залишили в спокою, зваживши на його велику популярність у повіті. Проте, пізніше, коли большевицька влада зміцнилася, Г. Хрустальова-Носаря підступно забили (травень 1919 року) спеціально для того надіслані чекісти; голову його відрізали і відвезли до Москви, як речевий доказ виконаного завдання, а тіло кинуте в Дніпро...

□

Проф. д-р Яків Зозуля

ОБЛОГА КИЄВА...

... Уже 15-го січня Грушевський повідомив М а л у Р а д у про оголошення стану облоги й призначення особливого коменданта інж. Михайла Ковенка, що був комендантом "Вільного Козацтва" м. Києва. Засідання відбувалося звичайно в пополудневих годинах. Тому поодинокі членівояки протягом дня брали участь в вуличних боях, бо повстанці сильно засіли за мурами Арсеналу, звідки їх годі було вибити. Член Малої Ради Сергій Качура... приїхав із Жмеринки під охороною "Вільних Козаків", коли почалося повстання, і негайно включився з іншими 17 членами Ради в боротьбу під Арсеналом...

21 січня наше військо від Лаври мало тяжкі вуличні бої і просунулося тільки до площі Арсеналу, але ще не могло його здобути. Пощастило тільки захопити касарні Понтонного батальйону й там обеззброїти щось із 2.000 вояків. Зраня 22 січня, коли українські частини почали атакувати арсенальців, то ті несподівано виставили білі прапори. Тоді піддалося близько 1.500 повстанців, бо їх командири протягом ночі повтікали. У подвір'ї арсеналу наше військо знайшло багато трупів Вільних Козаків, що були захоплені в полон і тут таки постріляні...

Альфонс Барон Енгельгардт-Шнелленштейн
Німецького Ген. Штабу Полковник

КОЗАК І ЙОГО КІНЬ

Надзвичайна загартованість і витривалість козака і коня, який слідує за своїм господарем як собака; безприкладна відвага і сміливість козаків, до яких якостей ще приєднується високорозвинена спритність, роблять козаків здібними до досягнення високоцінних результатів. До сказаного ще необхідно додати товариський дух, що панує серед козаків та службову дисципліну, що все разом взятє дає козакам можливість здобувати величезні досягги при виконанню військових обов'язків. Більше того, такі здібності козаків дають козацьким полкам особливу рухливість, яка відзначає їх від полків іншої легкої кавалерії, у яких нічого подібного не можна зустріти.

Такого роду витривалість козаків виробила в них волю до негайного розрішення всіх завдань тактичного бою кінноти. Тому козаки в кінному бою змуть орієнтуватися і можуть враз перейти з оборони в атаку, несподівано нападаючи на ворога з боків і з тилу.

Всебічне фізичне виховання і постійне військово навчання козаків за мирного часу підготовляють їх до участі і в бою пластунів (піхоти).

Під час бою козаки мають навик розбиратись в стратегічних і тактичних обставинах і способах, виступаючи сильніше там, де вважають за потрібне в часі такої рухливої оборони.

У випадку невдачі, козак коористається своїм знаменитим конем, щоб зникнути так несподівано, як і знову несподівано появитись перед ворогом.

Козацькі коні є, без всякого сумніву, самі найкращі, що їх можуть дати коні полукровки, відносно швидкості свого бігу, витривалості і здібності переносити невігоди й недостачі.

Сучасні козаки походять від козацьких племен, які сотні років перебували на кордонах степових народів, захищаючи своє життя проти натисків татарів, турків і вражої Польщі. В тих місцевостях розвивалось **козацьке самостійне життя**. (Підкреслення перекладача).

Нахил до подвигів впливав на козаків до завойовування Сибіру, де вони створили свої численні селища.

Козак, здається, що фізично і душевно зрісся зі своїм конем, як і козацький кінь з козаком. Кожний з них доповняють один другого, представляючи ніби частину самого себе.

Врешті решт, козак і кінь доповнюють один другого у всьому, здібні здобути дійсно безприкладні успіхи-результати..

(За «Козачим Життям» ч. 184 з року 1968 — » «Der Kosak und sein Pferd», Von Alfons Baron Engelhardt-Schnellenstein. «Die Woche» No. 17, April 1904. Berlin.)

СТАРШИНИ УВК УЧАСНИКИ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

о. ГРИГОРІЙ СІВАК-СІВАЧЕНКО

КАЛЕНИК ЛИСЮК

Архипресвітер Української Автокефальної Православної Церкви соборноправної, Капелян-Полковник УВК в реєстрі Куреня ч. 1 ім. Князя Дмитра Байди - Вишневецького при Генеральній Булаві УВК. Народився 19 лютого 1895 року в Єлисаветграді на Херсонщині. Закінчив Херсонську Духовну Семінарію, а в 1915 році — Одеську Військову Школу, діставши старшинську рангу Прапорщика і в Першій Світовій війні служив в царській московській армії. В 1916 р. був командиром сотні а потім батальйону в 53-му Волинському п. полку, був ранений на кавказькому фронті, потім переведений до 7-го Морського полку в Севастополі. Мав рангу Поручника, з якою перейшов до Української Армії.

В роках 1918-1919 воював проти большевиків в загоні Отамана Юрка Тютюника і в бою під містечком Великі Виски на Херсонщині був також раний.

За Першої Світової війни нагороджений Хрестом Святого Юрія 4-го степені, а за участь у Визвольній збройній Боротбі України відзначений Хрестом Українського Козацтва з мечами та золотою лавровою гілочкою і зіркою на орденській стьожді.

Осаул УВК в реєстрі Куреня ч. 28 ім. Полковника Петра Болбочана в Каліфорнії. Народився 18 серпня 1887 року в с. Велика Бубнівка на Поділлі в родині рибалки Вахтама Лепикаша, який мав 3 морги поля і 10 душ родини. Молодий Каленик допомагав батькові в рибальстві. Матеріальні нестатки змусили його покинути рідну хату і самому поборювати життєвий трудний шлях. На 14-му році життя їде до свого дядька в Олександрію. Там два роки пізніше записується в підпільною організацією партії Соціалістів - Революціонерів і чим далі, то активніше брав участь в її діяльності. Кілька разів був арештований і пізніше засланий у Сибір на каторгу за участь в атентаті на генерал-губернатора Каульбарса. Перебував у в'язниці коло Іркутська. По 18 місяцях йому пощастило втекти з каторги. Щоб затерти за собою сліди, змінив своє назвисько на Лисюк.

Під час Першої Світової війни Каленик Лисюк став вояком в московській царській армії. В 1916 році закінчив школу прапорщиків у Петрограді та був призначений на західний фронт до 1-го Панцерного Дивізіону.

В боях визначається хоробрістю і дістає Хрест Св. Юрія.

На початку революції Панцерний Дивізіон був зукраїнізований і знаходився в Проскуріві на Поділлі. Каленик Лисюк віддається українським військовим та національним справам, зокрема бере активну участь в організації Українського Вільного Козацтва. Приймає участь у військових зйздах, в українізації частин. Як український старшина армії УНР, бере участь у Визвольній Боротьбі України, був учасником Зимового Походу. Брав участь у бою під Вознесенським, про що згадує ген. Мих. Омелянович-Павленко в книжці «Зимовий Похід Армії УНР».

У Проскуріві московські війська

ген. Денікіна присудили Лисюка на кару смерті і вели вже на розстріл, але чудом йому пощастило втекти.

На еміграції в Європі був дипломатичним кур'єром при уряді УНР в екзилі. В Америці він заснував Український Національний Музей в Онтаріо, Каліфорнія, а по чотирьох роках об'єднав його з Українським Національним Музеєм в Чикаго. Був основником Української Фундації для допомоги різним культурно - національним установам і сам був і меценатом багатьох таких установ. Зокрема він щедро обдаровує наш журнал «УК».

Каленик Лисюк є лицарем ордену Залізного Хреста і Хреста Українського Козацтва з мечами і золотою тілочкою на орденській стьожці.

Михайло Ковальський

Генеральний Хорунжий Укр. Війська в УВК

**Відпоручник Орденської Ради
Лицарів Залізного Хреста**

55-ЛІТТЯ ЗИМОВОГО ПОХОДУ ДІЄВОЇ АРМІЇ

Історія наших новітніх Визвольних Змагань та нашої героїчної боротьби за Державність, густо переплітана трагічними поразками, під Крутами та Базаром, коли шлях визволення нашого народу був скроплений обильно кров'ю нашого юнацтва та загартованого у трохрічних героїчних боях Воїнства наших Армій. Але наша історія не лишень самі трагізми, але на її сторінках є, і назавжди записані, золотими літерами, світлі героїчні події. До тих подій належить славетний героїський Зимовий Похід Дієвої Армії.

Події Зимового Походу, були вже широко насвітлені і списані в українській історіографії. Було видано багато споминів учасників того Походу, серед них почальне місце займає книжка «Зимовий Похід», написана Командармом Генерал-Полковником Михайлом Омеляновичем Павленком. Визначною є праця підполковника О.

Доценка «Зимовий Похід 1919-1920 років», в якій є поміщено багато цінних документів, наказів, рапортів, докладних мап і схем.

Подавати тут перебіг Зимового Походу не буду, бо це завдання вимагало би великої праці, посідання мап та різних допоміжних схем, які показували би рухи та бої нашої Армії за п'ять місяців Походу а зацікавлених Шановних Читачів, відсилаю до написаних праць, тих двох визначних старшин нашої Армії. Згадаю лиш про деякі моменти та величезне значення цього, невмирущого слави героїчного Походу.

Армія Зимового Походу, яка почала свої боеві дії в ночі із 5-го на 6-те грудня 1919 року, під Командуванням Генерала Михайла Омеляновича Павленка, складалася із трьох більших груп, а саме дивізій мішаного типу, піхоти, кінноти із пластунами, неба-

багато артилерії та скорочених до мінімум обозів. Ці групи були: Запорізька під командуванням Командарма от. М. Омеляновича Павленка, Київська під командуванням от. Юрка Тютюнника та Волинська під командою от. Олександра Загородського, який був душею Походу. Армія налічувала на початку майже 5,000 осіб. З походу повернуло 6347 вояків в тому 397 старшин. В часі Походу Армія перебула 152 доби в запіллі обидвох ворогів України, білих і червоних москвинів і в тому часі звела понад 50 більших і менших боїв та пройшла тисячі кілометрів тяжкого маршу у сувору зиму або неgodу весняної відлиги, розбиваючи в прах і пух сильні ворожі скупчення. Район боїв та маршів Армії під час Зимового Походу, обіймав майже ціле Поділля, значні частини Київщини, Катеринославщини та деякі повіти Полтавщини і Херсонщини. Успіх у бойових операціях будувався головню на добрій інформації про положення та силу ворогів, на дуже швидкому маневруванні та несподіваних наскоках на ворогів, а в самому бою, рішали здебільша кулемети на тачанках, багнети та шаблі. Щоденні успіхи у великих і малих боях і сутичках з ворогами, підносили вояцтво на дусі а головню наше селянство, яке спробувавши проклятого московського «добра», ішло спонтанно, масово в повстанці. Командування Армією ідейно співпрацювало з повстанцями, даючи їм належні директиви та використовуючи їх у своїх оперативних цілях. Постійними успіхами в боях високо піднімалася дисципліна у вояцтва. У війську не було вже зрадників в роді різних бандитських «отаманів» Волохів, ані дезертирів, хоч деякі вояки і проходили біля своїх хат. Скоординована співпраця старшин з командуванням Армією, безоглядний послух підстаршин і вояцтва старшинам та високий їх патріотизм і героїство. Все це було головним чинником блискучого успіху легендарного Зимового Походу. Геройська Ар-

мія Зимового Походу, якій в грудні 1919 року загрозувало цілковите знищення, не скапітулювала, бо слово капітуляція не було в словнику її вояцтва і старшинства. Армія не тільки виконала блискуче намічену для неї операцію і була збережена, але вона за час свого героїчного Походу ще і усвідомила національно і політично населення більшої частини Правобережжя. Цей факт вважається одним із головних значінь Зимового Походу. Другий дуже важливий момент значення Походу це то, що в Українській Державності не було в той дуже грізний час перерви між роками 1919-1920, бо елементи державності — влада — територія й населення, через цілий час находилися в руках Уряду та його Армії, хоч в різний час і в різних місцях, але завжди на території України. Дальше Зимовий Похід причинився до ліквідації «денікінщини» та звязаного із нею «єдінонеділімського» «руху», на наших землях а також примусив більшовиків, бодай частинно змінити їхню тактику по відношенні до національного життя на Україні. «Українізація» «НЕП» та ін.

Зимовий Похід, який був носієм організованости та національної свідомости, ще раз підтвердив що негнеться козацька шабля та залишив нам і нашим потомкам, традицію нашої Збройної Боротьби в запіллі наших ворогів, жорстокого білого і червоного москвина, та вказав якими шляхами має іти тактика і стратегія партизанської війни.

Щож говорили і писали чужинці, не дуже то прихильні як в той час так і дотепер, нашій Визвольній Справі а то й наші ворооги?

Визначний французький генерал Вейган, назвав наш Зимовий Похід «Українськими Термопілями». Генерал Кутшеба, начальник Польської Академії Генерального Штабу, один із найдібніших польських генералів, із подивугідним признанням, висказався в своїх споминах «Виправа Київська» про наш Зимовий Похід. Про Похід

писала у той час багато чужинецька світова преса. Навіть все дуже ворожа московська преса й література, в той час, відмітила велике значення Зимового Походу. Для приміру: в офіційному органі денікінської армії в Одесі, в час коли та армія дуже успішно евакувала місто, писалося «Колиб ми мали людей із так розвиненою любов'ю до рідного краю, як мають українці (в оригіналі «малороси»), тоді не прийшлося б нам бути в дуже прикрому положенні». Стільки чужинці про наш Зимовий Похід.

А що ж наша Українська Спільнота тепер в діаспорі нашого поселення? На превеликий жаль, наші провідні національні організації а навіть деякі комбатантські, чомусь забули про той славний геройський Похід нашої Армії, якому рівного немає в історії других народів. Вправді влаштовується важливі ювілеї, відзначаючи в них наші знатні події та наших заслужених людей, але влаштовується теж різні маловажні З'їзди та Ювілеї. Про той же важливий всенародній Ювілей невмірущого Зимового Походу чо-

мусь забувають. Гірка правда!!!

Нам учасникам Зимового Походу, яких вже лиш горстка залишилися при житті, дуже прикро пригадувати нашому суспільству про цей Похід, але робимо це в Память наших Поляглих Побратимів, та щоби зрушити совість нашого суспільства відносно того...

Минає 55-ть літ з того часу і ми учасники Зимового Походу влаштовуємо дуже скромний Ювілей в Бавнд Бруку ЗСА, не знаючи скільки з нас доживе ще до 60-ти літнього Ювілею.

За цей час багато наших Побратимів відійшло у Вічність...

Вони відійшли від нас, залишаючи нам і нашим потомкам святий заповіт, боротися до остаточної перемоги за наш найсвятіший ідеал —

за САМОСТІЙНУ СОБОРНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

Вічна, невміруща Пам'ять і Слава Впавшим Героям Зимового Походу!

І Вам Слава, живі ще Лицарі Зимового Походу, яких вже лише горстка залишилася в розсіянні нашого поселення.

Степан Ключурак

ДО ВОЛІ

Ці свої спомини присвячую тим силам нашого народу, які полягли на полі бою на Гуцульщині, під Сиготом, на Великій Україні і в полоні.

1. Переднє слово

Вічним сном заснули сини нашої Гуцульщини, сміливі хлопці наших гір, борці за краще майбутнє свого народу, що віками мучився під ярмом чужих володарів. За їхніми могилами мабуть ані сліду не стало, спочивають вони безіменно під Раховом, під Сиготом, в Трансільванії, на Україні і Ліпнику на Мораві.

Своєю кров'ю окропили вони високі гори і широкі лани українських земель, щоб своєю смертю викупити свій народ з неволі. Їхні героїські подвиги стануть золотим листом в книзі історії визвольної боротьби нашого народу під Карпатами.

Їхній почин збагатив українську поезію, українську літературу, навіть і чеське письменство взяло тему з подій на нашій Гуцульщині. Про збройний виступ т. зв. «Гуцульської Республіки» писали не тільки українські, але й чужі газети, мадярська преса обширно займалась тодішніми подіями на Гуцульщині й на цілій Підкарпатті. Однак про ці події досі наше суспільство не має ясного образу. Ось це і є головною причиною чому я взявся до писання історії нашої визвольної боротьби, наших змагань в революційних 1918-19 роках в хронологічному порядку. Мої спомини, які я пишу з віддалі п'ятидесятилітньої історичної перспективи, будуть наглядним доказом того, як скоро може пробудитися сторіччями пригноблений народ. Про нас карпатських українців наші брати за Карпатами говорили, як про тяжко раненого брата, а наші вороги раділи, що нас вже й на світі немає. Ці спомини будуть доказом того, що в душі нашого народу ніколи не згасала надія на визволення, ніколи не

вмирало в ньому прагнення до кращої майбутності.

Оскільки в боротьбі за визволення нашого народу на Карпатській Україні, як одна з перших виникла Українська Народна Рада в Ясіню, яку сини тамтешніх гуцулів прославили своїми героїськими вчинками, я в своїх споминах подаю деякі події з далекої історії села Ясіня. Згадуючи ті місця Ясіня з якими пов'язана історія боротьби ясіньських гуцулів, я не міг не згадати наших борців за волю, як Подерея, Довбуша і Пластуна.

Описуючи дитячі роки, пригоди під час навчання в Ужгороді і Сиготі та свої переживання на різних фронтах і в різних краях в часі першої світової війни, я хочу схарактеризувати тодішні політичні й господарські відносини, в яких жив наш народ.

Мрії поляглих на полі бою героїв не сповнилися в такій мірі, як вони собі те уявляли, але наш народ пробудившись раз з вікового сна, вже ніколи не заспить. Ми є свідками, як від часу перших проблесків волі поширилась у нас національна свідомість і ми йдемо мільовими кроками вперед і вже немає тої сили в світі, яка б нас на цій дорозі зупинила.

2. Ясіня

Ясіня одне з більших сіл закарпатської Гуцульщини. На перший погляд може здаватися, що Ясіня нічим не відрізняється від інших громад Гуцульщини. Ясіня лежить посеред верхів Чорної Гори в морі пралісів і цвітучих полонин. Як в інших гуцульських селах так і в Ясіню гуцули одягаються в свою пестру національну ношу, яку вони самі виробляють. Тамтешні жінки-гуцулки, плетуть і тчуть різнокольорові взірці і прикраси високої художньої вартості. Жінки і дівчата з дрібненьких різнокольорових перлин виплітають прегарні «силянки» (намиста) для окраси їхніх ший,

а їхнім великодним писанкам немає пари на цілій Україні.

Мужчини-гуцули обдаровані природою небуденним вмінням. Вони прославились своїм різбарством, їхні різбарські вироби мають немало мистецьку вартість, а в теслярстві ледви хто може їм рівнятися. Вони небуденні майстри - будівельники, про що найпереконливіше свідчать їхні церкви і дзвінниці.

Навколо Ясіня верхи високих гір і просторі полонини. Куди оком не глянемо, всюди ліси-праліси, провалля, стрімкі скали, зіпід яких голосним шумом і клекотом несуть свої води звори і потоки в ріку Тису. Підніжжа високих гір і верхів прикрашують буйними травами застенелі полонини, по яких, мов звізди по небі, розсіяні озера-морські ока і іртопи. Кожний, хто дістанеться в ці гірські простори, чи свій, чи чужий, не може вдостаток налюбуватися величністю і красою тамтешньої природи.

Людина очима годинами блудить по чудовій панорамі безкраїх лісів і полонин та впирає свої очі до височезних верхів: «Надеї» (1723 м.), «Близиці» (1885 м.), «Піетросу» (2026 м.), і до королеви тамтешніх гір «Говерлі» (2058 м.), які з усіх боків держать в обіймах це просторе гніздо гуцулів, Ясіня. Тому не диво, що місцеві гуцули цю свою чудову природу, свої улюблені гори закосичили легендами, цікавими казками і піснями - коломийками. Місцеві гуцули до цієї гірської природи приспособили своє життя, яке переплетене різними звичаями і обрядами, що зродились у давній давнині і ще й нині пригадують поганську додбу. Стежками протоптаними предками донині йдуть усі гуцули від дитячих літ аж до гробової дошки. Вони й донині плакають між собою рідство, походження з одного роду, вважають себе однією великою родиною. Вони взаємно вважають себе не тільки близькими, але й рідними, вони почувають себе між своїми, немов у себе вдома, чи

хтось з Росішки, з Богдану, або Квасів. Правда, і між ними бувають непорозуміння, сварки, але чужий не сміє вмішуватися в їхні незгоди, або комусь з них кривдити, бо тоді вступає в силу віками плеканий закон, що «хоч мій мені не милий, при мені його не бий», бо в такому разі вони хоч і розсварені, але боронять один одного.

Але все ж таки багато в чому Ясіня відрізняється від інших громад нашої Гуцульщини. Ясіньські гуцули гордяться своїм минулим. Вони в боротьбі за свої права не тільки давали почин різним акціям проти своїх гнобителів, але часто повставали проти різних зайдів-ворогів, мадярських феодалів і татарських наїздників. Вони активно підтримували месників - опришків, які за допомогою місцевих гуцулів мстились гнобителям за спричинені кривди гуцулам.

І в новітній добі, після першої світової війни, ясіньські гуцули були першими, що підняли повстання проти надвлади мадярських феодалів. Ясіньські гуцули взяли активну участь в боротьбі за визволення українського народу та в тій боротьбі поклали немало жертв.

В Ясіню деякі частини тамтешніх верхів і донині славою покриті, як «Білі Хрести», «Сумарин», «Костерівка», «Трицвиток», «Двері-Сурдуки» і інші частини, про що буде далі слово.

Ясіня в мадярській історії перший раз згадується у 1555-му році, як частина домінії румунсько - угорського феодала Драгя-Драгфія, за яким і донині називають одну з свидовецьких полонин «Драгобрат», що простелюється під Близницею. Ясіня, як мені один старенький гуцул говорив, було довгі століття «сховане горами й лісами, куди очін панів не заглядали». Тому Ясіня заселявали різні переселенці і всякого рода біженці, які в Ясіні найшли не тільки сховище, але могли починати нове життя і спокійно жити. Між переселенцями - втікачами знайдемо й нині значну часть потомків запорізьких козаків, про що

свідчать їхні прізвища, як Козак, Пластун, Харлампій, Чміль-Клочур, Отаманюк. До Ясіня переселились Молдавчуки, Тулайдани, Волощуки з Волощини, Бесараби з Бесарабії, Верб'ячуки з Верб'яжів з Коломийщини, Зеленьки з Зелени з Надвірнянщини. Усі ці переселенці збагатили історію Ясіня, збагатили фолклор тамошніх гуцулів, співи, пісні, коляди, принесли матеріальні й духові цінності, мистецтво і різну високоякісну творчість, а що головне, принесли волелюбство, снагу бути вільним паном на своїй рідній землі, яка в серцях гуцулів ніколи не погасла. Між гуцулами не було класової різниці в нинішньому розумінні, у них усі були чесними «газдами», чи багатший, чи бідніший, вони не тільки носили однакову ношу і сиділи «за одним столом», вони без огляду на їхній матеріальний стан, взаємно одружувались - побирались, а коли того вимагала потреба, взаємно помагали «толоками», для дотичного працювали і три дні безплатно.

В Ясіню жило значне число німецьких колоністів, яких в кінці 18-го і на початку 19-го століття переселили на Гуцульщину з далекої Тиролії. Вони були сталими службовцями державних лісів і маєтків. Німецькі колоністи користались різними вигодами і були самотніми, що за вислужені роки побирали пенсію. Для них були побудовані спеціальні склади для різних продуктів і інших домашніх потреб, щоб їх не могли жидівські торговці використовувати. Вони до першої світової війни майже цілком змадяризувались і тільки незначна частина з них згуцульшилась, яким тільки назвиска доказували, що колись були німцями. Це була заслуга жінок-гуцулок, які своїх мужів німців не тільки вбрали в гуцульський одяг, але перевели їх і на «нашу віру» на греко-католиків. До них гуцули з пошаною відносились. Гуцули до змадяризованих німців відносились з погордою, головню тому, що вони прислужували мадярській адміністрації і сліпо

служили мадяризаційним планам угорської влади, хочай більшість з них говорила якоюсь дивною мішаниною мов німецької, мадярської і української.

Цікаво згадати, що здається, після програної битви на Білій Горі біля Праги в 1620-му році в Ясіню найшло прибіжище значне число чехів, як Жижки, Урбани, Мачеки і інші, яких потомки й донині живуть в Ясіню. Вони щоб не забути своє чеське походження, в самій середині Ясіня побудували своєму святому Яну з Непомук гарну каплицю з чотирма липами на її углах. Цю каплицю, як і інші гуцульські пам'ятники у другій світовій війні зруйнували чужі наїзники - вандали.

До Ясіня в кінці минулого століття і на початку 20-го наплило з Галичини і Росії значне число жидів, які вповні опанували торгівлю. Усі крамниці й корчма знаходилась в їхніх руках, що деякі несовісні шахраї надуживали. Тільки незначне число з жидівського населення займалось хлібопробством.

3. Боротьба ясінських гуцулів у далекому минулому

Нашим гуцулам, а особливо ясінським, доводилось часто боронити свій край від навали чужих наїзників. Вони не тільки від мадярських феодалів боронили свою свободу, але їм доводилось і з татарами зводити тяжкі бої, а в останній раз в 1717 році, коли частина татарів з Мадярщини верталась через Ясіню в Крим. В цьому бої проти татарів відзначився Юра Подерей, який гордився тим, що довгі роки брав участь в походах запорізьців. Він своїм військовим знанням здобутим на Запорізькій Січч і своєю відвагою, при цьому останньому поході татарів далеко-широко прославився. Він і нині живе в пам'яті ясінських гуцулів. Ту частину, де цей славний ватажок гуцулів жив і тепер в Ясіню називають «Подереєм».

Коли прийшла вістка, що загін татарів, які вертались з Мадярщини, пе-

реходитиме і через Ясіня, тамошні гуцули під проводом Ю. Подерей між Квасами і Ясіням в Тіснинах - Дверях, де Тиса ледви двадцять метровою шириною перетинає вінок могутніх Карпатських гір, приготували послідний напад проти татарів. Подерей з своїми помічниками в Тіснинах - Дверях з двох боків стрімких скал грюмив татарів, спускаючи на них приготовані дерева, каміння і всяке боргання, чим спричинив не тільки замішання в їхніх рядах, але й значні страти в людях, визволивши багато полонених. Однак в Тіснинах - Дверях бій з татарами не скінчився, він продовжувався і в самому центрі Ясіня, на Леваді, яка

після тяжкої боротьби була густо покрита кістками татарів і гуцулів. Він того часу цю частину узбіччя замість Левади називають Костерівкою. Бій скінчився аж на північній частині Карпат в «Пробоях», де річка Прут виривається з гір і це місце бою село «Татарів» донині пригадує тодішні бої з татарами. Перехід через Карпати з Ясіня на північ названо «Татарським» переходом. Після цього посліднього бою з татарами чимало татарів скривалось по лісах і полонинах, а зокрема на одній чорно - тисянській полонині, яку й донині називають «Татарівкою». Так прославився Юрко Подерей.

ПРО СПОГАДИ СТЕПАНА КЛОЧУРЯКА

Редакція «У. К.» одержала для перчитання великий манускрипт на кілька сот сторінок ще неопублікованих спогадів Степана Клочуряка під заголовком «До Волі». Автор відомий заслужений діяч на національно-культурному й політично-громадському полі Закарпатської Гуцульщини, учасник Визвольної Боротьби України. Він є нащадок козацького роду запорожця Клочуряка-Чміля, який уникаючи переслідування за участь в повстанню проти поляків, подався зі східних просторів України в Карпатські ліси.

З цієї ндзвичайно цікавої і цінної першоджерельної праці поміщено в нашому журналі «У. К.» три перші розділи. Шановні Читачі прочитають в них про ідейні думки, що покликали автора спогадів взятись до їх написання та про давню історію його рідного села Ясіня на Рахівщині. Тут Степан Клочуряк подає цікаві відомості про ясіньських гуцулів як етнографічний елемент, що створився з вільнолюбних виходців з сусідніх земель, а зокрема з колишніх Запорозьких козаків.

Автор же, цієї редакційної замітки мав щастя перебувати в тому славному с. Ясіню і в сусідніх до нього селах Кевелево-Ясіня і Кваси на протязі кіль-

кох років як учитель народніх шкіл а останньо-як отаман Гуцульського Коша Карпатської Січі за часів національного відродження а потім і боротьби за волю Карпатської України. Тому можу твердити, що дійсно серед населення тієї околиці доводилось часто зустрічати багато таких гуцулів, які своїм типом, духовістю, характером, побутовими традиціями й звичаями нагадували характерні риси того «козацького роду, якому нема переводу» і які собі уявляємо з історичних описів, оповідань та ілюстрацій про тих преславних лицарів козацької України.

Дальший зміст спогадів Ст. Клочуряка поділено на окремі розділи, які як на фільмовому екрані показують не тільки його повний пригод життяпис, але і талановито описані події або побутово-ентографічні гуцульські звичаї, в яких автор був учасником або їх спостерігав чи чув про них у переказах своїх батьків та дідів чи від старих гуцулів.

Тут подаємо тільки назви тих розділів, з яких бачимо той широкий діапазон тематики, який охопив їх автор: Олекса Довбуш; Ясіня 1848-1849 рр. за революції Кошута; «Білі хрести»

(Роздоріжжя в Ясні); Верб'язівська Перія», де в XVII стол. оселився рід Верб'язуків; «Трицьоток» (майдан в Яснію де 8. XI. 1918 р. проголошено об'єднання з Україною і поставлено пам'ятник «Борітеся-поборите!»; Історія Струківської церкви; Мої діточі літа; Перша подорож до столиці Гуцульщини Коломиї; Моя перша прогулька в далекі полонини; «Полонинський хід»; Мій відїзд до Ужгороду; Ужгород в 1905 році; Марамороський Сигіт; Світова війна: Вступ російського війська до Яснія; Поворот мадярського війська до Яснія; Моя військова служба: Російський фронт; Мій побут в Празі; Моя відпустка; В такій атмосфері застав наш курінь ранок 28 жовтня 1918 року; Як повстала Українська Народна Рада в Яснію; Величава маніфестація ясінських гуцулів за приєднання до України; Збори в Будапешті; Збори делегатів Мармарощини в Сиготі; Ма-

дярське військо обсаджує Яснія; Проголошення злуки з Україною в Станиславові; «Коляда» — повстання; Як повстала Гуцульська Республіка; Пропаганда Української Народної Ради; Брати русини; Наш наступ на Сигіт; Угроукраїнське заступництво в Станиславові; Румунська окупація; Арештування членів Ясінської Української Народної Ради; Три місяці в твердині міста Брашова; На Україні; Наш поворот в Чехословакію.

* * *

Буде великим непростимим жалем, коли цей прецінний і багатий змістом матеріал не знайде свого видавця серед земляцьких організацій у Вільному світі між емігрантами з Гуцульщини або з Карпатської України, чи взагалі серед українських книговидавців...

Віскансин-Деллс, 18 червня 1975 р.

Антін Кущинський

Ніна Косенко

А БАНДУРА З КИЄВА РОЗПОВІДАЛА...

н а р и с

Пам'яті безталанних земляків моїх розстріляних, засланих і замучених Москвою страшним голодом — присвячую.

Чужина. За вікном сумний листопадовий вечір..

В кімнаті ясно горить лампа, я сижу за столом і читаю книжку, а мій радіоприймач дзвенить українськими піснями — Київ передає "концерт для українців, що живуть за кордоном". Прислухаюсь. За хвилю відчуваю в душі прикре вражіння — московський акцент "українців" — співаків київської радіо-висильні ріже мені вухо. Та по короткій павзі чую — якось дуже тужно здзвеніла бандура. Пригадую, в якій страшній неволі є тепер мій край і мені здається, що то дзвенить не бандура а кайдани на руках бандуриста.

А бандура грає далі. Я прислухаюсь і починає здаватись мені, що бандура звуками хоче розповісти світові про те, що там заборонено говорити словами. В тих звуках і скарга на тяжку долю, і розпука поневоленого люду і туга за волею. Я пильно прислухаюсь до тих звуків і в моїй уяві, мов на фільмовій стрічці, виникають що раз то нові образи.

Якийсь час звуки линуць тихі, журливі, огортаючи душу сумом і безнадією. І нараз бандура вибухає голосним розпачливим риданням. В ньому відчувається та страшна розпука, від якої крається серце. І я розумію — то заридала жінка, востанне простягаючи руки до чоловіка, якого енкаведисти вночі забирають з хати.

Довго чути тяжкі ридання, нарешті вони затихають. Звуки бандури переходять в глухі й

протяжні, мов далекий стогін.

Так, я знаю цей стогін. То стогнуть катовані в мурах в'язниць. Я бачу темні, вогкі підземелля, стіни залиті кров'ю мучеників, чую стогін і глухі постріли, що розбиваються об грубі мури льохів.

Бандура грає все тихше, все сумніше . . . Звуки, мов остатні подихи закатованого, все рідші, все тихіші . . . і затихають зовсім.

Якусь хвилину триває тиша.

І знову сумно бренть — скаржиться бандура.

В моїй уяві з'являється українське село. Чую плач і голосіння. То викидають з хат "розкуркулених" селян. В одній хаті чути грубий, наказуючий тон "уповноваженого" та розпачливий, благаючий тон жінки. Раптом відчиняються двері й з хати вилітає, виштовхнутий стусаном комсомольця, роздягнений, без шапки хлопчик, а вслід за ним, просто в сніг, летить колиска з немовлям. Нещасна мати кидається за нею й витягає з кучугури дитину, в якій ціле личко заліплене снігом. Гірко плаче безталанна мати, пригортаючи до грудей перелякане, змерзле диття. . .

— Боже, за що терпимо такі знущання? . . . стогне, рве мені душу, запитує бандура. І грає далі. І знову бренть болем і розпукою сповнені звуки. Бренть журно, мов похоронна пісня, мов "вічная пам'ять". Що це, похорон?

Так, це те саме, що й похорон. Це вивозять тих "розкуркулених" з села на Сибір. Нещасні люди зі слізьми на очах цілують рідні пороги, прощаючись з ними навіки. Ось з одного двору озброєний сільський активіст виводить господиню — стару, сиву жінку. Спотикаючись, підштовхувана в плечі, йде вона з подвір'я, але у воротах раптом падає на землю. Вхопившись руками за обмерзлий стовп від воріт, з тяжким риданням, припадає до нього головою. Хустка зсунулась їй з голови, сиве волосся розсипалось по снігу. . . — Хатонько ж моя, подвір'ячко мое, — голосить ридаючи, —

я ж тут цілий вік прожила, ой, куди ж я йду від вас, чому мене від вас забирають, чому не можна мені тут і вмерти? . . .

Бандура ридає так розпачливо, що здається мені — з її струн капають криваві сльози. Нарешті активіст штовханом підводить жінку на ноги й жене її на майдан, де під вартою стоїть вже цілий гурт селян, призначених на заслання. Колись найкращі господарі в селі, тепер знищені, прибиті тяжкою долею, стоять вони тримаючи в руках малі клуночки — все, що залишилося в кожного від його господарства, запрацьованого тяжкою, мозолистою працею. Жінки тихо плачуть, пригортаючи до себе дітей.

Згодом валка рушає й виходить з села, прямуючи до залізничної станції.

Грузнучи в глибокому снігу, спотикаючись, оточені озброєною вартою мов злочинці, йдуть вони геть з рідного краю, щоб зложити свої кості в мерзлій землі далекого Сибіру . . . Старі, молоді, діти, жінки з немовлятами на руках, йдуть всі. . . Глибоким, невимовним сумом бренть їм вслід бандура.

Валка відходить від села далі, звуки бандури немов віддаляються разом з нею, стають все тихіші, нарешті, затихають зовсім.

Довгу хвилину триває глибока тиша. Я знаю — це хвилина мовчанки, якою живі вшановують пам'ять полеглих.

І знову тихо-тихесенько грає бандура.

І відчувається мені, що десь далеко щось дзвенить. До мене долітає далекий, далекий, ледве чутний, дрібний передзвін. Хвилинами голосніший хвилинами затихає зовсім. Здається ніби надлітає вітер і приносить той передзвін зі собою. *

І я розумію — це чути дзвін з концентраційних таборів далекої півночі. Дзвенять кайдани, в які заковано мільйони синів і дочок мого народу і вільний вітер доносить той дзвін на їх рідну Україну.

І ще довго, довго чути той далекий, журливий передзвін.

Бандура замовкає.

Я думаю — добре, що вона замовкла. Хочу відпочити від тяжких вражінь навіяних її грою. Починаю знову читати книжку.

Та за якусь хвилину чую, що бандура знову бренте, знову розповідає. Мимоволі прислухаюсь до тих звуків і знову в моїй уяві повстають образи, що змінюються, як у калейдоскопі. Ось чую легкі, приємні звуки. В них вчувається шелест листя, спів пташок і переді мною встає ясний, літній ранок, саме у ту хвилину, коли сходить сонце, прокидається земля і вмившись росою, починає новий день.

Звуки бандури стають сумні і я бачу похмурі, змучені, голодні колгоспники йдуть на поле. Я йду з ними, бачу їх тяжку працю, чую як шелестить політе їх кривавим потом, **НЕ** їхнє жито.

Звуки бандури зараз нагадують далекий стогін — це лине стогін колгоспних рабів з усіх колгоспних полів України. Він рветься з десятків мільйонів грудей і заповнює поля, ліси й долини моєї батьківщини.

Хвилинка павза.

І ніби пригадавши собі щось, нараз озвалась бандура похоронним маршем. Урочисто плывуть журливі звуки, огортають душу чорним сумом, осідають важким каменем на серці. І перед моїми очима з'являється величезне чорне число — **1933 !**

Я бачу себе в українському селі. Йду по вулиці. Погода чудова — ясно світить зимове сонце, сніг іскриться й рипить під ногами. Але вулиці безлюдні. Не чути людського гомону, не риплять журавлі біля обмерзлих криниць, не йде з коминів теплий дим. Від села віє пусткою й холодом кладовища. Я йду й відчуваю, що ця неприродня тиша й безлюддя викликають страх у моїй душі. Де ж люди? Піходжу до однієї хати, заглядаю у вікно — на полу лежить синій, набряклий труп жінки, з печі, мов дві колоди, звисають пухлі ноги другого трупа — чоловіка. Йду до другої хати, бачу — на ліжку лежить жінка — ско-

рчений труп пригортає до себе висохлими руками двоє мертвих дітей. Я здригаюсь від жаху — невже я не побачу тут ані одної живої душі? Я біжу від хати до хати, заглядаю у вікна, всюди трупи й трупи, одні пухлі, другі висохлі, зі скорченими руками й ногами, з застиглим поглядом розплющених мертвих очей, трупи чоловіків, жінок, немовлят. Я безпорадно озирюсь навкруги — даремно, нігде ні однієї живої істоти, я один на цьому цвинтарі непохованих покійників! З пекельним болем в серці повертаю назад і йду зі села. Ще зупиняюсь на хвилину, скидаю шапку й стою, віддаючи останній поклін моїм братам і сестрам, замученим такою смертю.

З важким серцем, мов прибитий, я йду до другого села. Похоронний плач бандури лине вслід за мною.

В цьому селі вимерли ще не всі. Я зустрічаю на вулиці людей — набряклі обличчя, застиглий погляд очей, пухлі ноги важко переступають по землі. Дивлюсь на них і серце мені обкипає кров'ю. А бандура квилить, мов поранена чайка.

Йду далі й по дорозі зустрічаю сани, запряжені однією сухореброю шкапою. Біля саней, з мотузямим батіжком в руках іде чоловік — зблякле землисте лице, очі понуро дивляться в землю. Сани вкриті рядном, а з під рядна . . . з під рядна звисають руки й ноги . . . ось ззаду за саньми волочаться чийсь довгі коси, онде збоку виглядає малесенька дитяча ніжка . . . Кров застигла мені в жилах.

А бандура заридала, заголосила, мов жива людина — страшно, розпачливо, роздираючи душу: — О, Боже Великий, за що на нас така кара? За що гинеш так народе мій, чому вмираєш з голоду в такому багатому краю своєму? Чому віками кривавився і дзвониш кайданами? . . .

О, як тужить, як ридає бандура. . . Тужить довго, невтішно . . . Плаче кривавими сльозами. . . І я тужу разом з нею, разом з моїм безталанним народом.

І нарешті затихає, знеможена розпукою й болем, бандура.

Тиша. А я, змучений переживаннями, заплющую очі й знову бачу перед собою все те, про що розповідала тепер бандура. Тиша.

І нараз в тій тиші знову лунають звуки бандури. Але в них відчувається щось зовсім нове. Звуки набирають бадьорого тону, в них відчувається міць і впевненість. — Та нехай же знає весь світ ще й про те, що народ мій може не тільки плакати й страждати, але він вміє й боротися — голосно, бадьоро дзвенить бандура, — що в народі моєму завжди горить вогонь зненависти до своїх гнобителів і не можуть його загасити ні голод, ні в'язниці, ні люті морози й сніги далекого Сибіру. . . Бо в жилах мого народу пливе кров його предків — козачих лицарів і того духу козацького не

зломити нікому . . . То ж нехай знає весь світ, що горде українське козаче плем'я ніколи не схилить голови перед ворогом, що воно буде змагатися за свою волю так довго, поки її таки здобуде! — впевнено, переможно закінчує бандура.

Я слухаю і серце мое сповнюється гордістю за мій, хоч і поневолений, але гордий народ, що навіть в такій тяжкій неволі знає хто він і чого йому треба й в м і є високо тримати свою гідність. І я вірю, що він таки здобуде ту омріяну, политу власною кров'ю, волю. А ставши вільною наша батьківщина Україна знову прийме до себе всіх, розкиданих по світі, знедолених дітей своїх.

Так розповідала бандура з Києва одного сумного, листопадового вечора.

Олександр Олесь

ЖИВИ, УКРАЇНО..

Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, для правди, для волі!..
Шуми Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.

До суду тебе не скують ланцюги,
І руки не скрутять ворожі:
Стоять твої вірні сини навкруги
З шаблями в руках на сторожі.

Стоять, присягають тобі на шаблях
І жити і вмерти з тобою,
І прапори рідні в кривавих боях
Ніколи не вкрити ганьбою!

Михайло Стельмах

НАРОДНІ ПЕРЛИНИ

(З вступного слова до Українських народніх пісень, вид. „Дніпро”, Київ 1971)

Віки мужності і звитяги, віки з шаблею в боях і за плугом на кровію политому полі, віки мук на невольничих торговицях трьох материків і віки боротьби проти татарських, турецьких, ногайських та інших орд, віки надії в очах і сльози на віях, віки журби в серці і нескореної думи на чолі, грозові ночі повстань і тугою пересновані дні жіночого чекання, дівочої вірності — така наша народна пісня. Вона, як наша доля, виростала на чорному хлібі історії. На страшних пожарищах, у чорних азовах, козлових, салгирах та коднях гинули її геніяльні творці. Ромашка і житечко проростали з їхніх сердець, а їхні пісні розходилися по всій Україні, вросли у вічність і ставали для нащадків хвилюючою історією.

Так, народна пісня землі української — це насамперед історія землі української та невмирущість духу народного, це глибинний світ реального життя й боротьби, світ надій — сподівань, які не покидають людину і в найтяжчі лихоліття.

Десь з-під чорного грому, з-під брязкоту невольничих кайданів, що "до кості козацьке тіло молодецьке оббивали", долинали голоси наших предків, які мріють прибитися до рідної землі "на тихі води, на ясні зорі".

Лише один цей поетичний образ рідної землі може дуже багато сказати про характер душі української. На любові до своєї дідизни, на любові до своєї батьківщини, на любові до тихих вод і ясних зір і на відразі до всякого гніту та поневолення трималася і тримається наша волелюбна душа. І тому бесмертні ми, і тому

Наша дума, наша пісня

Не вмере, не загине.

Українська народна пісня, ввібравши в себе і грозований, і барвінковий ласка-

вий світ, історію й побут, болючі роздуми і найніжніші почуття, воістину геніяльно поєднала пристрасне й емоційне слово з незбагненим чаром, незбагненими таємницями, що одразу охоплює людську душу то ясою перемог, то трагедійністю неволі, то повієм ще язичницької давнини, то тривогою і довірливістю кохання. І тому не диво, що наша пісня супроводить людей — трудовників — своїх творців і хранителів — протягом усього їхнього віку, від колиски до могили...

Так, саме ніжністю струни і рокотом грому, бо однією з найприкметніших рис нашої пісні є поєднання в ній лірики з епосом:

Гей, у лузі червона калина,

Гей, гей, похилилася;

Чогось наша славна Україна,

Гей, гей засмутилася.

А ми ж тую червону калину,

Гей, гей, та піднімемо:

А ми ж свою славу Україну,

Гей, гей, та розвеселимо!

Ходу історії, і тупіт козацьких коней, і ніжну любов до Вітчизни ми так само виразно відчуваємо в цій пісні, як відчуваємо ходу історії й іржання коней у "Слові о полку Ігоревім".

Але й інші коні чорні коні ординців, топтали нашу історію, і тому найбільш трагедійним циклом української суспільно-побутової пісні є твори про татаро-турецьку неволю та боротьбу з нею. Ханський підвладний султанській Туреччині Крим у ті часи був схожий на кинджал, по саме держало загнаний у живе тіло України, — звідти ординці та яничари гайворонням налітали на наші землі, плондруючи їх і заарканюючи дітей України на невольничі торговиці Європи, Азії й Африки.

Зажурилась Україна,

Що нігде прожити:

Гей, витоптала орда кіньми
Маленькі діти !
Ой маленьких витоптала,
Великих забрала,
Назад руки постягала,
Під хана погнала.

Однаке в цих піснях розкриваються не тільки сторінки неймовірних страждань, але й сторінки запеклої, звияжної боротьби українського народу, якому ніколи не бракувало відваги.

Українці як визначив Микола Гоголь, "народ одчайдушний, все життя якого було повите і виплекане війною". І цілком зрозуміло, що Україна в часи збройної боротьби з ворогом була не тільки "землею страху", але й землею звияжги, що найвиразніше відбилосся в козацьких піснях. . . З величезною художньою силою в цих піснях відтворено й історичні постаті, й образи простих воїнів, які шаблею, списом і серцем боронять рідну землю. Пригадаймо хоча б пісню про Морозенка, в якого ординці живцем вирвали серце. Вже мертвий Морозенко стоїть на Савур-могілі і дивиться на свою Україну. Ця пісня є своєрідним заповітом, заповітом мужності й вірності рідній землі.

На безмір'ї українських степів, на безмір'ї Дикого поля минулих віків заячала жалями і тугою чумацька

пісня, до джерел якої так часто принадало красне письменство і геній Тарас Шевченко. Герой цієї пісні — відважний нетяга, що б'ється з нуждою, і з татарами, і з розбійниками-комишниками . . .

Пісні про кріпаччину — це присуд ганебному кріпосництву і кріпосникам, починаючи від цариці Катерини II, Потьцьких, Базилевських та інших катів народу. І водночас, скільки тут знайдено душевності, щоб возвеличити отих не німих бунтарів, котрі сміливо рвали кайдани неволі . . .

Українські пісні про кохання ввібрали у себе всю розмаїтість почуттів, усю глибину людської душі, але це не тільки "чисті" пісні про любов, про ніжність закоханих сердець, бо тут ми теж чуємо гомін і відгомін історії. Згадаймо хоча б такі перлини, як "Козаченьку, куди йдеш" . . .

Українська народна пісня пережила всі лихоліття і з глибини сивих віків донесла в наше сьогодення думи й почуття, болі і сподівання народу . . .

Максим Горький писав про українську народну пісню: "Народна поезія України — апофеоз краси. Український народ проніс через століття рабства і неволі дорогоцінне багатство свого генія" . . .

ГЕЙ, КОЛИСЬ БУЛА РОЗКІШ-ВОЛЯ

(Козацька пісня зі збірника "Народні перлини" М. Стельмаха, Київ, 1971)

*Гей, колись була розкіш-воля,
А теперенька — недоленька.
А теперенька — недоленька,
Та болять серце й головонька.
А чорна хмара наступає,
А дрібен дощик накрапає.
А дрібен дощик накрапає,
А мати сина навчає:
"Та слухай, сину, мого слова,
Та не йди нігде, сиди дома !"
Син матері не послунав.*

*Осідлав коня та й поїхав.
Менша сестра коня веде,
Середульша — сідло несе.
"Коли, брате, в гості прийдеш?" —
Старша сестра брата пита.
"Візьми, сестро, піску в жменю
Та посій сестро на каменю.
А коли, сестро, пісок зійде,
А тоді братик в гості прийде."
Нема з піску нема сходу,
Та нема брата із походу !*

ДЛЯ КОЗАЦЬКОГО ЮНАЦТВА

Йван Сарвадій

БОЖА МАТИ МЕНІ ПОМОГЛА
(Спомин)

Бувають в життю людини події, які не можна забути. І кожноразова згадка про них зворушує до глибини серця. Від того пам'ятного дня, коли я визволився з московської неволі минуло десятки років, а все ж здається, що те сталося недавно.

Після пережиття п'яти літ каторги на Донбасі і в Саратові знайшовся я на Пряшівщині в Чехо-Словащині. Прибувши до свого родича і шкільного товариша я довідався, що і його москалі вивезли у неволю. Для мене ця новинка була ударом, бо надіявся знайти притулок у нього... був я дуже голодним, але, не маючи грошей, треба було забувати про голод а думати про нічліг. В українському містечку Пряшево знаходилося декількох приятелів з неволі, рішив поїхати туди, може когось знайду...

Коли я їхав потягом, то до мене несподівано у вагоні присів залізничник і спитав мене — чи я його не пізнаю, ми ж разом вчилися в середній школі? Мій земляк шваб (німець) мабуть відчув мою журбу і запросив мене переночувати у нього. Так щасливо скінчився мій перший день на волі.

Слідуючого дня я відшукав друзів і один, що мав власну цегольню запросив мене працювати у нього. В затишному селі поволі приходив я до себе, хоч тужив за рідними.

Прошло таких лагідних три місяці, коли словацькі «власні» знайшли мене й покликали на краєвий уряд для розмови. Наша стріча скінчилася домовленням із моєю «згодою», що при кінці року я зголошуся в комендатурі чехо-словацької армії. Це запрошення принесло мені нову журбу і безсоння. Цілими ночами не спав й ламав голову, що мені робити? Мені було ясно, що моїми зверхниками будуть

московські душогуби й мені прийдеться співпрацювати з марксистичними злочинцями. Ні, се неможливе! Хіба я можу жити роздвоєним життям? Я змушений буду зректися свого сумління, християнського світогляду, моральних засад, які одержав від своїх родичів... Часто так роздумував над собою й переглядав пройдений шлях життя, який щойно розпочав, за мною вже простягається одна тисяча п'ятсот жорстоких нелюдських днів. Де мені шукати порятунку і як? До чехо-словацько - баварського кордону тисяча км., кордон огорожено колючими дротами, на відтинках стоїть сторожа з вовчурами. Перехід через дроти часто кінчався смертю й треба було приготувитись. Раненько поїхав до священика, з яким пережив неволю, й висповідався. На службі Божій після причастя молився біля образу Пресвятої Богородиці, благаючи рятунку. Вертаюся й наскоро передаю свої обов'язки з тим, що за тиждень повернуся з відпустки. В горах Шумава одного вечора висів з поїзда й пустився на зустріч ночі. Перейшов поля, ліс і знову полями оминав людей. Було тихо, місячне сяйво показувало мені дорогу кудись на Захід...

По довгім виснаженім ході несподівано на краю лісу з'явилося двох мужчин зодягнених щось вроді верховинців. «Стій! куди ідеш», — скрикнув один по словацьки, — «Янко, він фашист, утікає, вовчурів сюди!».. Із всією силою кидаюся до втечі у напрямі річки і в одязі перебрів її. На другому березі дримає гай-ліс. Заслонившись гаєм від вовчурів, перебігаю мочаристу толоку і біля величавого дуба з останньою силою вскакую в ліс. Мое серце стукало немов ціпом; я присідаю на пень, ще чув в'їдливі

гавкання вовчурів, потім потемніло у моїх очах і далі вже нічого не пам'ятаю.

Коли прочунавсь, хотів піднятись, але не міг, бо моя спина й ноги були безсилі. Я знову впадаю в отупіння, — мені здається, що я в неволі, на допитах мене побили й потім кинули в холодний льох, трясуся від холоду. Пробудившись з того сновиддя, усвідомлюю собі ліс й густий туман. Як довго мене мучив сон — не міг вгадати. Відчуваю страшні болі на тілі і стараюся рухатись, бо руки й ноги затерпли. Поволі опритомнів, але від мокрого одягу ще більше розбирає холодом і трясучкою. Обережно сідаю на пень... Збіг обставивин хотів, щоб на березі річки, де я перебрів, паслися олені, вовчурі стративши у воді мої сліди погналися за оленями і так я охоронився від людодовів. Думки в голові переганяють одна другу, але від напруження ще більше попадаю в розпуку. Із цієї засідки оточеної верхами і вовчурами дістатись не можливо. Мамо моя! Мені стало жалко самого себе...

Я не лякаюся смерті, бо вже приходилось перемагати її, але страшенно боюся допитів, марксистичних тортур та повільної голодової смерті. Боже мій! — подумав я вголос. Знову будуть мучити мою маму і рідних. Бідна моя мати, скільки вона натерпілася ізза мене! Встав і старався заспокоювати себе, — такий був плян Творця мого, треба прийняти життя таким, як приходить. Я зробив все, що було у моїх силах, на дорогу цю приготувавсь. Так роздумуючи, рішив підійти на окрай лісу й поглянути на старого дуба. На верхах Шумовських гір царила тишина. Коли я підійшов до могутнього дуба на ньому я побачив справжнє чудо — образ Пресвятої Бородиці в невеликих рамих оброслих корою дуба. Чи се дійсність? — промайнуло в моїй голові, і я прикляк під образом, мовчки дивлячись на образ Божої Матері. Пресвята Богородице спаси мене! — промовив в голос.

Я знаю, що вдома моя рідна мама й сьогодні молиться за мене й виглядає сина. Матінко Божа, вислухай її, — мої очі прослезились, по довгих літах я розжалівсь. Недалеко дуба стояли розвалені лавки — на одну я присів. Колись тут під сим небом християне хвалили Творця, тепер безбожницька влада все руйнує... Мій годинник показує третю годину, встаю, прощаюся з святим образом і почувши полегшення й певність чи може відвагу, спішуся поки ще ніч й тумани в лісі царюють.

Пішов зворами в густому лісі, часто спотикався і падав на землю, моя путь була справді тяжка, часто приставав біля старого дерева, щоб після моху определити напрям дороги. Вже три години іду лісом, світанок надходить але, на моє щастя, вітер приносить густі тумани. Дальше йти не можу — так змучений, присідаю щоб хвилинку відпочити. Раптом здригаюся від крику — «Галт!» Недалеко від мене у темнозеленій уніформі баварські пограничники з приготованими рушницями до стрілу. Наказують підняти руки і віддати зброю, далі попровадили мене на свою станицю. Може ізза мого бідолашнього вигляду (обідраний одяг, сорочка скривавлена, лице й руки подряпані і кроваві) — начальник повівся дуже людяно. Він подав мені води умитись і дозволив роззутись і трохи посушитись біля печі. Десь о дев'ятій годині передали мене американській військовій частині. В баварському містечку Дегендорф два американці, військовий чотар і цивіль взяли мене на переслух. Випитував мене військовик чотар, але тому, що він мав золоті гузики я його називав «капітаном». Після деяких запитів він ствердив, що я є «фашистом». Цивільові з довгим носом я всім своїм еством старався вияснювати, що я є справжнім «демократом»..., навіть покликувавсь на знайомого полковника чеха, який працював у міністерстві оборони у Вашингтоні. Мені нічого не помогло, мене викинено за двері до

іншої кімнати. Там на столі побачив журнал здається «Лайф» де на першій стороні позував творець червоної армії комісар Бронштейн - Троцький. Ця світлина викликала у мене невимовний страх, що тут діється? — американське військо, Троцький, може я попав у руки москвським людоловам? Я ж слухав американське радіо й там час-то говорили про демократію, гуманізм, свободу... Став стукати у двері і просив «пана капітана» звязатись з полковником, моїм знайомим у Вашингтоні.. Тоді прийшов справжній капітан і сказав мені заспокоїтись... Десь дві години я ходив по кімнаті, немов дика звірина... В першій годині суворий цивіль з довгим носом, пере-

дав мені «документ», з яким маю зголоситись в лагері втікачів німців, що знаходився на 200 кілометрів звідти. Та яким способом дістатись туди? в мене немає марок, а до того я ж до краю голодний...

Від тих незабутних подій проминуло десятки літ, та сьогодні моє серце ще більше сповнено вдячністю до Пресвятої Богородиці — за всі пережиття, за охорону в стражданнях при моїх подорожах.

«За все те, що було,
і за все те, що могло бути,
благословенна ласка буття».

Так написала одна поетка і я ці слова тут щиро повторюю...

Ірина Ясінська

ПЕРЕТОПЛЕНИЙ КАЗАН

Тут подаємо статтю Ірини Ясінської про значення для нашої молоді української мови, передруковуючи її з "ВІСНИКА СУСТА" — Федерації Українських Студентських Організацій в Америці ч. 5 за червень-липень 1975 року.

Терміном «перетоплений казан» авторка означає дотеперішню невдачу і вже відкинену політику в ЗСА, яка була скерована на те, щоб з різних етнічних груп при допомові одної обов'язкової при навчанню англійської мови їх «перетопити як в казані» в одну масу американців.

Редакція «У. К.»

Часи «перетопленого казана» який до речі ніколи не існував, проминули, ми прийняли у нашому житті філософію мозаїки етнічних груп у житті нашої країни.

Та, щоб бути повновартним членом етнічної групи, знати її культуру, історію, і все, що протягом століть створив наш нарід, нам потрібно відновити повне знання української мови, бо коли ми цього не зробимо, ми завинемо перед українською нацією і країною де живемо.

Без знання української мови, ми не будемо читати українських часописів, книжок і друкованого слова — вони

перестануть виходити, згідно, не будуть друкуватися. І прийде не бажане. Ми спинимо розвиток української культури, що більше, ми спинимо існування української нації на чужині.

Тому треба підкреслити, що усі мусять пильнувати щоб ми говорили і вивчали українську мову. Нехай усі родини, церкви, школи, організації і партії віддають свої сили на боротьбу за українську мову.

І коли багато з нас блукає у віднайденні себе — своєї ідентичности — я вірю, що це все можна перемогти вивчивши в першу чергу мову. Бо не знаючи мови, ми загубимо ключ до української культури, історії, традиції і до всего, чим живе і гордиться кожна держава і національно свідомо однина.

Тільки людина з порожнім серцем не чує матірнього тепла, якого вона передавала нам співаючи над колицю, наші перші пісні які брелять до сьогодні.

Тому не знаючи мови ми втрачаємо свою ідентичність. Без неї ми не можемо увійти в її минувшину. А затра-

тивши мову, ми стаємо всезнайками а не знання мови стараємося оправдати тим, що живемо серед чужого довкілля а заразом віддалюємося від нашої спільної української ідентичности.

Бути двомовними в країні де живемо це наш обов'язок. Забувати рідну мову не є обов'язком. Бо українська

мова — душа української нації. Коли загубимо мову, загубимо теж український нарід.

«ПІД НОСОМ ВЖЕ ЗАСІЯНО, А НА РОЗУМІ ЩЕ НЕ ЗОРАНО»
(«ВІСНИК СУСТА»)

ч. 5. — 1975

Тетяна Княгиницька-Душенко

СИНИ УКРАЇНИ

Сини мої ! Ще ненароджені, але зачаті,
Я бачу вас хлопчатками на святі
Біля прапорів вартою заняті.

Ви воїнами будете і провідниками.

В змаганнях буде дух мій з вами,

Щоб ви стояли - непохитний камінь.

Найстарший збудить пісню народ,

Полки побідно поведе мій другий.
Він зломить змову зловісних пригод
І відплатить подвійно за наруги.

У ніч сліпу я бачу вас живими

І хочу, щоб і день побачив вас.

Бажання мої втіляться, а з ними

Настане наш великий час.

«Можна уродитися в чужій країні, можна бути сином батьків — емігрантів та разом із цим можна зберегти рідне італійське серце, рідну батьківську мову, що-більше, навіть рідне італійське мислення та набожність з усіма ознаками й виявами країни походження батьків.»

(Це слова італійця кардинала Россі, що сам народився у батьків емігрантів. Чи ж ці думки не мають бути природні й відповідні і для нашої української молоді народженої на чужині, для її культури, для її української традиції ? !)

Ф. Любинецька і О. Кузьмович

ПРАВИЛА ДОБРОЇ ПОВЕДІНКИ ПРИ СТОЛІ

1. Не сідай до столу перший і не починай їсти перший; почекай, поки за стіл сядуть жінки й старші і почнуть їсти.

2. Не спирайся ліктями на стіл, не підпирай руками борода, не грайся посудом.

3. Не діставай нічого через стіл поперед іншого, тільки попроси, щоб тобі подали, коли чогось потребуєш.

4. Не говори, коли маєш повний рот.

5. В Україні, сідаючи до столу, бажають собі всі взаємно "смачного", а встаючи по скінченому обіді, дякують господині і собі взаємно за товарство при їжі.

В Америці такого звичаю немає, але зате коли мусиш устати від столу раніше, ніж інші, скажи: "Вибачайте".

6. Їж поволі.

7. Юшку з тарілки набирай ложкою від себе. Коли скінчиш їсти юшку, залиши ложку в тарілці, держалном управо.

8. В Європі їдять другу страву (м'ясо), тримаючи в лівій руці виделку, а в правій ніж. Виделкою притримуємо м'ясо, відкрояючи малі куски, ножом можемо докласти до нього городину і лівою рукою несемо до рота. В Америці краємо м'ясо на куски, але не все зразу, відкладаємо ножа на протилежний від себе край тарілки і їмо за допомогою самої виделки, кладучи в рот тільки однорідний кусок їжі: саме м'ясо або саму городину. До м'яса вживаємо лівої або правої руки, до городини переважно правої. Не край ніколи відразу всього м'яса на куски і не змішуй його з підливою чи городиною. Європейський спосіб уживати ніж і виделку знаний у цілому світі, тому можеш ним всюди і завжди користуватися.

9. По закінченні їжі поклади виделку й ніж впоперек тарілки, виделку зубцями вгору, а ніколи навхрест і ніколи

не спирай їх по обох боках тарілки. — Тарілку залишай чистою, без порозкиданих решток їжі. Набирай стільки, скільки можеш з'їсти.

10. Не клади в рот надто великих кусків їжі.

11. Хліб і булки ламай рукою на такі куски, які можеш покласти в рот а ніколи не кусай з цілого. Так само роби, коли хочеш мастити їх маслом, сиром і т. п.

12. Також не мачай хліба одним кінцем в юшці, підливі, молоці, каві тощо, відкусуючи опісля цю частину, тільки ломи його на малі кусники, вкидай їх до тарілки чи чашки та їж ложкою чи ложечкою.

13. Не ріж салати ножом, тільки ломи виделкою.

14. Не помагай собі пальцями, набираючи їжу на виделку чи ложку.

Вийнятоково можеш у потребі допомогти собі пальцями, притримуючи кусень смаженого курчатка, коли інакшим способом тяжко об'їсти крильце чи ніжку.

15. Пальцями можеш брати: горіхи, овочі, цукерки, канапки, кукурудзу в качанах, салеру з салату, мариновані оливки, редиску (редьківцю).

16. Торт їж виделкою.

17. Коли п'єш каву, чай тощо, не забудь вийняти ложечку з чашки і покласти її на підставку. Ложечка служить тільки для мішання цукру чи молока, видушування цитрини тощо, а не для пиття нею. Тому почекай, доки чай прохолоне, так щоб можна його пити просто з чашки. — Своєю ложечкою не набирай цукру з цукерниці, меду мармеляди тощо.

18. Коли мусиш щось викинути з рота, вживай тїх самих приладів, якими їх поклав у рот: кістки з компоту вибирай ложечкою, кістки з сирих черешень — пальцями. Також кістки з риби вибирай пальцями.

19. Не ріж риби ножем, тільки виделкою, хіба т. зв. рибним ножем, що має іншу форму і є тупий.

20. В Європі яйця на м'якко подають у малих чарках. Їдять їх ложечкою, розбиваючи вершок і пальцями облуплюючи лушпину на тарілку. В Аме-

риці крають їх ножем уперек на малій мисочці, в якій їх подано, і їдять ложечкою. Подібно їдять і яйця на твердо.

21. Коли помагаєш при подавані страв чи збирані посуду, роби це завжди з лівого боку гостя.

ГОДИТЬСЯ ЗНАТИ ДО ОПИСУ КОЗАЦЬКОГО ПРАПОРА

В числі 2 (32) «У.К.» на стор. 35-36 через недогляд коректора трапились помилки в деяких розмірах рисунків на прапорі. Тут **повторюємо** дотичні уступи артикула 3-го опису так, як має бути **правильно**:

«На блакитній частині, коло держака, малиновий чотирьохкутник розміром третина довжини прапора (довжиною 18 інчів, шириною 15 1/2 пів інча). На цьому чотирьохкутнику розміщено коло держака золотий півмісяць, а під ним золоте сонце (круг), а проти них (на височині півмісяця) — срібний, або білий грецький козацький рівнораменний хрест.

Півмісяць і сонце можуть бути жовті (золотого відтінку). Пропорційно і півмісяць і сонце проміром 6 інчів (промінь 3 інчі). Рамена хреста шириною 2 з чвертю інча, а загальна довжина хреста 6 з чвертю інча.»

УВАГА!

ДУЖЕ ВАЖНЕ!

Для майбутніх потреб на рідних Українських Землях, коли їх буде звільнено від окупанта, наша Адміністрація зберігає комплекти "Українського Козацтва" від початку видавання журналу. Примістити цей запас в такому місці, щоб забезпечити від усяких непередбачених в цю епоху подій і випадків, нема можливості. Тому рішено розпродати ці комплекти за знижену ціну з заповітним проханням до покупців: зберігти цю цінність для майбутнього. Так весь запас буде приміщено в різних місцях Вільного світу і тоді помимо всяких непередбачених катастроф всі комплекти не зможуть пропасти.

Ціна комплекту з пересилкою 25 долярів. Крім того, передплатникам заповітних комплектів будемо висилати безкоштовно слідуючі числа "УК" аж доки журнал буде видаватись, щоб вони могли ті комплекти доповнювати.

ЗАКЛИКАЄМО: ГОЛОСИТЬСЯ НА МЕЦЕНАТІВ ЦІЄЇ ВАЖЛИВОЇ ІДЕЙНОЇ СПРАВИ і присилайте передплату 25 долярів одноразово або вигідними для Вас ратами. **ПОСЛУЖІТЬ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО КОЗАЦЬКІЙ ІДЕЇ!**

Адміністрація "Українського Козацтва"

Інж. Євген В. Курилюк

ПРО НОВОЧАСНІ БОЙОВІ ВИНАХОДИ

Одним із головних чинників, котрі держать під контролею небезпеку нуклеарного конфлікту двох головних світових потуг є американська система міжконтинентальних балістичних ракет, в скороченню «Мірв», а ці ракети називаються «Мінітмен». Загальне число оцих мінітменів є біля одної тисячки, котре від року 1967 майже не змінилось. Що сильно змінилось, це їх устаткування та головні прикмети. Біля 550 штук із цього числа (тепер «Мінітмен III») це в'язанка атомових головок, в силі 200 кілотон кожна, а 450 штук має лише одну атомову головку, але в силі одної мегатонни.

Коли говоримо про нищівну силу атомового заряду головки, то для пояснення треба додати, що кільтонна має розривну силу одної тисячі тонн ТНТ, а одна мегатонна має силу одного мільйона тонн згаданого вибухового матеріалу.

Американські мінітмени є розділені на території ЗСА по шістьох базах, а саме м Монтані, Полудневій та Північній Дакоті, Висканзії та Мизурі, а засяг ракет із цих баз покриває цілком всю територію ССРС.

Інсталяція більше атомових головок у ракет мінітмен, що й так є узнані за найліпші ракети світу, дає їм можливість успішно протиставитись хочби і більшим та численішим ракетам, якіб мали москалі.

Автім, найліпші американські техніки стало працюють над вліпшенням мінітменів, як що тичиться нищівної сили атомових головок, так точности допаду на ціль, вліпшення та побільшення самої ракети, її керувальної системи та прочих прикмет.

Досвіди показали, що ракета мінітмен може виступити аж до висоти 8.000 миль при скорості 15.000 миль за годину. А при цьому випускати поодинокі атомові головки на передба-

чені цілі із точністю попадання в ціль одної десятої милі, чого російські СС-9 та СС-13 не мають. Вигодою мінітменів є те, що вони є кожної хвилі готові «до вжитку», та не потребують направ, ані виміни залоги, як нпр., підводні човни.

Міжконтинентальні ракети мінітмен можуть бути вистрілені тільки на прямий приказ президента США, потверджений системою дуже точно хоронених кодових фраз. Держать ці ракети в кріпких, бетонових «сілос», а прямий доступ до них є більше забезпечений, чим приступ до трезору котрого небусть світового банку.

Важним складником ракет є їх керувальна система, а це є різного роду електронкове устаткування, котре військові техніки - спеціалісти все вліпшують. Загально взявши оце електронкове приладдя є одною із головних підстав модерної зброї.

Тут стрічаємося із «радаром», котрий винайшли англійці десь в році 1940. «Радар» — англійське скорочення виразу «Редіо Детекшен енд Рейнджін», означає споруду для вишукування та точного встановлення віддалення та місця предмету за помічку радія. Після цього способу міримо віддалення предмету на підставі часу, котрий впливає між відісланням радіо-хвилі на предмет, котрий означуємо, та поворотом хвилі, котра відбилася від того ж предмету.

Розходиться отже о свого роду відгомін («ехо») при котрім вживається електромагнетичних хвиль замість звукових.

Оці ультра короткі хвилі (від 10 до 0.001 м. довжини) не йдуть безпереривно та злучено, але складаються із цілого ряду коротких ударів («імпульсів»), висиланих у правильних відступах. Витворюємо їх в радаровім апараті, спюємо їх у «в'язанку» та висилаємо їх в означеному напрямі,

зовсім подібно як світляні хвилі за поміччю світломету. По відбиттю хвиль від даного предмету, викликають оці імпульси точки на екрані осцилоскопу, котрі дають можливість точного означення віддалення, напрямку та руху даного предмету.

Оцей радар має дуже широке примінення в новітній військовій техніці, як також в інших галузях, як нпр., в летунстві, для контролі руху літаків, як також для т. зв. лету «на сліпо», то є після інструментів. (Дефініція після Данубія Фолькслексікон). Радар є можливо (на разі) «осліпити» баньками густої, електронкової «мряки», що давало значну охорону американським літакам нпр., при перелеті понад Північним В'єтнамом.

Як дальший протисередник проти радару треба згадати нову американську техніку «обдурювання» ворожого радару, так що він реєструє літак не на правдивому місці, але трохи осторонь, а то і в іншій стороні неба.

Коли інструменти в літаку відчують, що їх «обмацує» ворожий радар, літак зареєструє тип імпульсів електронкової енергії луча, зареєструє його та заверне. Але радаровий відгомін (ехо) отак післане назад дістане інакший інтервал межі пульсуванням, або пульсування зовсім змінене. Ворожий радар, що відшифрує отак завернений луч, встановить свою ціль, але на фальшивому місці.

Дальшим цікавим винаходом є «лязарові лучі» котрі мають широке примінення не лише у військовій техніці, але також в інших галузях, в останньому часі навіть для нав'язання контакту із містичними «УФО», неідентифікованими літаючими предметами. Це оті «лучі смерті», що мають силу, коли при високій енергії, розтопити в мінуті панцир воєнної споруди. В стадії доволі посушеного розвитку є нпр., лязар лучами керована артилерія, а одним із способів є слідує: в передній лінії є вояк-ебсерватор, котрий «посвітить» лязаровим лучем на певну ціль, що являється в його дог-

ляді, подержить луч на цілі а до осередні передасть позицію предмету. Ракета вистрілена в отак означену область зловить відблиск луча а по ній потрапить до цілі.

Американська армія вже продукує прототипи лязерових «покажчиків» (дезигнатор) котрі мають вагу не більше 15 кілограмів, малих та компактних на стільки, аби їх міг носити та обслуговувати один вояк.

Для «збаламучення» ворожого радару, а в слід за тим перетяження ворожого вогню вживається малих літаків, без пілотов, котрі випускається або поодинокі або в роях. Вони є малі, в ширині крил не більше 2-3 м. а вагою лише біля 100 кілограмів, але вони являються як точки на екрані ворожого радару.

Інша версія оцих «міні-літаків» має малу телевізійну камеру та лязеровий покажчик (дезигнатор) для висліджування цілей у ворожому терені. Коли такий літак кружляє над ворожими позиціями, то камера телебачення «оглядає» терен та передає образки до головної централі. Коли оператор в цій централі спостереже правдоподібну ціль, то він активізує лязеровий луч, заключає його на ціль, там його держить, а інший оператор випускає ракету, що керується до цілі отим лучем.

Вживання літаків без пілотов обходиться фінансово далеко дешевше, що в нинішний час обкромених бюджетів є дуже важливе. Міні-літак не потребує важкої та дорогої апаратури, сидження із викидувачем та іншого приладдя.

Великий вплив на дальший розвиток новітньої зброї мають т. зв. «сензори» (чутливі апарати) що зареєстровують певні дрожання, та передають їх до комп'ютерів в запілля для дальшого опрацювання даних, або прямо до керовальної системи, що може спрямувати ракети безпосередньо на ціль. Такими стрільними є американські «смайт-бомби», котрих маємо два роди: перша є смайт бомба, що має

спроможність керуватися лазер-лучем низької енергії а друга, що має у своєму «носі» мініатюрну телевізійну камеру, котра передає образки до літака, що її скинув. Технік в літаку пильнує образків, та після потреби поправляє траєкцію бомби, як вона падає вниз.

Загально прийнятими в усіх арміях є тепер протилетунські ракети, що мають у своєму носі сензори для вишукування горячи видаваної джетовими моторами літака, та провадження бомби прямо до цілі. Випускаються вони або поодинокі, або в роях.

Подібного роду зброєю є совітські ракети типу САМ-6, що зробили тільки пакости у війні на Близькому Сході в 1973 р. Американські вчені працюють тепер над новою ракетою «гарм». Це є протирадарова ракета великої швидкості та із власними компютерами, що має можливість «ховзатись назад» по радарових лучах, висланих ворожою станцією в терені, та привести гарм-ракету прямо на ціль, так наче вивірку по дроті.

Дуже цікавою є американська система «тов» в котрій ракета по випаленню випускає тоненький дротик. Гарматчик держить візір скерований на ціль підчас лету ракети а електричні імпульси передавані по дротіку поправляють напрям ракети. Ця система показала на віддалення декілька кілометрів дуже акуратною.

Дуже ефективними середниками для збирання інформацій без людської обслуги є електронкові сензори на батарею, які є так чутливі, що зареєструють дрожання землі, спричинені або маршуючою піхотою або машинами в русі. Вони є дуже чутливі на метал, дим та різні інші речі. Дальшою новинкою є ракети, що вміють «читати» теренову мапу. Скоріше, ніж вистрілять ракету, її компютерна «пам'ять» дістане мапу передбаченого її курсу. Підчас коли ракета летить, її альтіметри постійно міряють висоту над тереном внизу, та вирівнюють різ-

ницю із даними в компютерівій пам'яті».

Навіть славний американський бойовий літак Ф-3І є випосажений чимось, що можна назвати «радаром приспособлюючимся до терену», пригостим особливо для перелету низько над поверхнею, аби проскочити попід ворожим радаром.

Недавно знову наробили багато шуму в газетах знані американські літаки «Ю-2». Це є типічний розвідчий літак, котрий має особливе приладдя для відкриття радарових або інших електронкових висилаючих споруд, схованих в терені. Вживанням двох або трьох Ю-2 перехресним способом дає спроможність точного, географічного положення таких висилаючих споруд, навіть дальше за кордонами, задля їх евентуального знищення.

Ще треба згадати можливість штучного зливної дощу котрим американці робили Го-ші-мінову доріжку непроходимою у недавній в'єтнамській війні. Такі речі можуть показатись дуже небезпечними в будуччині.

Дальшою можливістю є спричинення «дір» в поволоці озону в атмосфері землі. Ця верства озону, високо над землею, фільтрує ультрафіолетові лучі, що спричинюють опалення сонцем. Якби цю верству охоронного озону усунути над ворожою країною, то ультрафіолетові промені могли би все, що не мало би достатньої охорони, дослівно випечи.

Наприкінці треба сказати, що так як ще недавно літаки опановували поле бою, а виграв той, хто мав перевагу у воздусі так тепер для побіди є конечно потрібна цілковито перевага в електронічнім устаткуванні.

Загально беручи, високі продукційні видатки на модерну зброю та скорє «старіння» новочасних смертоносних споруд може мати за наслідок цілковиту їх автоматизацію, може вже із кінцем цього десятиріччя.

Танки та бойові літаки із людською обслугою можуть показатись застарі-

лими. Воно просто не буде виплачуватись кидати в бій танк чи літак ціною кілька або кілька десятків мільйонів доларів, коли вони можуть бути по важно загрожені керованою ракетною із приладу обслугованого лише одним стрільцем а ціною лише декілька десятків тисяч.

Виходить що тактичний світ опанують незабарі системи, що будуть не дорогі а тим самим зможуть бути широко розподілені, сензори (приладдя для «винюхування») заховані в терені, самочинні, без обслуги та прямо включені у компютеровані системи зброї в запілля та самочинним випалюванням всякого роду ракет.

Може вже в недалекий будуччині летунські бої будуть провадитися літа-

ками без пілотов, битви між арміями)що будуть бачити себе тільки як п'ятна на осцилоскопі радару, армати, що можуть вцілити в танк, навіть в русі, на десятки кілометрів, артилерія, що може «вибирати» ціль та самочинно випалювати ракети та ще много нищівних споруд, що або вже є накреслені на дошці кресляра-техніка, або ще лише зродилися в його голові.

Тимчасом треба озброюватись з огляду на небезпеку із сходу, але коли буде кінець тому зброєнню, та чим воно скінчиться лише один Господь знає.

Св. Антін Ін. А. Австрія
Червень 1975.

Т. Торський

КООПЕРАЦІЯ І КОЗАЦТВО (Порівняння організаційних ознак і традицій)

Гасло — «В ЄДНОСТІ СИЛА», що ним послуговується сучасна кооперація, примінялось на ділі ще за давніх часів. Ще за початків козащини, коли наші люди шукаючи волі і незалежності від чужинецьких соціально - економічних і національних утисків йшли на «уходи» на вільні південні простори в «дике поле», вони об'єднувались в гурти і будували спільними силами спільні селища, пристосовуючи їх до спільного захисту і об'єднаної оборони проти ворожих наїздників. Пізніше, за часів Запорозької Січі знаємо про «чумацькі валки», які складались з гуртів козаків на чолі з вибраним отаманом і організували спільні транспорти «маж» під ескортою озброєної охорони і їздили круторогими волами по сіль а то й по рибу в Крим. А й в самій Січі для організованої й ширшої заготівлі запасів риби творились спільні «ватаги рибалок», які ще пізніше стали традиційною кооперативного типу організацією рибалок серед мешканців при-

чорноморських і призовських околиць, що затримались і до сучасних часів.

Отже, такі давні форми спілок для задоволення потреб об'єднаними силами надibuємо в нашій історії за славних Козацьких часів. Новіші ж часи дали і нову загально популярну назву ідеї співництва наіменувавши її інтернаціональним словом «кооперація».

1) Головною і основною ознакою кооперативи є те, що ця організація є ОБ'ЄДНАННЯМ ЛЮДЕЙ, а не якихось матеріяльних вартостей чи капіталів. Тут ціниться і шанується особа, як вища духовна істота з усіх Божих творінь.

Чи ж не так само складалась і Запорозька Січ, до якої приймалось нових членів тільки по одній ознаці: чи нсвий козак вірує в Бога, а не питали його чи він багач чи бідний чи посполита проста людина чи може з княжого роду. Як в кооперативі перед Загальними Зборами членів є всі рівні

і кожний має тільки один голос, так і на Великій Козацькій Раді всі козаки є рівні в активному і в пасивному праві голосу.

2) До кооперативи його члени вступають ДОБРОВІЛЬНО. Так було і є в козацькій організації.

3) Всі члени кооперативного об'єднання є РІВНОПРАВНІ В СВОЇХ ОБОВ'ЯЗКАХ. Також в козацькій організації як в давнину так і тепер, козаки несуть однакові основні обов'язки, для яких засновано сучасне Українське Вільне Козацтво.

4) Принцип САМОДОПОМОГИ І САМОДІЯЛЬНОСТІ, так характерні для кооперативних об'єднань, були і є істотними для козацтва. Коли первісне козацтво, уникаючи «опіки» польських панів, самі собі творили вільне життя з його труднощами, небезпеками і самодіяльно старались про збереження своїх вольностей. А при відродженню в 1917 році Українського Козацтва цей козацький рух також повстав спонтанно без жадного наказу хоч би й своєї державної влади. Так само він відродився в новій силі і на еміграції, на чужині без будь яких постанов чи приписів якої будь політичної чи іншої центральної української установи на чужині.

5) Кожна кооператива має СПІЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО. Так само Запорозьке козацтво Січове мало спільні козацькі «вольності» (землі), що складались з розлогих просторів широкого «Луга-батька» з його природними багатствами потрібними для забезпечення господарських потреб Січі. А на самій Січі існували склади зброї й амуніції, що також являлись спільним січовим маєтком. Теперішнє УВКозацтво має своє видавництво та провадить фінансову господарку для забезпечення праці Генеральної Канцелярії при Генеральній Булаві.

Решта основних ознак кооперативи не є однозначні чи ідентичні з ідеологічними особливостями Козацького Руху. Тут маємо на увазі ще такі ознаки кооперативи:

6) Метою кооперативи є ПОЛІПШЕННЯ ДОБРОБУТУ своїх членів.

7) Кооператива ОБСЛУГОВУЄ ТІЛЬКИ СВОЇХ ЧЛЕНІВ.

8) Стараючись ЗБІЛЬШИТИ ІХНІЙ ТРУДОВИЙ ЗАРОБІТОК АБО ЗМЕНШИТИ ВИДАТКИ НА СПОЖИВАННЯ.

9) ВИГОДИ для членів кооперативи є ВІДПОВІДНІ ДО СТЕПЕНІ ВИКОРИСТАННЯ НИМИ КООПЕРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА.

Ідея ж Козацького Руху скерована на ширшу не економічну а загально-національну мету, яку тут коротко назвемо згідно зі статутум УВК:

«а) Творення з відповідних елементів лицарських кадрів станового козацтва на традиційних засадах, які б пам'ятали, що «ми браття козацького роду» та які б в основу своєї діяльності поклали власні сили для зміцнення ідеї Української Самостійної Державності і для утримання козацьких традицій в справі оборони та боротьби не за владу в Україні і на еміграції, а за суверенність і за фізичну й духову волю України та соборне співжиття і співпрацю еміграції, відкидаючи взаємну внутрішню боротьбу, як найбільше зло і шкідливе явище в житті Українського Народу, завжди пам'ятаючи про те, що УВК є власністю цілої нації, а не окремої її частини, партії чи групи;

б) творення з членів УВК організуючого стану для служення українському народові за його вільне фізичне й духовно - культурне життя та розвиток;

в) Оборона України і Українського визвольного руху в країнах поселення чи народження».

Правда, що деякі мотиви ідейного характеру, зазначені під точкою «а» статутуних завдань Українського Вільного Козацтва, бувають притаманні і для ідейних відносин в українській кооперації, але там вони не є головними завданнями тієї організації.

Словом, козацька організація існує не в цілі замкненого обслуговування

економічно - господарських потреб для добра своїх членів, а існує для історичних потреб цілої нації. Однак, по статуту УВК його члени мають обов'язок брати участь та заохочувати інших до участі в економічно - господарських установах.

Крім того, члени козацької організації за свій труд і виконання своїх обов'язків не дістають жадних матеріальних вигод.

* * *

Але в Українському Вільному Козацтві знаходимо цілковиту аналогію з тими **ТРАДИЦІЯМИ**, які мають місце при веденні кооперативних організацій, що їх тут подамо.

1) **УДОСКОНАЛЕННЯ**. В козацькій організації, подібно до взірцево ведених справ в кооперативах, досягається: **СОЛІДАРНІСТЮ** між козацьким побратимством, **КОЛЕГІАЛЬНІСТЮ** в управлінні (Генеральна Булава, Управи Паланок, Управи Куренів), **ПУБЛІЧНІСТЮ** — громадським характером організації, а не загумінковою обмеженістю і, нарешті, — **РОЗМЕЖОВАННЯМ КОМПЕТЕНЦІЙ** між поодинокими галузями і ресортом організаційного життя та окремими його виконавцями з використанням парамілітарних способів полегдження провідних і головніших справ.

2) **ТАКТОВНІСТЬ**, що нею характеризуються відносини в кооперації між вибраним проводом і членством в бігу організаційного життя є також козацькою традицією, бо тут панують парамілітарні лицарські засади зі своїми неписаними звичаями побратимської взаємопошани та ідейної дисципліни.

3) У веденні кооперативних підприємств **ЧИСТОТА ЗАСОБІВ** є кооперативним «ВІРУЮ». «Це «вірую» є твердим законом в Українському Вільному Козацтві. Тут на сторожі цього ідейного правила стоять вибрані Великою Козацькою Радою: Кошовий Отаман, як голова організації, Генеральний Суддя як сторож права і ідеї та Генеральний Контролер як ревизор в справах фінансових і господарських.

4) Традиція кооперативного життя для ведення кооперативних підприємств потребує **ПІДБОРУ ДОСВІДЧЕНИХ, ФАХОВИХ, ІДЕЙНИХ, ЖЕРТВЕНИХ** для громади людей.

В УВК це є потреба життя організації та забезпечення її розвитку. Тому за весь час існування УВК справа підбору відповідних робітників діла а не слова була і є актуальною на всіх ділянках організаційного життя як в місцевих клітинах так і в центральному проводі. Особливо ця справа трактується дуже поважно тепер на чужині, де часто розкоші добробуту нівечать раніше здібних і здатних до праці на громадському полі людей. Тому в УВК особливо ціниться тих Побратимів, в яких ще є «порох в порохівниці», що ще є охочі жертвенно служити Рідній Справі своїм досвідом і фаховим стажем а головню — і вірою в майбутнє відродження Вільної України.

* * *

На підставі поданого порівняння кооперативних ознак і традицій з характеристикою тих неписаних правил в нашому козацтві можемо порівняти і **ЗНАЧЕННЯ** цих двох рухів для Української Справи.

І кооперація і козацька організація привчають до **ОБ'ЄДНАНОЇ ЧИННОСТІ** свого членства а тим самим і до **ОРГАНІЗАЦІЇ СИЛ**. Але Козацтво діє в дусі традиційно - мілітарної сили нашої нації, щоб Україні бути незалежною від ворожих нам сусідів. Кооперація ж привчає наші маси бути економічно вільними від визиску чужими а часом і своїми експлуатуючими силами.

Кооперативний рух **ВИРОБЛЯЄ ЗВИЧКУ ДО СОЛІДАРНОСТІ, САМОДІЯЛЬНОСТІ В ЖИТТІ І САМОДОПОМОГИ** в боротьбі, а це все творить потенціально накопичення не лише матеріальних але й духовних сил. Все ж це є притаманне і для Козацького руху як за минулої славної історії Запорозької Січі так і за новітніх часів від постанови Українського Вільного Козацтва в 1917 році.

Так обидва ці Рухи, кожний в своїй сфері, ЗМІЦНЮЮТЬ ВІРУ В СВОЇ СИЛИ.

Козацтво вже не один раз в історії ставало ґрунтом до відновлення стремління українського народу до незалежного державного існування України та організації її мілітарних сил.

Кооперація ж в її правдивій формі з її істотними ознаками та організаційними традиціями служила і послужить до економічної незалежності і господарського та громадсько - виховного зміцнення широких мас українського населення звільненого від окупації.

Мілітарна ж сила України і господарський добробут її громадян забезпечать умови для нового зросту і величі самобутньої української духової і матеріальної культури, як то було за часів княжо - королівської Русі-України і Гетьмансько-Козацької Держави.

(Цю розвідку - порівняння написано на підставі таких матеріалів: Інж. економіст -кооператор Антін Кушинський (Керівник Курсу Кредитової Кооперації в УТГІ) — «КООПЕРАЦІЯ» — конспект лекцій читаних на Українському Торговельно - Економічному Ліцею та Українській Торговельній Школі в Міттенвальді в 1947-48. Машинопис на 58 сторінках, Міттенвальд 1948 р. та «Статут Українського Вільного Козацтва» опрацьований на основі «Правильника УВК» з 1948 двадцять сторінках друку, Чикаго 1974 року).

При цій нагоді коротко згадаємо про Українську Кредитову Кооперативу «Самопоміч» в Чикаго, бо багато її членів є передплатниками а то й членами УВК.

Це були часи після Другої Світової війни, коли в роках 1948-50 до ЗСА прибула велика хвиля нової української еміграції. Ті наші емігранти були людьми найрізноманітніших професій. Годі було думати, щоб вони, не знаючи англійської мови, дісталися на заробітки по своїй професії. До того ж це були люди, що прибули без капіталу. Тому перші дні їх побуту в новому світі належали до найтяжчих переживань. Тоді ж зразу проявила себе старокраєва традиція в

створенні самодопомогової організації, щоб спільними силами поборювати господарські труднощі. Так в Чикаго в 1949 році постав відділ Об'єднання Українців в ЗСА «Самопоміч», з лона якого організувався з бігом часу цілий ряд автономних секцій, а деякі з них перетворились в самостійні організації. Тоді ж кілька енергійних членів висунули думку створення Допомогового Фонду, з якої зродилась і чисто кооперативна ідея. Але та ідея спочатку не з'єднала собі багато прихильників. Їх було лише 48 осіб, що зложили всього лише 359 доларів. Ці піонери й заснували Кредитову Кооперативу «Самопоміч» в Чикаго, яка розпочала сво ю діяльність 2 липня 1951 року. На кінець того року кооператива, що енергійно розвинула свою діяльність, вже мала свого капіталу 23.632 дол. А тепер, коли пишемо цю замітку, то звіт кооперативи виказує що на день 30 червня 1975 року «Самопоміч» мала аж 5.600 членів, а капіталу 14.323.146 доларів і 12 центів.

Внутрі української чикагської спільноти кооператива «Самопоміч» вельми прислужилася до розвитку нашого громадського і національно - культурного життя. Кредитівка уділяла значні позики і дотації в можливих формах різним українським установам, що дуже сприяло їх діяльності. Для прикладу наведемо список найгодовніших установ, що користалися тими допомогоюми: Відпочинкова оселя в Равнд Лейку, Українська Пластова Організація, Спілка Української Молоді, Український Національний Музей, Відділи Українського Народного Союзу, різні українські видавництва, Українські Парафіяльні Школи і Українські Церкви.

А ще більше допомогала «Самопоміч» в Чикаго потребам своїх членів. Вона уділяла позики студентам, що їх вони мають сплачувати після закінчення студій, коли дістануть вже працю. «Самопоміч» уділяла позики українським лікарям, щоб вони працювали за своїм фахом, ветеринарним лікарям на купно і влаштування тваринних шпиталів, підприємцям на купно

і влаштування газолінових станцій, на купно і урохомлення торговельних і промислових підприємств, на купно, будову чи перебудову домів.

Завдяки допоміжній кредитівці «Самопоміч» в Чикаго скупчилися мешкання українців в районі наших церков, а це скупчення дуже сприяло розвитку українського організованого громад-

ського життя в різних його культурно-національних ділянках. А це послаблювало гін до асиміляції, так поширений в умовах американського добробуту. В цьому полягає і ідейне значення діяльності «Самопоміч», як чинника, що сприяє і прислужує українській справі збереження свого національного «Я».

НА 59-МУ РОЦІ ІСНУВАННЯ УВК

У ВІДЗНАЧЕННЯ СВЯТА ПАТРОНКИ КУРЕНЯ УВК

ч. 24 в Карлсруе

ТИСЯЧЕЛІТТЯ КНЯГИНИ СВ. ОЛЬГИ */

Понад тисячу років словянська держава Україна-Русь зі столицею в Києві була однією з найбільших країн в Європі. Вона простягалась на півночі майже до Білого моря а на півдні до Чорного моря. Хоробрий київський князь Ігор шукав собі вродливої

і мудрої дружини і знайшов її. То була Ольга.

Князь Ігор дуже зміцнив Україну-Русь воював із степовими печенігами, водив своїх воїнів аж на Закавказзя і переміг там місто Берд, яким володіли араби. Поет Олександр

Олеся

... Полетіли перші стріли і зламались на щитах.

Пишний ворог наступає на верблюдах, на слонах ...

Тунотять арабські коні, квітнуть перські килими ...

Вдвоє війська ворог має, та хоробрість втроє ми !

І не довго йшли змагання: Захиталися вояки !

Заревли з страху верблуди, повернулися слони !

Ворог битий ласки просить, віддає своє майно:

Срібло, злото, зброю, коні, килими, харчі, вино ...

Така подія сталася у 945 році. Але через три роки князь Ігор загинув: він брав з нашого племені деревляни великі податки, щоб мати змогу воювати проти ворогів держави. Деревляни цього не розуміли, сидючи в лісах, вони не злюбили князя, зробили на нього засідку і вбили.

Княгиня Ольга залишилась вдовою з маленьким сином Святославом. Дитина не могла керувати країною, тому його мати стала на чолі держави. Ось тоді і виявила княгиня Ольга свій великий розум. Вона поставила на далеких кордонах України-Русі сторожові пости — вояки пильнували вдень і вночі, чи не йде звідкись ворог.

Княгиня Ольга була рішуча, відважна і горда жінка а до того і спритна. Була вона і справедлива — встановила такі розміри податків на державу, що люди могли легко заплатити, і тому були задоволені. Кожний уже точно знав, куди принести шкури, чи хліб і скільки мав у кінці року принести. Крім того, княгиня Ольга послала з Києва своїх послів і дипло-

матів до цесаря Оттона у Німеччину і нав'язала з ним добрі торговельні зв'язки вигідні для України й Німеччини. У німецькому місті Регенсбурзі над рікою Дунаєм у Баварії є ще й тепер документи, що свідчать про українських княжих купців — «Русаріє», які приїздили торгувати з німецькими купцями.

Постійно пильнуючи над найкращим вихованням свого малого сина княженка Святослава, княгиня Ольга провадила розумну закордонну політику. У 957 році вона з великим почотом переправилась через Чорне море на кораблях, прибула до столиці Візантійської імперії Константинополя де її урочисто привітав імператор Константин Багрянородний. Вони домовились про взаємно-корисну торгівлю і пошанування кордонів обох держав. У той час Візантії всі боялися і всі запобігали її ласки а українська княгиня поїхала туди, як рівний до рівного.

В Україні чули про Христа, але ще вірили в різних божків: Перуна, Дажбога, Стрибога та інших. Княгиня Ольга побачила, що в мо-

гутній Візантії люди вірять в Ісуса Христа і Матір Божу, у Творця світу. І тому мудра українка попросила імператора Візантії, щоб її візантійські християнські єпископи охрестили, що й було виконано. Так вона стала християнкою. Померла вона 11/24 липня 969 року, що була першою християнською володаркою України.

За великі заслуги перед християнською релігією і перед українським народом, за розумне управління державою і добре чутливе серце до бідних, з яких княгиня не брала податків, Церква оголосила княгиню Ольгу святою.

Про першу українку християнку святу княгиню Ольгу ми повинні всі знати, пригадувати про те, як вона чудово виховала свого сина героя князя Святослава. Ми маємо гордитися зв'язками України-Русі понад 1.000 роками з Візантією, Німеччиною, Францією та іншими країнами світу.

Москалі-комуністи забороняють в окупованій ними Україні відзначати Св. Ольгу. Але ми українці поза межами нашої поневоленої неньки України маємо святий обов'язок: молитись до Св. княгині Ольги і відзначувати та шанувувати її пам'ять. Тому її іменем славляться всякі організації, а між ними і наш Курінь УВК ч. 24 в Німеччині.

Значковий УВК Іван Карабін
Отаман Куреня

**/Цю доповідь редакція «У. К.» отримала тоді, коли попереднє число нашого журналу призначене відзначенню Патронки Куреня ч. 24 вже було в друку, а в ньому було поміщено і статтю про Св. Ольгу. Однак, шануючи працю автора доповіді містимо її тут, хоч і спізнено та лише з деяким скороченням, за що просимо вибачення.*

Редакція «У. К.»

Закликаємо всіх організованих і неорганізованих прихильників Козацької Ідеї за порогами Батьківщини підтримувати і далі наш журнал своїми бодай найменшими фінансовими дарами. Завдяки тому видання журналу, як і до цього часу, не буде мати дефіциту ні жодних боргів, хоч кошти друку й поштові видатки ще далі ростуть.

Адміністрація «Українського Козацтва»

СВЯТО ВОЖДІВ В ГРЕНОБЛІ, ФРАНЦІЯ під проводом члена У. В. К.

У неділю 25 травня 1975 спільними силами т-в в Греноблі улаштовано свято на пошану Симона Петлюри, Євгена Коновальця Петра Кальнишевського та 200 ліття зруйнування славної Запорізької Січі. О годині 10-й рано в Українській Православній церкві о. Прот. Степан Червоненький відслужив Службу Божу і урочисту панахиду, на якій були присутні українці і чужинці: представники т-в прибули зі своїми прапорами. Під час панахиди о. Степан присвятив слово пам'яті героїв, що впали за волю України.

О годині 3-й по пол. в Громадській залі на Пляс Грент відбулася святочна Академія, на яку прибули місцеві українці та гості з Ліону члени Т-ва «Відродження» та отець Протоєрей Петро Попіль з паніматкою і секретар «Відродження» п. Корчак. Академію відкрив старий працівник на Українській Ниві, колишній повстанець а тепер член Українського Вільного Козацтва Сотник Захарій Різників. В своїй довгій промові він доповів про організацію славної Запорозької Січі, її героїчні змагання за Волю і Державність. Своєю відданістю, патріотизмом, невгнутістю, відчайдушними лицарськими чинами січовики прославили себе по цілому світі як оборонці правди, добра і волі та визволителі численних

бранців з турецької й кримської татарської неволі. Їхня легендарна історія після знищення Січі дала велике надхнення для українців вірити і боротись за свої права. Їхня ідея породила і новітніх борців і новітніх провідників в честь яких відбувалася Академія. Їхні чини, дію і невмирущі заповіді-нам продовжувати змаг за волю — докладно і вдало насвітлив промовець... Присутні хвилиною мовчання віддають пошану героям.

Далі з рефератом виступив п. Володимир, який накреслив організацію січових товариств в Галичині, що своєю працею підготували нарід до творення військових організацій, що дали фундамент до створення Січових Стрільців які боролись за Першої світової війни проти москвинів, що йшли руйнувати Галицьку землю.

Потім о. Прот. Петро Попіль, диригент хору, проспівав дві пісні: "Прометей" і "Гетьмани!" Член Військового Т-ва Карпій заспівав воляцьку пісню, а Різників — пісню "Моя сердешна Україна". Всі виступи були вдалі і гарно виконані. Далі почався концерт місцевого музики Остапа Кузьми, який зі своїми дітьми — Наталкою, Анною і Клер виступили з піснями: "Іхав стрілець", "Від Карпат", "Засвітали Козаченьки", "Іхав козак за Дунай" і "Чер-

вона калина" під акомпаніємент акордіону, скрипки, віолончелі і гітари. Їхні виступи викликали заслужені аплодісменти.

На пропозицію З. Різника, що коротко оповів про смерть 19 квітня в Ментоні заслуженого генерала Української армії А. Удовиченка, що прославив наше військо в боях за волю України, присутні вшанували його пам'ять.

Загальним співом «Ще не вмерла Україна» свято Героїв було закінчено. Панотець Петро

Попіль при тому вітав зібране товариство та побажав керівникам його успіхів в майбутній праці.

Перед святом французька преса в Греноблі 23 травня помістила прихильні замітки про підготовлену урочистість, а у понеділок 26 травня о годині 7.30 рано радіо Альте Гренобль передало авдіцію: коротке слово українською мовою З. Різникова та пісню "Іхав козак за Дунай".

З. Р.

НА ПРОЩАННЯ З КАПЕЛЯНОМ У. В. К.

Вечером 4 червня 1975 р. в Ньюарку старанням Куреня УВК ч. 6 ім. «22 січня» та станиці кол. Дивізійників відбувся вечір-зустріч цих обох організацій для провідів о. М. Перетятка капеляна УВК, що його церковні власті перенесли до Канади, де він заняв місце в провіді Чину о. о. Редемптористів. В цій зустрічі взяли участь біля 40 осіб членів організації та о. д-р проф. Ю. Шумовський з Пані. маткою парох Св. Троїцької церкви УПЦ в ЗСА який вписався в члени УВК і став капеляном Куреня.

Програмою провадив Побратим Б. Дацьківський, який зараз після молитви й благословення Божих дарів о. Перетятком, згадав про трагічну 200річну подію зруйнування царицею Катериною II і її генералами останнього заборона волі України — Січі Запорозької, що було сталося саме цього дня 4 червня 1775 року, і попросив усіх присутніх пом'янути світлу пам'ять таких героїв, як Калнишевського, що після 28 років замурування в келії Соловецького монастиря умер в 1803 році, та Січового Писаря Головатого і інших, що загинули в московських тюрмах.

Дальше провідник вечора подав короткий перебіг життя о. Капеляна новітнього трудівника за Віру і Народ, в'язня Норимського концентраку.

У прощальних чи привітальних промовах взяли участь: полк. УВК і почесний голова

станції Братства колишніх вояків 1-ої Дивізії УНА Побратим Іван Тарнавський, о. д-р Ю. Шумовський, побр. д-р Ярош (УВК), побр. м-гр Б. Малько (Бр. кол. вояків Дивізійників), побр. Я. Шелестун (член УВК з 1918 року і дивізійник) та вкінці сам о. М. Перетятко. Також як гумористи виступили побр. Ст. Магмет і Гр. Венке.

На пам'ятку цього вечора-прощання Посестра В. Калин-Магмет і побратим Ліщинський (заступник головної Управи Братства Дивізійників) передали від усіх присутніх подарунки о. Перетяткові: козацьку відзнаку та книжку "Бій під Бородами" з відповідною декляцією і підписами усіх присутніх.

Вечір-зустріч закінчено молитвою о. д-ра Ю. Шумовського і співом "Боже Великий Єдиний".

В часі вечери висвітлено 8 мм кольоровий фільм власність побр. Дацьківського з життя обох організацій за останніх 6 років. Цим занявся побр. Р. Василев (УВК). Гостинною, квітами, солодким і кавою занялись пані і посестри М. Гарматій С. Кузів і Л. Дацьківська.

На закінчення обидва Панотці-Капеляни запросили усіх на понеділок взяти участь в молебні за здоров'я Отамана Б. Дацьківського, що був в дуже недобрім здоров'ї і якого буде день його уродин.

Богда

* * *

ЩЕ ОДИН КОЗАЦЬКИЙ ПРАПОР ЗАМАЄ ЗА ПОРОГАМИ БАТЬКІВЩИНИ

Отаман Паланки УВК на Чикаго і околиці та Управа Паланки повідомляють:

З нагоди щогорічного свята Покрови Пресвятої Богородиці Куринь УВК ч. 19 ім. Гетьмана Павла Скоропадського — Першого Військового Отамана УВК матиме урочистість посвячення свого прапора, виготовлення якого фінансував член Куреня, один з сеньйорів УВК з 1917 року в Україні — Полковник Ми-

кола ЯНОВ в св. пам'ять своєї Дружини НІ-НІ козачки, медсестри Коша в УВК в Чернігові.

Привітання з цієї нагоди можна слати на адресу:

Mr. J. Sarvady
2107 N. Neva Ave.
Chicago, Ill. 60635 USA

СПОНЗОРОМ СВЯТКОВОГО КОНЦЕРТУ В ДІТРОЙТІ

18 травня 1975 р. для відзначення двадцятип'ятиліття героїської смерті Генерала Тараса Чупринки — Романа Шухевича було У-

країнське Вільне Козацтво, що його репрезентував один із сеньорів УВК Побратим Полковник Микола Янов.

ПОВІДОМЛЕННЯ ОТАМАНА ПАЛАНКИ УВК НА ЗСА — СХІД

Щороку в Провідну Неділю на Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку відбувається урочиста панахида за спокій душ героїв, що упали за волю України. Панахиду звичайно очолює Митрополит УПЦ Мстислав в асисті Архієпископа Марка або Єпископа Константина при участі кількох десятків священників, а в тому і кількох католицьких панотців. З комбатантських організацій беруть

участь: Братство Дивізійників, УПА, ОБВУА, СКВУР, та У.В.К. а з молодечих організацій: ОДУМ, Ліга Православної молоді і Пласт та кілька тисяч вірних обох Церков.

Головним впорядчиком і керівником походу при тій урочистості вже кілька років буває Сотник УВК Богдан Дацківський на запрошення Голови Консисторії УПЦ в ЗСА або когось з її членів.

ЗАКЛИК ДО НАШИХ ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ

Деякі читачі нашого журналу «У. К.» хотіли б жертвувати на його пресовий фонд більшу суму ніж дарують, але їхні обставини не дають на те можливості. Ми їх розуміємо і щиро їм вдячні.

Інші ж стримуються від таких дарів, бо не хочуть виставити себе на «критику» з боку сусідів чи знайомих, а може, й від своїх рідних..

Коли ж журнал Вам подобається, а ідеї, які в ньому провадяться, є близькі Вашому серцю, то не лишайте його тільки своїми прихильними увагами на словах, але не забувайте ще про те, що на видання журналу потрібно мати кошти, які все зростають.

Хоч редакція й адміністрація працюють наполегливо і без жадної грошової винагороди, але за друк, за папір, за висилку поштою журналу і листів необхідно платити готівкою.

Тому згадуйте про «Українське Козацтво» підчас всіляких нагод веселих і щасливих і зорганізуйте при тому збірки на наш пресовий фонд. А при своїй останній волі пригадайте про наш журнал і у своєму, належно оформленому при свідках, тестаменті.

Так забезпечуйте фінансово майбутність нашого журналу.

Ваше ім'я, неначе золотими пам'ятними буквами, буде записано в наших аналах — на сторінках звітів про щедрі дари наших добродіїв.

Редакція й Адміністрація «У. К.»

ПРОХАННЯ ПРО РОЗШУК

Сотник УВК Захарій Різників з Франції розшукує панну Катерину ПАВЛІВ, яка колись перебувала в Нью Йорку. Того, хто би міг йому допомогти в цій справі, просить писати

на адресу:
Z. Riznykiw
Cite Viscose 4101
Echirolles (Isere) 38130 France

Антін Кущинський

Кошовий Отаман і т. ч. вик. об. Голови
Генеральної Булави УВК

НА ПОРОЗІ 60-ТИ РОКІВ ІСНУВАННЯ УВК НА ГЕРЦЬ ДО ПРАЦІ!

В квітні 1976 року Українське Вільне Козацтво розпочне 60-й рік свого існування як неподільна, непартійна, парамілітарна, громадська організація станового характеру. Її самобуття і національно - традиційна особливість є основною причиною безперервного існування. Це є доказ невмирущості Козацької Ідеї, що вічно вирве в душі української нації та виростає і набирає могутньої реальної військової сили, коли життя нашої нації в небезпеці.

Цей рух відновився спонтанно в 1917 році під назвою «Українське Вільне Козацтво» для оборони українського народу від новітнього московського напасника та для побороення комуністичної більшовицької пропаганди та анархії, що повстала за революційних часів. Докладніше про історію УВК 1917-18 років подали ми у статтях в таких числах «Українського Козацтва»: 1(15) та 2(16) 1971 року. Тоді місцеві осередки УВК звалися «відділами», з яких творилися «сотні», полки й коші. По виході на еміграцію вони почали зватися «станіціями», а цю назву Велика Козацька Рада 1974 року перемінила на старовинну запорозьку назву — «курінь», а курені в адміністративному відношенні творять 8 крайових паланок. Під кінець 1975 року маємо 31 куренів. Кожний курінь, крім чергового числа, придбав собі ім'я патрона — якоїсь історичної особи або події. Між іншим, коли уважно переглянемо ті імена куренів, то сконстатуємо що в УВК панує льоаяльне відношення до представників різних українських політичних самостійницьких угруповань іменами яких називали себе поодинокі курені, хоч всі вони підлягають в організаційному житті одному центральному проводу

— Кошовому Отаманові, який до 1974 року називався Військовим Отаманом, та Генеральній Булаві. Для ілюстрації подамо список теперішніх куренів УВК з їх назвами (іменами патронів): ч. 1 — ім. Князя Дмитра Байди-Вишневецького, ч. 2 — ім. Генерала Івана Омеляновича Павленка, ч. 3 — ім. Гетьмана Івана Мазепи, ч. 4 — ім. Гетьмана Богдана Хмельницького, ч. 5 — ім. Гетьмана Пилипа Орлика, ч. 6 — ім. 22 Січня, ч. 7 — ім. Полковника Івана Богуна, ч. 8 — ім. Кошового Отамана Петра Кальнишевського, ч. 9 — ім. Генерала Мирона Тарнавського, ч. 10 — ім. Великого Князя Володимира Святого, ч. 11 — ім. Великого Князя Ярослава Мудрого, ч. 12 — ім. Президента Карпатської України монсеньйора д-ра Августина Волошина, ч. 13 — Поповичевський Курінь ім. Отамана Якова Кухаренка, ч. 14 — ім. Військового Отамана УВК генерала Івана Цапка, ч. 15 — ім. Гетьмана Петра Конашевича - Сагайдачного, ч. 16 — ім. Першого Лицаря Ордена Залізного Хреста Генерала Михайла Омеляновича - Павленка, ч. 17 — ім. Генерала - Хорунжого Тараса Чупринки, ч. 18 — ім. Полковника Михайла Кричевського, ч. 19 — ім. Гетьмана Павла Скоропадського першого Військового Отамана УВК, ч. 20 — ім. Головного Отамана Симона Петлюри, ч. 21 — ім. Гетьмана Павла Полуботка, ч. 12 — ім. Отамана Богуслава Шашкевича, ч. 23 — ім. Інженера Михайла Сороки, ч. 24 — ім. Великої Княгині Святої Ольги, ч. 25 — ім. Полковника Данила Нечая, ч. 26 — Перший Юнацький Курінь ім. о. Агапія Гончаренка, ч. 27 — ім. Князя Святослава Завойовника, ч. 28 — ім. Полковника Петра Болбочана, ч. 29 — ім. Лицарів Базару, ч. 30 — ім. Кошового Отама-

на Костя Гордієнка і ч. 31 Студентський Курінь ім. Лицарів Листопадового Чину.

Ці Козацькі Курені своєю діяльністю стараються в залежності від інтелектуальних сил, енергії та активності своїх Отаманів та Курінних Управ шанувувати пам'ять і ідеї Патронів і тим оправдувати честь того імені, що його добровільно вибрали для себе на засновуючих зборах. Цікаво зазначити, що наші члени перебувають в таких країнах Вільного Світу за порогоми Батьківщини: Англія, Австралія, Аргентина, Бразилія, Голандія, Венесуела, З'єднані Стейти Америки, Канада, Німеччина, Франція та інші.

Славна Запорозька Січ мала при восьми паланках 38 Січових Куренів. Чи не годилося б і нам для традиції також поширити свою організацію, вже поділену на 8 Паланок, ще на 7 Куренів, щоб і наш Кіш Українського Вільного Козацтва за порогоми України на чужині мав 38 Куренів?

А. Як заснувати Курінь УВК?

Новий Курінь УВК можна заснувати, згідно з нашим статутом, при наявності вже п'яти членів УВК або прихильників, які постановили б про це на засновуючих загальних зборах скликаних Отаманом Паланки або кимсь з активних членів УВК чи ініціатором задуму заснувати Курінь. При тому особи (прихильники), що перед тим не були членами УВК, мають підписати декларації про вступ в УВК. Формуляри декларацій встановленого звірця можна одержати від Генеральної Канцелярії УВК, а при тому і потрібну кількість статутів для кожного нового члена.

На установчих зборах їхній ініціатор має ознайомити присутніх з головними приписами статуту УВК а протоколярну постанову про заснування куреня, (а б о к о п і ю) за підписами председателя зборів і секретаря належить переслати до Генеральної Булави УВК на затвердження.

В тому протоколі має бути подано імена й прізвища присутніх на зборах,

рішення про заснування куреня, імя прибраного Патрона куреня та імена й прізвища вибраних отамана і управи куреня.

Кожний новий член УВК повинен як вписове заплатити 1 дол. 50 центів за що отримає від Генеральної Булави членську посвідку і примірник статуту УВК. Коли серед нових членів є кілька осіб з однієї родини, то вони можуть заплатити тільки за один примірник статуту 1 дол. та по 50 центів за посвідку кожного члена.

УВК має на меті творити КАДРИ ідейних прихильників Козацької Ідеї. Тому не масове членство а ідейна якість членів, що вступають в нашу організацію, є нашим завданням. Малі курені з добірним членством, а не великі курені числом своїх слабих членів, є нашим ідеалом.

Генерал Михайло Омелянович - Павленко, коли був Військовим Отаманом УВК, то навіть в своїх офіційних наказах писав (обіжник ч. 2 з 20 серпня 1943 року): «Кількість членства не завжди є доброю прикметою організації, бо кількість вимагає акції а це в наших умовах є поза нашими можливостями. Отже за дійсних членів приймаємо лише тих, що вже й сьогодні можуть бути чинними та фактично корисними співробітниками Руху». (Коли б хтось з Шановних Читачів хотів познайомитись з «Козацькими ідеями генерала Михайла Омеляновича - Павленка», то можете їх прочитати в числі 3-4 (11-12) «Українського Козацтва» за 1969 рік. Там є багато корисних вказівок. Примітка редакції «УК»).

Дійсно, практика дальших і сучасних років показала, що курені більші числом своїх членів є дуже слабкі своєю діяльністю. Честь і слава виняткам!

Б. Кожного року

Обов'язком управи кожного куреня УВК є влаштувати або взяти активну провідну участь у влаштуванні всекозацького і вояцького та нашого українського традиційного народньо-

го СВЯТА ПОКРОВИ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ.

Це свято по конституції Української Козацької Держави укладеної екзильним Гетьманом Пилипом Орликом по згоді з Гетьманом Іваном Скоропадським вважається третім державним українським святом після Різдва і Воскресіння Христового. Тієї постанови жадні наші державні чинники не змінили і тому те свято Покрови є для нас обов'язкове. Тому Управа Куреня має прислужитись до того, щоб це свято відбувалось як найбільше урочисто й величаво. Крім урочистої Богослужби, про що має постаратись Панотець козацький Капелян, треба приготувати гарну мистецьку програму з короткою не довше як на 15-20 хвилин ядерно укладеною доповіддю.

До участі в обох частинах свята (церковної і урочистої академії) належить запросити обов'язково молодечі та комбатантські організації та ширшу організовану громадськість.

Другим щорічним обов'язком Управи Куреня є влаштування СВЯТА Патрона Куреня («Свято Куреня»). Це свято є призначене для двох цілей: для вшанування пам'яті історичної постаті чи події, в честь якої названо Курінь УВК, та для популяризації Козацької Ідеї і освідومлення про її значення між суспільством, серед якого існує Курінь.

Відповідно до індивідуальних сил, що є в персональному складі Куреня або при допомозі спеціально запрошених для того учасників, цей традиційний день Куреня може відбутися у формі урочистого святкування, організованого по прикладу свята Покрови, або, бодай, — в рядах урочистих сходин Куреня за участі запрошених представників і гостей — молодечих, комбатантських та громадських організацій.

У виключних випадках, викликаних місцевими обставинами, як спорадичний випадок, влаштування обох щорічних свят — Покрови та Патрона Куреня можна об'єднати в одну уро-

чистість. Але ці два свята обов'язково мають бути відмічені в житті кожного куреня кожного року.

В. Сходини раз на три місяці

Ці сходини є приписані статуту УВК для мінімального але систематичного вияву організаційного життя кожного Куреня. Коли їх в Курені не скликається, то загаль членів робиться байдужим, у них відпадає заінтересування своєю пасивною організацією, Курінь поступово занепадає і вироджується лише в списочну організацію зі «сплячим» отаманом і бездіяльною управою Куреня. А між тим на протязі чергових трьох місяців у активного та ініціативного Отамана Куреня та живої Управи завжди знайдуться справи, з якими слід поділитись або порадитись або й обміркувати з Побратимами і прийняти відповідні рішення.

Тут подамо такі «точки» з порядку нарад таких організаційних сходин. Побратими ж Курінні Отамани зі своїми Управами зможуть вибрати з них ті, що їм будуть потрібні для даних чергових завдань.

1. ІНФОРМАЦІЇ ОТАМАНА КУРЕНЯ про поточні справи та різні його внески та пропозиції.

2. ЗАЧИТАННЯ ПРОТОКОЛУ попередніх сходин та НАКАЗІВ КОШОВОГО ОТАМАНА І ОБІЖНИКІВ ТА ІНСТРУКЦІЙ ГЕНЕРАЛЬНОЇ БУЛАВИ УВК ТА ОТАМАНА ПАЛАНКИ, про які доцільно знати всім членам Куреня.

При цій нагоді слід прийняти на увагу, що в списках деяких Куренів є особи, що через віддалі їх побуту від місця де відбуваються сходини або через інші оправдані причини вони не мають можливості систематично брати участь в організаційних сходинах. Тому, для таких членів Отаман Куреня має попросити від Генеральної Канцелярії прислати певну кількість примірників чергових наказів та обіжників Куреня. Ці додаткові примірники Генеральна Канцелярія висилає на адресу Куреня а вже Управа Куреня

на сторінках нашого журналу. При тому варто присилати і одну-дві чорно-білі фотографії, за виготовлення кліш з них просимо оплачувати невеликі але потрібні для того суми.

6. НОВІ ЧЛЕНИ.

При цій точці буває доцільно обмінятися думками про кандидатури тих осіб, кого хтось запропонує запросити вступати в члени УВК. Зокрема найважливішим є питання про приєднання до нашої організації юнацтва. Тут маємо на увазі зачислення в ряди УВК в першу чергу молоді й дітей членів УВК.

Взагалі ж є логічним, щоб всі члени козацьких родин були оформлені як члени УВК, що має становий характер.

7. ОРГАНІЗАЦІЯ ЮНАЦЬКИХ ВІДДІЛІВ УВК: роїв, чот а то й окремих куренів.

Є щасливий той Курінь в складі якого є особа, що надається до організування молоді: старшого й молодшого юнацтва. Прикладом такої систематичної праці може бути осередок УВК в Чикаго при парафіяльній громаді Св. Тройці УАПЦеркви. Там в результаті старань завязаного референта молоді, він же писар куреня, Побратима Григорія Репи, постало два Курені УВК і то спершу Курінь Юнацький ч. 26 ім. о. Агапія Гончаренка, яким провадять старші юнаки - студенти високих шкіл, а пізніше зорганізувались їхні батьки і заснували свій Курінь ч. 29 ім. Лицарів Базару. Також маємо і найновіший приклад в Едмонтоні, де досі існував Курінь старших осіб ч. 22 ім. Отамана Богуслава Шашкевича з надр якого старанням писаря Куреня Івана Ількова та отамана Куреня Василя Горбая організувався самостійний Студентський Курінь ч. 31 ім. Лицарів Листопадового Чину.

Є дуже й дуже важним, щоб праця над козацьким юнацтвом не була «солом'яним огнем», як то маємо приклад в одному Курені, де найраніше було зорганізовано юнацький відділ, але, де після перших парадних виступів при

показних імпрезах пропагандного характеру, вістки про дальшу чинність юнацького відділу припинились. Навіть у звітах Куреня про діяльність юнацького відділу вже не згадується. Праця з молоддю має провадитись систематично і активно, бо молодь потребує рухливого життя, а не лише святочних виступів на показ.

8. ВІДЗНАЧЕННЯ ІМЕНИН ЧЛЕНІВ КУРЕНЯ.

На сторінках «Українського Козацтва» вже згадувалось про наш традиційний козацький звичай відзначати іменини (день Янгола, день святого, на пошану якого нас охрищено). Лише обставини перебування між чужими суспільствами привели нас до відзначень дня народження. Урочисте відзначення дня народження має своє оправдання лише при високих ювілейних роках Побратима, а не при щорічному про те згадуванню.

Тож як було б гарно, коли б в лавах УВК запровадити - відновити той старовинний ще з Рідної Землі звичай святкувати іменини своїх членів, крім участі на молебні на честь того чи іншого святого, але також родинними гостинами. Ініціативу а то й календар таких святкувань мала б установити Управа Куреня. Таке відновлення нашого звичаю має місце в куренях УВК в Австралії їм на честь і на славу!

9. ПРАПОР КУРЕНЯ.

Кожний Курінь має старатись мати свій козацький прапор, про який було подано всі потрібні відомості в ч. 2(32) «Українського Козацтва» на сторінках 35-39. Але не кожний курінь по своїх фінансових обставинах спроможний те здійснити і придбати свою святу реліквію, що її маємо донести на Рідну Землю, коли вона звільниться від супостата наїздника.

Для інформації подаємо, що багато козацьких прапорів для Куренів УВК в ЗСА і Канаді виготовляв за відповідну винагороду фахівець того діла наш Побратим Куреня ч. 18 Хорунжий Теодор Бабюк (Адреса: 1312 Норт стріт, Рочестер, стейт Нью Йорк 14621).

Коли ж Курінь не спроможний придбати козацький прапор, то повинен обов'язково мати свій український національний прапор.

10. УЧАСТЬ В ЗАГАЛЬНО - ГРОМАДСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ІМПРЕЗАХ.

Така участь має бути відповідно підготовлена, щоб Курінь придбав за те добру славу. Тож, коли буде рішено взяти участь тільки висилкою представників, то треба вибрати таких Побратимів, що надаються на репрезентацію і охочі так послужити своїй організації. Доцільно також приготувати і текст привітання, яке представник виголосить чи передасть на письмі.

Коли ж імпреза має мати характер широко - маніфестаційний, то до того треба особливо добре приготувитись і призначити більше число Побратимів для участі в тій урочистості а може і зі своїм козацьким прапором, але це тоді, коли запіджена імпреза є відповідна до існуючих у нас приписів про репрезентацію козацького прапора, то є суто державно - національного чи суто патріотичного характеру.

11. СПІВПРАЦЯ З КОМБАТАНТСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.

Є дуже побажаним в цілях піднесення авторитету і значення УВК брати участь в імпрезах, що їх влаштовують українські комбатантські організації, ветеранські товариства країн, де перебуває наш Курінь. Бо ж не всі наші комбатанти визнаються в історичній вазі Козацької Ідеї, хоч як це не дивно, але це явище є наслідком у одних одиниць їхньої національно - історичної малоосвіченості а у інших — це є вплив довголітнього панування чужинця над нашими душами.

Знаменитим прикладом тісної організаційної співпраці з українськими комбатантами дає нам Курінь ч. 7 ім. Полковника Івана Богуна в Перті, Західня Австралія. Там просто сталося злиття нашої паравійськової організації з організацією колишніх вояків учасників Визвольної Боротьби Украй-

ни під одною спільною управою. Той Курінь навіть носить таку повну офіційну назву: «Українське Вільне Козацтво — 7-ий Курінь ім. Полковника Івана Богуна та Союз Українських Комбатантів в Перті, Зах. Австралія».

А прикладом пропагандно - репрезентаційної співпраці з усіма сусідніми на тому терені українськими і американськими ветеранськими організаціями може похвалитися Паланка УВК на ЗСА-Схід ім. св. Покрови, а головнов Курінь ч. 6 ім. «22 Січня».

12. СПІВПРАЦЯ З МОЛОДЕЧИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.

Це питання само собою, є дуже й дуже важне з тих же мотивів, що і співпраця з комбатантами та з спеціальною особливою причиною щоб молодь наша не лише співала, що «ми браття Козацького роду», але й зрозуміла та відчула силу й значення цієї правди так важної для маймутьної вільної України. Треба вжити всіх сил і всіх можливостей - засобів, щоб ця співпраця мала місце в програмі праці кожного Куреня УВК. Для цього в першу чергу треба помагати молодечим організаціям в їхній праці та завжди запрошувати до співпраці в козацьких імпрезах, як то вже відбувається в кількох наших Куренях ЗСА і Австралії та Канади й Англії.

13. СПІВПРАЦЯ З ЦЕРКОВНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.

Це має бути традицією УВК та приносити поміч місцевим парафіям.

При цій нагоді пригадаємо, що козацькі освячені прапори обов'язково мають своїм місцем збереження тільки в церквах перед іконостасом і про це треба мати дозвіл у отця Настоятеля (пароха). Але ні в якому разі цю козацьку реліквію не вільно тримати у приватному приміщенні прапороносця чи іншого довіреного члена УВК. Винятково можна допустити збереження козацького прапора в спеціальній домівці куреня УВК, коли б курінь мав таку власну домівку.

14. ОРГАНІЗАЦІЙНА СПІВПРАЦЯ

КУРЕНЯ З ПОЛІТИЧНИМИ ТОВАРИСТВАМИ.

Така внутрішньо - організаційна співпраця не може мати місця в Курені УВК, бо цьому заперечить основна ідеологічна характеристика нашого Козацького Руху зазначена в статуті УВК артикули чч. 4 і 5, де зокрема згадується лише про льояльне відношення УВК до політичних угруповань що стоять на платформі самостійності й соборності державної України.

Члени УВК можуть мати свої політичні переконання і бути членами тої чи іншої української самостійницької партії і там брати участь в аспекті своїх політичних переконань, але не має там шкодити ні Козацькій Ідеї ні організаційному життю УВК.

Г. Один раз на три роки

Отаман Куреня по закінченню приписаної статуту УВК трьохрічної каденції урядування його і Управи Куреня має скликати Звичайні Загальні Збори членів Куреня, на яких він і члени Управи подадуть звіти зі своєї діяльності, курінний ревізор звітуватиме про результати його перевірок каси й господарки Куреня. З приводу тих звітів можуть відбутись дискусії чи обмін думками і в результаті буде ухвалено узнання (абсолюторіум) уступаючим з урядового становища Отамана Куреня і Управи. Тоді відбудуться вибори Отамана Куреня і Управи на слідуючу каденцію і копію протоколу треба послати через Отамана Паланки до Генеральної Булави для затвердження Кошовим Отаманом тих виборів.

На зборах доцільно також обговорити і намітити план діяльності Куреня на чергові три роки бодай в основних напрямних точках.

Дуже є важним для успішного закінчення і належного оформлення трьохрічної каденції на загальних зборах, щоб ті збори по всіх точках були належно і заздалегідь підготовлені уступаючими Отаманом та Управою Куреня включно і з наміченням кандидатів до виборів. Тоді збори не

будуть затягатись і неситимуть діловий і продуктивний характер. Є бо організаційне правило, яке з практики каже, що коли збори затягаються довше ніж півтори години, то тоді часто буває, що рішення і постанови ухвалені після такого часу бувають пізніше наново обговорювані учасниками зборів і навіть бувають не практичні до виконання.

Трапляються випадки, що в управлінні Куренем наступає «криза» на тлі прикрих, часом і дрібничкових, непорозумінь між членами Управи чи взагалі внутрі Куреня. В таких випадках, коли Отаманові Куреня не пощастить погасити для доброї слави Куреня тих непорозумінь доброю дорогою вияснень та порозумінь хоч би і в компромісовий спосіб, або не може з певних причин далі виконувати свої обов'язки, то він має скликати Надзвичайні Збори членів Куреня і раніше закінчення каденції. Такі збори мають голосом більшості членів нашої козацької громади полагодити ті справи а то й відбутись передчасні вибори нових Отамана Куреня чи Управи.

Ми подали ряд вказівок до організаційного плану діяльності Куренів УВК, склавши їх на підставі приписів статуту УВК та різних організаційних наказів, обіжників та інструкцій, що було їх видано раніше. Це є неповна канва, на якій Отамани Куренів зі своїми Управами можуть планувати організаційне життя Куреня помимо ще й своєї ініціативи та винахідливості. Також це не значить, що на періодичних організаційних сходинах Куреня, які мають відбуватись раз на три місяці, всі згадані вище справи мають ставитись на порядок денний на кожні сходуни. З них треба вибирати ті, які по місцевих обставинах були б актуальні чи потрібні на даний час. Але бажано, щоб з бігом часу все те приймалось на увагу і склало б мережу діяльності Куреня.

Тут ще раз повторимо правило про ведення сходин, що і вони, як і за-

гальні збори не мають тривати довше як півтори години а для цього матеріял для їх програми треба заздалегідь старанно приготувати. Застереження про довші «балачки» і негативні від того результати ми подали при порадах про ведення Загальних зборів. Бо «во многоглаголаніє нисть спасіння»! А сходини особливо стараймося робити короткими, цікавими і змістовними.

Тож з Богом на «герць» до праці в 1976 році, з кінцем якого Побратими

Отамани Куренів зі своїми Управами пришлють звіти через своїх Отаманів Паланок з їхніми опініями для Генеральної Булави. На підставі тих звітів буде видно які Курені в цих благодних змаганнях праці «виграють»!

При цій нагоді пригадую Побратимам Курінним Отаманам, щоб вони не забули також і з кінцем цього 1975 року прислати службовою дорогою звіти з діяльності Куренів за 1975-й рік не пізніше до кінця січня 1976 р.

ЦІКАВІ КНИГИ

Г. В. Губарев — «Казакі и их земля в свете новых данных»

Видання в московській мові Г. В. Карпенка, Буенос-Айрес 1974. Сторінок 640 з цікавими, часом рідкими, ілюстраціями та з додатком цінної мапи Держави Мстислава Хороброго і її населення в X-XI століттях, яку виготовив А. И. Скрилов. Це капітальна праця заслуженого дослідника історії Козаччини, яку він написав на підставі найновіше зібраних, часом невідомих, джерел головно в закордонних мовах разом 251 назв. На жаль, не маємо можливості зреферувати весь зміст цієї багатющої історично-наукової праці. Скажемо тільки, що Вельмишановний автор, об'єктивно оцінюючи минулу історію, показує самотність козаків та їхнє історичне «Я». Широкий розмах змісту цієї праці видно вже з самих назв головних її розділів, які тут подаємо: I Старовишності нашої землі. II Артана. III Слов'яни і руси. IV Козаче царство. V В Золотій Орді. VI Нові Часи. VII На Заході (Предслав Ланцкоронський і Евстафій Дашкович. Вишнівський-Байда. Дніпровський Низ. Велике князівство Литовське. Річ Посполита.). VIII Сторіччя російської історії. IX Земля Запорозьких Черкасів: (Гетьманщина. Запорозька земля. Січковий Низ. Управління Січковим Низом. Побут запорожців. Походи запорожців. В морі. Повстання Косинського. Посольство германського імператора. Козаки, Українці, Білоруси. Берестейська Унія. Деякі висновки) X Між Турками і Русью.

Це вже друга книга про козаків, яку написав трудолюбивий і невгасаючий огнем Коза-

цької Ідеї історик. Його першу Книгу про козаків було видано в Парижі редакцією часопису «Козак» в 1957 році.

Ант. К.

«ОКРУШИНІ» — збірка віршів Тетяни Княгиницької-Душенко.

Видавництво Центрального Об'єднання Буковинських Українців у ЗСА. Торонто - Нью-Йорк-Бофало, 1975 р 112 сторінок праці чепурненько виданої на гарному папері. Обкладинка роботи авторки, яка цю збірку присвятила країні своєї молодості — Буковині. Прекрасну передмову, і то дуже цікаву, написав Д-р Михайло Лоза.

Виявлось, що авторка, досі відома нам як мисткиня-малярка, є також талановитою поеткою з різнобарвним діяпазаном тематики своїх віршів. Назагал, це лірика з любовю до рідних місцевостей, а перед усім з палким будуючим патріотизмом.

Наприклад, зобразивши символічно в вірші "Пробудження" українців сучасної доби, в "хатинці на горбочку" "що носять вишиту сорочку й караються в гнітучій праці", авторка кличе:

"Щоб не хатина, а твердиня
Стояла на горі скалистій,
Щоб мозок — не порожня диня,
Щоб люди, — не тремтятьчє листя!

З хотіння — діло, з діла — подвиг
Всеобгортаючий, — такий,
Щоб українські літаки
Над головами антиподів !

В цьому вірші є кредо Тетяни Княгиницької-Душенко, кредо її думок про Українське буття. А ті думки вона оповіває і релігійними мотивами. В молитві "До Матері Божої" во-

КУРЕНЯ З ПОЛІТИЧНИМИ ТОВАРИСТВАМИ.

Така внутрішньо - організаційна співпраця не може мати місця в Курені УВК, бо цьому заперечить основна ідеологічна характеристика нашого Козацького Руху зазначена в статуті УВК артикули чч. 4 і 5, де зокрема згадується лише про лояльне відношення УВК до політичних угруповань що стоять на платформі самостійності й соборності державної України. Члени УВК можуть мати свої політичні переконання і бути членами тої чи іншої української самостійницької партії і там брати участь в аспекті своїх політичних переконань, але не має там шкодити ні Козацькій Ідеї ні організаційному життю УВК.

Г. Один раз на три роки

Отаман Куреня по закінченню приписаної статутом УВК трьохрічної каденції урядування його і Управи Куреня має скликати Звичайні Загальні Збори членів Куреня, на яких він і члени Управи подадуть звіти зі своєї діяльності, курінний ревізор звітуватиме про результати його перевірок каси й господарки Куреня. З приводу тих звітів можуть відбутись дискусії чи обмін думками і в результаті буде ухвалено узнання (абсолюторіум) уступаючим з урядового становища Отамана Куреня і Управи. Тоді відбудуться вибори Отамана Куреня і Управи на слідуючу каденцію і копію протоколу треба послати через Отамана Паланки до Генеральної Булави для затвердження Кошовим Отаманом тих виборів.

На зборах доцільно також обговорити і намітити плян діяльності Куреня на чергові три роки бодай в основних напрямних точках.

Дуже є важним для успішного закінчення і належного оформлення трьохрічної каденції на загальних зборах, щоб ті збори по всіх точках були належно і заздалегідь підготовлені уступаючими Отаманом та Управою Куреня включно і з наміченням кандидатів до виборів. Тоді збори не

будуть затягатись і носитимуть діловий і продуктивний характер. Є бо організаційне правило, яке з практики каже, що коли збори затягаються довше ніж півтори години, то тоді часто буває, що рішення і постанови ухвалені після такого часу бувають пізніше наново обговорювані учасниками зборів і навіть бувають не практичні до виконання.

Трапляються випадки, що в управлінні Куренем настає «криза» на тлі прикрих, часом і дрібничкових, непорозумінь між членами Управи чи взагалі внутрі Куреня. В таких випадках, коли Отаманові Куреня не пощастить погасити для доброї слави Куреня тих непорозумінь доброю дорогою вияснень та порозумінь хоч би і в компромісовий спосіб, або не може з певних причин далі виконувати свої обов'язки, то він має скликати Надзвичайні Збори членів Куреня і раніше закінчення каденції. Такі збори мають голосом більшості членів нашої козацької громади полагодити ті справи а то й відбутись передчасні вибори нових Отамана Куреня чи Управи.

Ми подали ряд вказівок до організаційного пляну діяльності Куренів УВК, склавши їх на підставі приписів статуту УВК та різних організаційних наказів, обіжників та інструкцій, що було їх видано раніше. Це є неповна канва, на якій Отамани Куренів зі своїми Управами можуть плянувати організаційне життя Куреня помимо ще й своєї ініціативи та винахідливості. Також це не значить, що на періодичних організаційних сходинах Куреня, які мають відбуватись раз на три місяці, всі згадані вище справи мають ставитись на порядок денний на кожні сходуни. З них треба вибирати ті, які по місцевих обставинах були б актуальні чи потрібні на даний час. Але бажано, щоб з бігом часу все те приймалось на увагу і склало б мережу діяльності Куреня.

Тут ще раз повторимо правило про ведення сходин, що і вони, як і за-

гальні збори не мають тривати довше як півтори години а для цього матеріал для їх програми треба заздалегідь старанно приготувати. Застереження про довші «балачки» і негативні від того результати ми подали при порадах про ведення Загальних зборів. Бо «во многоглаголанії ність спасіння»! А сходи́ни особливо стараймося робити короткими, цікавими і змістовними.

Тож з Богом на «герць» до праці в 1976 році, з кінцем якого Побратими

Отамани Куренів зі своїми Управами пришлють звіти через своїх Отаманів Паланок з їхніми опініями для Генеральної Булави. На підставі тих звітів буде видно які Курені в цих благодійних змаганнях праці «випрають»!

При цій нагоді пригадую Побратимам Курінним Отаманам, щоб вони не забули також і з кінцем цього 1975 року прислати службовою дорогою звіти з діяльності Куренів за 1975-й рік не пізніше до кінця січня 1976 р.

ЦІКАВІ КНИГИ

Г. В. Губарев — «Козаки и их земля в свете новых данных»

Видання в московській мові Г. В. Карпенка, Буенос-Айрес 1974. Сторінок 640 з цікавими, часом рідкими, ілюстраціями та з додатком цінної мапи Держави Мстислава Хороброго і її населення в X-XI століттях, яку виготовив А. И. Скрилов. Це капітальна праця заслуженого дослідника історії Козаччини, яку він написав на підставі найновіше зібраних, часом невідомих, джерел головно в закордонних мовах разом 251 назв. На жаль, не маємо можливості зреферувати весь зміст цієї багатющої історично-наукової праці. Скажемо тільки, що Вельмишановний автор, об'єктивно оцінюючи минулу історію, показує самотність козаків та їхнє історичне "Я". Широкий розмах змісту цієї праці видно вже з самих назв головних її розділів, які тут подаємо: I Старовишності нашої землі. II Артана. III Слов'яни і руси. IV Козаче царство. V В Золотій Орді. VI Нові Часи. VII На Заході (Предслав Ланцкоронський і Евстафій Дашкович. Вишнівський-Байда. Дніпровський Низ. Велике князівство Литовське. Річ Посполита.). VIII Сторіччя російської історії. IX Земля Запорозьких Черкасів: (Гетьманщина. Запорозька земля. Січковий Низ. Управління Січковим Низом. Побут запорожців. Походи запорожців. В морі. Повстання Косинського. Посольство германського імператора. Козаки, Українці, Білоруси. Берестейська Унія. Деякі висновки) X Між Турками і Русью.

Це вже друга книга про козаків, яку написав трудолюбивий і невгасаючий огнем Коза-

цької Ідеї історик. Його першу Книгу про козаків" було видано в Парижі редакцією часопису «Козак» в 1957 році.

Ант. К.

«ОКРУШИНІ» — збірка віршів Тетяни Княгиницької-Душенко.

Видавництво Центрального Об'єднання Буковинських Українців у ЗСА. Торонто - Нью-Йорк-Бюфало, 1975 р 112 сторінок праці чепурненько виданої на гарному папері. Обкладинка роботи авторки, яка цю збірку присвятила країні своєї молодості — Буковині. Прекрасну передмову, і то дуже цікаву, написав Д-р Михайло Лоза.

Виявлось, що авторка, досі відома нам як мисткиня-малювальниця, є також талановитою поеткою з різнобарвним діпазаном тематики своїх віршів. Назагал, це лірика з любов'ю до рідних місцевостей, а перед усім з палким будуючим патріотизмом.

Наприклад, зобразивши символічно в вірші "Пробудження" українців сучасної доби, в "хатинці на горбочку" "що носять вишиту сорочку й караються в гнітучій праці", авторка кличе:

"Щоб не хатина, а твердиня
Стояла на горі скалистій,
Щоб мозок — не порожня диня,
Щоб люди, — не тремтяче листя!

З хотіння — діло, з діла — подвиг
Всеобгортаючий, — такий,
Щоб українські літаки
Над головами антиподів !

В цьому вірші є кредо Тетяни Княгиницької-Душенко, кредо її думок про Українське буття. А ті думки вона оповиває і релігійними мотивами. В молитві "До Матері Божої" во-

на просить: "Вкажи нам дорогу воскресну" і так далі.

Не маємо можливості та й не почуваємось здібними розгорнути перед вдумливим читачем широке полотни Шановної Пані Тетяни, яка у відгуках своєї душі уміє описати багатьма віршами і старославну Грецію, яку вона відвідувала, а поемою «НА СІЧ» відзначити героїчну Карпатську Україну. Хай сам Шановний Читач, придбавши цю перлину, сам оцінить її красу й прекрасну глибину думок та ніжність стилю.

Ант. К.

РЕФЕРАТ ПРО СТАТТІ В ЧАСОПИСІ «THE AUSTRALIAN» з 22 січня 1975 року.

Велика англomовна газета "THE AUSTRALIAN" видала з нагоди "Українського Національного Дня" в додатку на повних чотирьох великих сторінках репортаж про Вільну Україну, коротко про який тут подамо. На початку подано вступ до книги «Українці в Австралії» написаний сл. п. Н. Е. Голтоном, кол. Австралійським прем'єром. Далі йде довша стаття великого "Мазепинця" та приятеля українців п. Клярсенс Меннінга з його книги «Українське мистецтво» — Україна на історично-культурному тлі. Газета подає знімку великого герба соборної України та поодиноких її земель та образки катедралі Св. Софії в Києві, королеви Франції Анни Ярославни, гетьмана Богдана Хмельницького, Тараса Шевченка, Симона Петлюри та генерала Романа Шухевича. Дальше подано статтю "А. Б. Н. Кореспондент" — «Нинішня Україна» з мапою етнографічних границь України та теперішньої УРСР. Далі йде — "Міжнародня Ситуація" та проекти політики звільнення, стаття Валентина Мороза із захлавного журналу виданого в Москві, «Хроніка біжучих випадків» та його — «Замість послідного слова» та його знімку.

Дальша стаття: «Права людини і Україна» із знімками Леоніда Плюща та Івана Геля та заклик до "Австралійського народу" Федерації Українських Організацій в Австралії, підписаний Н. Свідерським, із списком після

абетки імен українських інтелектуалів, жертв московського насилля, що караються в советських тюрмах, концетраційних таборах та шпиталях для психічно хорих.

Дальше йдуть короткі статті австралійських політиків з їхніми знімками про Україну і українців з нагоди 25-ти літнього ювілею оселення, витяги із книги виданої Федерацією Українських Товариств в Австралії їх знімками храму св. Андрея в Лідкомб та св. Миколая в Канбері, знімкою «Бояна», українського хорového товариства та ансамблю народніх танків та інші знімки.

Евген Курилюк.

Редакція «У.К.» щиро дякує Отаманові Паланки УВК на Австралію Пполк. Якові Різникові за прислання пропам'ятної великої австралійської газети.

ВИЗНАЧНИЙ ДАР НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „У. К.”

З доручення тяжко хворого Високodостойного Пана Генерала Української Визвольної Боротьби ОЛЕКСАНДРА ВИШНІВСЬКОГО Його Вельмишановна Дружина Пані Катерина Вишнівська прислала двадцят примірників Його Збірника «ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ І ОТАМАНІЯ», яко пожертву на наш Пресовий фонд. За цю щедрu пожертву Редакція й Адміністрація «Українського Козацтва» складає найглибшу подяку Високodостойному Панові Генералові і Його Дружині. Дай, Боже їм здоров'я!

ЗАКЛИКАЄМО

ВШановних Читачів нашого журналу замовляти в нашій Адміністрації згадану вище цінну й прецікаву книжку за передплату ТРИ долари двадцят центів з коштами пересилки. Рецензію проф. П. Бабяка на цей історичний труд було поміщено в попередньому числі «У. Д.» Пізнайте цікаву й щирu правду про минувлі події та допоможете нашому видавництву, про яке і далі нам пишуть таку оцінку, як ось наприклад:

«Ваша вельмикорисна праця заслуговує на підтримку всіх українців, що дорожать славною спадщиною Українського Народу й вірять у його світлу майбутність. Щастя Вам, Боже! З пошаною Микола Залозецький, Вінніпег, 9-го липня 1975 р.»

Олена Апанович

ПРОЧИТАЙТЕ ТУЮ СЛАВУ...
(З визвольної війни 1648-1654 рр.)

м. КАМ'ЯНЕЦЬ - ПОДІЛЬСЬКИЙ, Хмельницької області.

1577 року тут в ув'язненні перебував гетьман запорізьких козаків Іван Підкова. В серпні 1648 року Максим Кривоніс з козаками дав бій польсько-шляхетським військам. 1651 року фортецю знову штурмували козацькі війська. В Кам'янці - Подільському збереглися до нашого часу замок XV-XVI ст., перебудований в XVII — на початку XVIII ст.; Петропавлівська мурована церква ХУ-ХУІ ст., дерев'яна Хрестовоздвиженська на Карвасарах ХУІІІ ст.

м. ДРОГОБИЧ Львівської області.

23 листопада 1648 р. дрогобичани разом із запорізькими козаками взяли штурмом укріплення, створені польською шляхтою навколо костюлу.

Збереглася вежа костюлу. В цьому місті стоїть також одна з найдавніших споруд українського дерев'яного зодчества — церква Юра (ХУІІ ст.).

м. БЕРДИЧІВ Житомирської області.

Тут стоять залишки Бердичівської фортеці - кляштора ордена «босих кармелітів» (1627 р.), який штурмом брали козацькі війська під проводом Максима Кривоноса 1648 року. В 1703 році козаки під керівництвом Семена Палія розбили тут польсько-шляхетське) військо.

с. ПИЛЯВА Летичівського району Хмельницької області.

Тут у вересні 1648 року відбулася одна з великих битв визвольної війни. Польська армія зазнала ганебної поразки від козацьких військ під проводом Богдана Хмельницького.

На честь Пилявської битви споруджено пам'ятник. У селі збереглися руїни замку, а також є могила козацького полковника Ганжі.

м. ЗБОРІВ Тернопільської області.

Під Зборовом на початку серпня 1649 року відбулася одна з великих битв козацьких військ, керованих Богданом Хмельницьким, з польсько-шляхетською армією, на чолі якої стояв польський король.

Місцем бою була теперішня східна околиця Зборова на трасі Київ - Львів. м. ЗБАРАЖ Тернопільської області.

Влітку 1649 року українські козацькі війська під проводом Богдана Хмельницького довгий час тримали тут в облозі польську шляхту, керовану Вишневецьким і Фирлеем. Збаразький замок був на той час міцно укріпленою фортецею. Тільки укладення Зборівського договору врятувало польсько-шляхетські війська від розгрому. Рештки замку, збудованого 1631 року, збереглися й досі.

с. КРАСНЕ Тиврівського району Вінницької області.

Визволене козацькими загонами Кривоноса. В 1651 році тут відбувся героїчний нерівний бій козацького війська під керівництвом брацлавського полковника Данила Нечая з польсько-шляхетським військом, яке несподівано вдерлося на козацьку територію, порушивши Зборівський договір.

В селі збереглися залишки валів, які були частиною укріплень в період визвольної війни 1648-1654 рр.

с. СТИНА Ямпільського району Вінницької області.

Кілька разів це маленьке містечко штурмувала вся польсько-шляхетська армія на чолі з гетьманом Калиновським. Вона не могла зламати героїчного опору невеличкого загону козаків, селян і міщан, які відстояли своє місто.

ЛІВИЙ БЕРЕГ р. ПІВДЕННИЙ БУГ, (іст. назва БОГ) Вінницька область.

Тут у березні 1651 року козацькі загони під керівництвом героя визволь-

ної війни Івана Богуна розгромили війська польсько - шляхетських загарбників.

с. САТАНІВ Городоцького району Хмельницької області.

В період визвольної війни 1648 — 1654 рр. Сатанівську фортецю не раз штурмували війська Б. Хмельницького. В 1651 році жителі міста відкрили міську браму військам Хмельницького і перейшли на його бік.

Збереглася фортеця XVI-XVIII ст.

с. ПЛЯШЕВА Млинівського району Ровенської області.

На цьому місці відбулась відома Берестецька битва 1651 року між селянсько - козацькими військом і армією польського короля Яна Казіміра.

сел. МОНАСТИРИЩЕ Христинівського району Черкаської області.

Тут відбулася одна з останніх битв визвольної війни. Козацькі війська, керовані Іваном Богуном, 1653 року розбили польські сили Стефана Чарнецького.

с. БРАГА Кам'янець - Подільського району Хмельницької області.

Тут відбулася остання битва визвольної війни, так звана Жванецька.

с. БУША Ямпільського району Вінницької області.

В січні і в березні 1654 року польсько - шляхетські війська двічі намагалися оволодіти фортецею Буша. В листопаді 1654 року шістдесятитисячне польсько - шляхетське військо оточило тут 6-тисячний загін козаків, очолюваний сотником Гречкою. Надзвичайну мужність і героїзм виявили козаки, обороняючи фортецю.

Збереглася башта XVII ст.

с. ЖОРНІВ Дунівського району Ровенської області.

Тут під час визвольної війни відбулося повстання селян разом із козаками війська Богдана Хмельницького проти князя Яна Замойського.

сел. РІПКИ Чернігівської області.

Під Ріпками 26 червня 1651 року відбулася битва Чернігівського козацького полку з військами Радзівілла, в якій героїчно загинув видатний

козацький полководець Мартин Небаба.

м. СОКАЛЬ Львівської області.

В кінці листопада — на початку грудня 1648 року тут містилася голова квартира козацької армії Богдана Хмельницького.

ТЕРИТОРІЯ МІЖ СЕЛАМИ ЛАДИЖИН І ЧЕТВЕРТИНІВКА Тростянецького району Вінницької області.

Тут під Батагом у травні 1652 року українське військо, очолюване Богданом Хмельницьким, знищило армію польсько - шляхетських загарбників.

с. СЕМИДУБИ Дубнівського району Ровенської області.

Тут поховано близько 3000 козаків з війська Богдана Хмельницького.

с. СТАРИЙ ЯРІВ Немирівського району Львівської області.

В цьому селі восени 1655 року перебували запорізькі козаки разом з російськими військами. Увічнено цю подію в написі на дерев'яній церкві XVII ст.

с. СУБОТІВ Чигиринського району Черкаської області.

Тут стоїть Іллінська церква - фортеця, де поховано Богдана Хмельницького.

с. СКОРИКИ Підволочиського району Тернопільської області.

В селі збереглася древня дерев'яна церква. Художній різблений дерев'яний іконостас був подарований Богданом Хмельницьким.

сел. СЕДНІВ Чернігівського району Чернігівської області.

У двоповерховому дерев'яному будинку Юр'ївської церкви (XV-XVI ст.) седнівці приймали присягу 1654 року. У кам'яниці (XVI ст.) містилася сотенна канцелярія.

У будинку старшин Лизогубів бували Петро І, Т. Шевченко.

На козацькій могилі 1650 року стоїть гранітний хрест. На околиці Седнева — кургани, які слугували за сторожові вежі вартовим козакам.

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

ПАМ'ЯТІ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛКОВОДЦЯ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИКА
ОЛЕКСАНДРА ІВАНОВИЧА УДОВИЧЕНКА

**Генерал Олександр Удовиченко
в уніформі ген. штабу полковника в
1920 році**

Дня 19-го квітня цр., о год 5-й ранку, на власному маленькому хуторі біля Парк-Мантенан, Франція, відійшов у Вічність один із остатніх могилянів — найвидатніший полководець в нашій новітній збройній визвольній боротьбі 1917-1920 рр. Генерального Штабу Генерал-Полковник Олександр Іванович Удовиченко.

Похорон спочилого Генерала відбувся 23-го квітня цр. на цвинтарі Майтенан в родинному гробі-крипті побудованому самим Генералом в 1962 р., в якому вже спочивають тлінні останки першої його дружини Вікторії померлої в 1927 р в Парижі.

На похорони Генерала прибуло чисельно українське і французьке громадянство на чолі з Представниками їхніх Організацій з прапорами. Чисельно з'явилися Українські Комбатантські Організації з прапорами Хор. Дідок і хор В. Лазаркевич репрезентували Українську Комбатантську Організацію у Франції, генштабу полковник Василь Татарський репрезентував Українську Комбатантську Організацію в Західній Німеччині і була репрезентована Комбатантська Організація в Бельгії. Федерація Французьких Комбатантів «МАЖИНО» репрезентувала французьких Комбатантів, поклала-вмонтувала на надгробну плиту, обок Тризуба і фотографії Генерала, бронзовий пальмовий лист — як найвище відзначення від федерації «Мажино» для спочилого Генерала. Від Українського громадянства у Франції вінок поклав інж. Ю. Коваленко. Були покладені вінки від всіх Комбатантських Організацій і від кол. вояків Залізної Дивізії що зіхалися зі всіх закутків ро-

злогої Франції. Були вінки із ЗСА Митрополита УПЦ в ЗСА Владики Мстислава і від кол. бойових побратимів Генерала, командирів полків Залізної Дивізії генералів: О. Вишнівського, М. Крата і П. Шандрука. Домовина Генерала потопала в квітах. Почесну Варту при домовині очолював генштабу полковник В. Татарський.

Службу Богу і Панахиду при домовині Генерала, в його хатині, відправив о. Хайневський. Після прощання — «останнє цілування» з Покійним о. Хайновський запечатав домовину, а українські і французькі — «МАЖИ-НО» комбатанти покрили домовину національними прапорами України і Франції та занесли її до катафальку, яка в супроводі кількох десятків авт рушила на цвинтар в Майтенан.

На цвинтарі, над відкритою могилою, прощали Покійного Генерала: о. Хайневський, який — крім того — в імені покійного Генерала — подякував Вдові за сердечну і чулу опіку якою обдаровувала його на протязі всього життя, а зокрема в останніх днях перед смертю; далі прощали генштабу полковник В. Татарський, хор. Дідок, хор. В. Лазаркевич, інж. Ю. Коваленко, Представник «Мажино» і кілька кол. козаків Залізної Дивізії. Посипались грудки землі на домовину.. Могила покрилась квітами . . . Французька земля прийняла в свої надри тлінні останки Українського Полководця Генштабу Генерал-Полковника Олександра Івановича Удовиченка ! В серцях привних залунало: «Чуєш брате . . .». В хатині Вдови відбулася скромна вояцька трізна з короткими промовами привних. Вдова Євгенія одержала безліч телеграм і листів з виразами співчуття зі всіх сторін світу де перебувають ще в світі «Залізні».

Генерал народився 20. лютого 1887 року в Харкові в старокозацькій старшинській родині. В родині було двох братів: Микола і Олександр, які по закінченні «Реального училища ім. принца П. Ольденбурського» вступили до «Военно-Топографічного учили-

ща», звідки в ранзі підпоручників були призначені: Микола до Корпусу Воєнних Топографів, а Олександр — як зголюсивший бажання вступити до Миколаєвської Академії Генерального Штабу, до Лейб-Гвардії Єгерського полку, для підготовки і проходження відповідного стажу. Відбувши стаж в полку Генерала відряджують до Корпусу Воєнних Топографів на практику, а звідтам, по конкурсу, вступає до Академії Генерального Штабу. По закінченні Академії Генерала призначають до 129 пішого Бесарабського полку, для проходження стажу командування сотнею. В складі полку Генерал брав участь в боях проти Німців і в одному із боїв був важко поранений в груди. По виздоровленні повертається до полку і в короткому часі Генерала зараховують до Корпусу старшин Генерального Штабу з призначенням старшим ад'ютантом Штабу 21-ої пішої дивізії, III Кавказького Корпусу. За бойові відзначення в полку Генерала відзначено високими бойовими нагородами і Золотою зброєю.

Бойово досвідчений Старший Ад'ютант Штабу дивізії часто відвідує бойову-передову лінію фронту дивізії, особливо висунуті під німецькі окопи «заслони» — «Скорово» і «Фердинандів ніс». За відзначення при взриві тунелю під німецькі окопи від «Скорово» був нагороджений орденом Св. Юрія 4-го ступеня.

Надійшов 1917 рік а з ним революція. Генерала бачимо з жовто-блакитною розеткою на грудях. Генерал бере живу участь в українізації дивізії, був на 1-му і 2-му Військових З'їздах в Києві і на З'їзді делегатів Українців 3-ої Армії в Несвіжі, яким керував Армійський лікар «действительний статський советник» — генерал Галин. В III Кавказькому Корпусі і в сусідньому Гренадирському Корпусі розпочалось відокремлення українців в окремі «Пробойові курені», які прибирають собі на зву «український» проти волі московського командування. Генерала вибирають Головою Української дивізійної

Ради 21-ої п. дивізії. На місце вибувшого Нсчальника Штабу дивізії призначають Генерала. Генерала вибирають Головою Української Корпусної Ради III Кавказького Корпусу. Генерал О. Осецький, командир бригади 1-ої гренадирської дивізії, який провадить українізацію в Гренадирському Корпусі, тримає зв'язок з Генералом. З бігом часу в обох Корпусах витворюється така ситуація — Генерал і Генерал О. Осецький змушені були якнайскорше покинути розположення Корпусів бо їм загрожувала небезпека. При кінці вересня місяця Генерал і Генерал О. Осецький, під охороною сотні «Українського Пробоевого Куреня» 1-ої гр. дивізії, спокійно прибувають на ст. Погорельці, а там — після різних пригод прибувають до Києва. В листопаді місяці «Український Пробойовий Курінь ім. Гетьмана Івана Мазепи», що складається із гренадирів Гренадирського Корпусу, проривається, після бою на станції Гомель з «гвардією» жидівки Євгенії Бош, до Києва, де зустрічає своїх старих командирів-українців: ген. Парського, ген. Янушевського, ген. Осецького і ін., як не мають ще призначення, бо. . . . генерали! Зустрічаємось з Генералом О. Удовиченко, він вже обняв обов'язки Начальника Штабу Гайдамацького Коша Слобідської України, та скоро здобув Арсенал. В 1918 р. Генерал дістає призначення на посаду начальника організаційного відділу Українського Генерального Штабу, де працює над організацією відділу Академії Генштабу, Корпусу старшин Генштабу, Старшинських шкіл і Курсів для поновлення знань молодших старшин. В червні 1918 р. Наказом Гетьмана Всієї України і Військ Козацьких Генерала затверджено в ранзі полковника і зараховано до Корпусу старшин Генерального Штабу.

Генералові запропоновано приступити до формування 2-ої дивізії СС, але він відмовився. Напочатку 1919 р. був призначений Генерал-Квартирмейстером Штабу Південно-Західного

Фронту, а в травні місяці вступає в командування 16-им Загоном, який переходить вишкіл й стає прекрасною бойовою частиною й переіменовується в 3-тю стрілецьку дивізію на чолі з Генералом — як командиром її. Прекрасно вишколена і здисциплінована дивізія, при досвідчених бойових командирах полків, за бойові відзначення дістає від Вищої Команди нагороду:

«Залізна Дивізія». Генерал не належить до жадної політичної партії, цурається їх, а на їхні «залицянки» не звертає уваги. Кожна партія хоче мати його з дивізією — як свою партійну опору. «Отамани» оминають Генерала здалека, але при кожній нагоді «досаждають» йому. Жадних високих призначень Генерал не приймає — Він хоче бути при своїй дивізії.

30-го серпня 1919 р. Генерал бере участь в здобуті Києва. Військо прекрасне, але політики . . . не дописують! Зрада «Отаманів» заважила на бойових діях Регулярної Армії й спричинилася до «Трикутника смерті» для Дієвої Армії під Любаром. 7-го грудня 3-тя Залізна Дивізія, з іншими, підкомандою бойового полковника В. Ольшевського вирушила в ЗИМОВИЙ ПОХІД, прорвавшись із ворожого оточення в його запілля. Тоді Генерал знаходився в Проскурові в шпиталі хворий на тиф, де його заарештували денікінці і під сильною охороною відправлено, разом з дружиною Вікторією, до Одеси, де знаходився під арештом в приватному домі. В слушному моменті він, при допомозі наших партизан, зникає зід арешту і появляється в Могилеві, де відразу починає формувати 2-гу стрілецьку дивізію. Дивізія скоро поповняється українцями із бредовських частин, які мобілізували їх. Бредовці по дорозі відступу все продавали а покупцями були українці вояки 2-ої дивізії. 6-го травня 1920 року, частини, що були в ЗИМОВОМУ ПОХОДІ, під командою генерал-полковника Михайла Омеляновича-Павленка прориваються із ворожого запілля і об'єднуються з частинами,

що формувалися в «неутральній зоні».

В скорому часі 2-га дивізія переіменовується в 3-тю Залізну стрілецьку дивізію на чолі з Генералом О. Удовиченком. Генерала нагороджено рангою генерал-хорунжого.

В червні 1919 р. Уряд впроваджує в Українську Дієву Армію інституцію «Державних Комісарів» (Політруків). 3-тя Залізна дивізія на чолі з її Командиром негативно поставилася до цієї інституції. Командири полків дивізії нагородивши "Інспекторів" рушницями пропонували їм бути разом з полками в боях «Інспектори» довго не витримали і вже при кінці 1919 р. «Державна Інспектура» перестала існувати. 9-го листопада 1920 р. в Ризі було підписано, поминаючи Український Уряд, мир поміж Польщею і Сове́тами. В зв'язку з цим всі боеві сили Советів, своєю масою, обрушились на Українську Армію, яка поволі але в тяжких боях почала відходити на захід. Відхід Армії прикривала 3-тя Залізна дивізія зручними маневрами її Командира. 21-го листопада Українська Армія перейшла «кордон» на українській землі обсаджений «союзником».

Частина завзятої Армії на чолі з сотником Пшеничко та його дружини, побачивши як «союзник» обезброює Українську Армію, прорвалась в запліддя ворога. Українська Армія знайшлась в таборах, за колючими дротами з «постерунками». Генерала призначають Генеральним Інспектором Армії і Головою Вищої Військової Гонорової Ради. Генерал нежалуючи ані сил, ані здоров'я, збирається до організування «задротянського життя» в таборах. В першу чергу відкриваються церкви і школи. Далі йдуть пасторські курси, старшинські школи, підстаршинські вишколи, курси підготовки старшин генштабу, театри, хори, різні майстерні і т. д. Із нічого робиться щось . . . ! Організується студентська громада, яку очолює дружина Генерала Вікторія. Вояки проходять вправи і муштру. Тяжкі умовини таборового життя поволі входять в ла-

гідну форму. Генерал дістає рангу генерал-поручника. Генерал переобтяжений працею, але тримається міцно й других підтримує на дусі. Складаються так обставини, що Генерал zdecydовується виїхати з дружиною, братом Генералом Миколою з дружиною та більшою групою старшин і козаків до Франції на фізичну працю по контракту на один рік. В 1924 р., літом, таборяни попрощали своїх Генералів Удовиченків з дружинами та своїх побратимів, які вирушили до Франції. Немало упало сліз Генерал терпів біду, ділив її зі своїми бойовими побратимами, які дуже шанували і любили його, бо Він завше був з ними.

У Франції, відбувши контракт, Генерал зараз же взявся за працю: організувати комбатантів, організувати громадські установи та налагодити громадське життя і тд. У Франції доля не була ласкава для Генерала, поминаючи всі негаразди, в 1927 р. в Парижі померла його Дружина Вікторія, а в 1937 році в Омекурі помер його брат Генерал Микола, залишаючи самотньою дружину Євгенію. В 1939 р. Генерал і Вдова Євгенія рішили доживати свого віку разом. Одружились. Дружина працює. Генерал занепадає на здоров'я внаслідок рани в груді. В 1946 р. у Франції загинув трагічною смертю брат його дружини Євгенії — Серафим, а в короткому часі померла дружина Серафима залишаючи трьох малолітніх сиріт. Зараз же сиротами-племінниками заопікувався Генерал з дружиною, хоч матеріальні засоби їх були більше ніж скромні. Сироти виховалися в українському національному дусі і здобули дипломи французьких Вищих Шкіл.

В особі Дружини Євгенії Генерал мав дар Божий — Вона чуло опікувалася ним аж до останньої хвилини його життя. Величавий але скромний похорон спочилого Генерала відбувся заходами Дружини-Вдови, Вдові, Пані Генераловій Євгенії — за все що вона зробила для Генерала — належиться щиросердечна вояцька подяка !

В часі свого перебування у Франції генерал написав дві книжки: «Україна у війні за державність», яку видав хор. УСС Д. Микитюк в 1954 р. у Вінніпегу, Канада, і «Третя Залізна Дивізія», за допомогою ген.-пор. О. Вишнівського,

”Червона Калина” Нью Йорк ЗСА 1971 року.

Вічна пам'ять незабутньому Полководцеві !

Микола Янов, плк.

Дітройт. Червень 1975 р.

**Похорон Генерала О. Удовиченка в Парижі
Промовляє ген. штабу полк. В. Татарський**

НА ВІЧНУ ЗГАДКУ ПО ДОБРОМУ КОЗАКОВІ

Як грім із ясного неба поразила українське громадянство Перту, Зах. Австралія, вістка про наглу смерть доброго, примірного й обов'язкового члена 7-го Куреня УВК ім. полк. Івана Богуна в Перті бл. пам. Тимотея Дацка, що згинув в автомобільному випадку в ранніх годинах 30. 4. 75 р. їдучи своїм автом на працю. Які були ближчі обставини випадку, ніхто не знає і мабуть не буде ніколи знати. В тому місці немає хат, а покійник їхав сам.

Бл. пам. Тимотей Дацко народився 15. 6. 1915 р. в Завадові, Східна Галичина. За своїх молодих літ, коли Ук-

раїна кривавилася під чоботом двох наїзників, покійник, як свідомий член свого народу пішов в ряди Української Дивізії, коли батьківщина кликала о поміч.

І таким охочим до помочі був покійник у рядах УВК. Він бувший член Управи Куреня, бувший кольпортер журналу «Українське Козацтво», на всі заклики завжди охоче відзивався, бо глибоко в серці мав закорінене почуття обов'язку причинитися до розвою УВК, яким так дорожив.

Похоронні відправи відслужив український католицький парох Перту Всесв. о. Крилошанин Ігор Шпитков-

ський у Велику П'ятницю дня 2. 5. 75 при великій кількості друзів з УВК і цілого українського громадянства, що хоч і в робочий день, численно зішлись, щоби відпровадити свого побратима й діяльного члена українського суспільства у вічний похід. Покійний був обов'язковим і корисним членом української католицької парафії і Української Громади, тому над відкритою могилою прощали Його — від Українського Католицького Братства ім. св. Івана Хрестителя голова Братства п. М. Яковина, від Української Громади член Управи п. П. Гутей і від УВК автор цієї посмертної згад-

ки. Традиційною всяцькою піснею «Видиш брате мій» попрощалися присутні з добрим сином Церкви і Народу та вірним членом УВК сл. пам. чотвим УВК Тимотеєм Дацком.

Спи спокійно дорогий Побратиме і сні про дадеку Батьківщину, а Твої Посестри й Побратими Тебе не забудуть.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Опечаленій Вш. Дружині Валентині і цілій Родині висловлюємо глибоке співчуття з приводу несподіваної так тяжкої втрати.

**Осаул УВК д-р О. Менцінський,
Отаман Куреня**

ФУНДАЦІЯ ім. кн. СВЯТОСЛАВА ЗАВОЙОВНИКА В АВСТРАЛІЇ

Повідомляємо всіх зацікавлених, що в Сідней, з ініціативи пп. Ч. МІЩУКА й Т. ВОЗНЯКА, засновано 1. 8. 1972 р. ФУНДАЦІЮ ім. Великого Князя СВЯТОСЛАВА ЗАВОЙОВНИКА, яка є й буде нерукотворним пам'ятником нашому князеві-лицареві з нагоди 1000-х роковин його героїчної смерті в бою з печенізьким наїзником на нашу суверенну державу Русь-Україну 972 року.

Наша Фондація — це *перша й озинок* філантропійна, безпартійна, всеукраїнська інституція меценатства й допомоги чужомовним виданням УКРАЇНКИ у Вільному Світі, яка буде систематично, в міру своїх можливостей допомагати ВСІМ українським і неукраїнським академічним інституціям, видавництвам і поодиноким авторам (очевидно — на певних умовах і з гарантією), *видавати цінні видання УКРАЇНКИ*, зокрема мовами азійських і африканських націй та англійською мовою. А одержавши ці видання, будемо їх безплатно розсилати до вибраних чи визначених бібліотек — університетських, державних і спеціального призначення в Австралії, Азії й Африці, де знання про Україну, українську культуру й літературу та визвольну боротьбу проти російського наїзника — окупанта є мінімальні, або дуже часто й ніякі, не зв'язуючи на факт існування 50 мільйонної Української Нації в Європі зі славною десятитисячною праісторією й історією та тримільйонною українською еміграцією!

ЗАСОБИ Фондації — добровільні будь-які **ПОЖЕРТВИ** людей доброї волі з усієї української діаспори, а також чужинців — ширих приятелів відновлення суверенної Української Держави. Зібрані гроші — недоторканий капітал Фондації — пам'ятника, лише відсотки — дивіденди від нього будуть призначуватися на

вище згадувані цілі. В 1975 році призначуємо допомогу на видання солідної й документальної монографії «ІСТОРІЇ ЗАПОРІЖЖЯ Й УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА», якщо таке видання плянується видати з нагоди 200-х роковин ганебного і підступного зруйнування московськими варварами Запорозької Січі 1775 року. Фінансами Ф-ї опікується ПОСТІЙНА Рада Опікунів, до якої запрошуємо дати ПОЖЕРТВУ — 1000 дол. австралій-ВСІХ українців (—нокм, які можуть і бажають ських, готівкою, або сплачувати їх по ДОЛЯРОВІ ТИЖНЕВО. ДОБРОДІЯМИ Ф-ї є всі жертводавці, які ласкаво вплатають по 100 австр. дол., сплачуваних, як подано вище. ЗАПРОШУЄМО ВАС до співпраці й на Жертводавців! В єдності й чисельності наша сила!

Усім дотеперішнім Жертводавцям — більше 700 осіб, **ЩИРО ДЯКУЄМО** за пожертви.

Рада опікунів Фондації: Т. Возняк, мгр. І. Денис, Ч. Міщук, поет Л. Пилипенко (ЗСА), П. Середюк, М. Соболевський, д-р Б. Темник, д-р П. Харів, І. Шиголя, М. Щербяк.

Адреса:

The Svyatoslav Foundation
(Sydney)

P.O. Box K322, Haymarket
NSW 2000

Australia

ПРИМІТКА РЕДАКЦІЇ «УК». В кінці повищого оголошення в оригіналі подано ще 60 прізвиськ ДОБРОДІВ Фондації. Але, друкуючи цю оповістку хоч скорочено в нашому журналі для моральної підтримки організаторів, ми за браком місця опустили той список, за що щиро просимо у заінтересованих вибачення.